

MASEHET BABA METSİA
PEREK 1:
ŞENAYİM ŞEOHAZİM

Talit Kime Ait?

Yaprak *Masehet Baba Metsia*'da ilk **2** *perek* “Şenayim Ohazim” (iki kişi tutuyor) başlığıyla anılır ve işlediği konuların çoğu, insanlar arasında maddi konularda çıkan anlaşmazlıkları ele alır. *Mişnadaki* ilk örnek, iki kişinin bir *taliti* aynı anda tutup onun üzerinde hak iddia etmelerinden bahsetmektedir.

İki adam ikisi aynı *taliti* tutuyor halde *bet dinin* huzuruna çıkarlar. İkisinin iddialarına kısa bir süre kulak versek olup biteni anlayacağız. Her ikisi de şöyle bir iddiada bulunmaktadır: “Sokakta yürüyordum, yere düşmüş bir *talit* gördüm ve onu ilk ben kaldırdım! Şu adam daha sonra bana katılarak, ilk benim hak ettiğim *taliti* tuttu.” Her ikisi de aynı şeyi söylemektedirler.

Ne yapmalı? *Mişna* bunu karara bağlamaktadır: “Bölüşünler!” Her biri *talitin* yarısını alacaktır. Ama bölüşmeden önce her birinin, *talitin* en azından yarısının kendisine ait olduğuna dair yemin etmesi gerekecektir.

Maaser Ayır Ki Zenginleş (devam)

“...Ve Kutsal ve Mübarek Tanrı'nın sana, geçimini refah içinde sağlayabileceğin yedi yıl daha bahşetmek istediğini bildirmeye geldim.

“Ama bu yedi refah yılını ne zaman istediğini seçmen gerekiyor. Şimdi mi istiyorsun, yoksa birkaç yıl sonra mı?”

Yahudi, karşısındaki adamın sözlerinde gerçek payı olduğuna inanmadı ve onu selamete gönderdi. Ertesi gün, işte, Arabın siması tekrar karşısına çıktı ve ağzında yine aynı mesaj vardı. Ne var ki Yahudi hâlâ ona güvenemiyordu. Kendisini rahat bırakmasını rica etti.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
195'te

Eliyau A-Navi Gelene Kadar

Yaprak

3

Yaakov ve Yeonatan, Rabi Yisrael'in yardım fonuna para emanet etmek üzere birlikte onun yanına gelmişlerdi. İkisi de ellerinde birer zarf taşıyordu. Aralarından biri zarfına yüz *şekel* koymuştu, diğerinin zarfında ise iki yüz *şekel* vardı.

Aradan birkaç ay geçti ve ikisi de paralarını geri almak istediler. Kısa süre içinde aralarında bir tartışma başladı: Yaakov "Ben iki yüz *şekel* bırakmıştım; yüz *şekeli* emanet eden ise Yeonatan'dı" diyordu. Buna karşılık Yeonatan "Tam tersi! İki yüz *şekeli* asıl ben bıraktım. Yaakov yüz *şekel* emanet etmişti" iddiasındaydı.

Ne yapmalı?

Mişna Hahamlarımızın görüşünü aktarmaktadır. Buna göre her ikisi de yüz *şekel* alacaktır, zira her birinin en az yüz *şekel* hak ettiği konusunda şüphe yoktur. Tartışma ikinci yüz *şekel* üzerindedir. Peki, bu paraya ne mi olacaktır? Peygamber Eliyau gelip bu paranın gerçekte kime ait olduğunu açıklayana kadar Rabi Yisrael'in elinde kalacaktır.

İki Yüz Şekelin Hikâyesi

Yaprak

4

Şu olayı bir dinleyin: Hayim, yakın arkadaşı Eli'ye iki yüz *şekel* borç vermişti. Tahsilat zamanı geldiğinde, Eli ödeme yapmaktan kaçındı. Hayim'in, Eli'yi *bet dinde* dava etmekten başka çaresi kalmamıştı. Yargıçlar Eli'ye sordular: "Hayim'den iki yüz *şekel* borç aldın mı?" Eli "İki yüz değil, sadece yüz *şekel* borç aldım. İşte onun bu yüz *şekeli*ni de şimdi iade ediyorum. Onları hiç kullanmadım" diye cevap verdi.

Hayim hemen öne atıldı: "İşte! Ona yüz *şekel* borç verdiğimi kabul ediyor. Bu durumda *mode be-miktsat* (iddia edilen borcu kısmen kabul eden) biri konumunda. Ve böyle bir durumda, borç olarak almadığını iddia ettiği kısım için yemin etmesi gerekir!"

Kim Kimdir?

Erets-Yisrael'deki Eski Hahamlardan

Rabi Meyaşa; Honi A-Meagel ve Şimon ben Şetah'ın neslinde yaşamıştır (bkz. I. Kitap, sayfa 30 ve 32). Tora'yı, *Tannaim* Dönemi'nden önceki *Zugot* (çiftler) Dönemi'ne mensup Hahamlardan teslim almıştır. Hatırlanacağı üzere *Zugot* Dönemi birkaç nesli kapsar ve bu dönem boyunca halka biri *Nasi*, diğeri de *Av Bet Din* görevinde olan iki büyük Haham liderlik eder ve önceki nesilden teslim aldıkları Tora'yı sonraki nesle aktarırlardı.

Rambam, *Mişna* açıklamaları önsözünde Rabi Meyaşa'yı "Tüm *Mişna*'daki kanunların, inceleme sözlerinin, *takana* (Hahamların öngördükleri bazı uygulamalar) ve *gezeraların* (Hahamların öngördükleri bazı yasaklamalar) onların isimleriyle derlendiği" doksan bir kişiden biri olarak listelemektedir.

Mişna'nın *Pea* ünitesinde şöyle aktarılır: "Bir keresinde Mitspa'lı Rabi Şimon, tarlasını,

Pea alahaları açısından bir soruya yol açacak şekilde ekmiş ve bu nedenle Raban Gamliel A-Zaken'in huzuruna gelmişti. *Lişkat A-Gazit*'e (*Sanedrin*'in oturduğu salon) çıktılar ve sordular. Nahum A-Lavlar şöyle dedi: [Ben bu sorunun cevabını, onu] Moşe'ye Sinay'da verilmiş bir *alaha* olarak peygamberlerden almış olan *Zugot*'tan almış olan babasından almış olan Rabi Meyaşa'dan aldım."

Tora'da hangi sözcüklerin üzerine "*tagin*" (taçlar) adı verilen işaretleri yapmak gerektiğini bildiren "*Sefer A-Tagin*" adlı bir kitap vardı. Bu kitap ilk olarak, Yeoşua'nın Gilgal'da üzerlerine Tora'yı yazmış olduğu taşlardan Peygamber ve Koen Gadol Eli tarafından kopyalanmış, daha sonra da peygamberden peygambere, kişiden kişiye nesiller boyunca aktarılmıştı. Rabi Meyaşa, nesiller boyunca bu kitabı aktaran hanedana mensuptur.

Rabi
Meyaşa

Ama *bet dinde*ki hahamlar, Hayim'e, *alahaya* göre böyle bir durumda Eli'nin *mode bemiktsat* konumunda olmadığını anlattılar. Bunun sebebi, Eli'nin, kendisine Hayim tarafından verilen parayı hiç kullanmamış ve şimdi hemen iade etmiş olmasıdır. Bu da söz konusu parayı dava dışında bırakır. Artık dava sadece ikinci yüz *şekel* hakkındadır ve Eli bu yüz *şekel* açısından "*kofer a-kol*" (hepsini inkâr ediyor) kategorisindedir. Başka bir deyişle Eli borcun bütünü (ikinci yüz *şekeli*) inkâr etmektedir ve böyle biri *bet dinde* yemin etmekle yükümlü değildir.

Yalan Yeminden Korkmak

Yaprak

5

Tam da önceki yazımızda Hayim ve Eli'den bahsetmiştik ki, aralarında bir kez daha bir borç meselesi çıktı.

Hayim, Eli'ye borç para verdi ve Eli borcunu ödemeyerek *bet dinin* huzurunda şöyle bir iddiada bulundu: "Böyle bir borç olayı hiç olmadı! Senden hiç borç almadım." Böyle bir duruma "*kofer a-kol*" (hepsini inkâr ediyor) adı verilir ve Tora'ya göre davalının, iddiasını destekleme amacıyla yemin etme yükümlülüğü yoktur.

Buna rağmen Hahamlarımız böyle bir durumda da davalıyı yemin etmekle yükümlü kılmışlardır.

Neden?

Çünkü normal şartlarda bir kişinin, başka bir kişiyi boş yere *bet dinde* dava etmeyeceği yönünde kuvvetli bir varsayım vardır. Ve eğer onu *bet dinde* dava etmişse, bunda bir gerçek payı olsa gerektir. Bu yüzden Hahamlarımız davalının böyle bir durumda da yemin etmesini öngörmüşlerdir. Böylece davalı, eğer gerçekten borç aldıysa, yalan yere yemin etmek gibi çok ağır bir günahı işlemektense, almış olduğu borcu kabul edecek ve onu geri ödeyecektir. Çünkü yalan yere yemin etmekten herkes korkar.

Yosi'nin Buzağısı

Yaprak

6

Bu yaprakta *behor* hayvanlar konusunda bir *alaha* öğreniyoruz.

Herkesin bildiği gibi, bir Yahudi'ye ait, *kaşer* cinsten bir hayvanın *behor* yavrusu (annesinin karnından ilk çıkan yavru [erkekse]) Koen'e aittir. Koen bu hayvanı aldıktan sonra onu *behor-korbanı* olarak Bet-Amikdaş'a getirir ve *korban* işlemlerinden sonra etini yer.

Yosi adlı bir işadamı, uzak bir yere yapmış olduğu bir yolculuk sırasında Yahudi olmayan birinin bir ineği normalden çok daha ucuz bir fiyata sattığını fark etmişti. Yosi hemen bu ineği satın aldı, evine getirdi ve inek aradan bir süre geçtikten sonra bir de buzağı doğurunca sevinici iki kat arttı. Çok sevinmişti, çünkü şimdi *mitsvayı* yerine getirebilecek ve *behor* hayvanı Koen'e verebilecekti. Ama birden bire aklına bir düşünce geldi: "Ben bu hayvanı doğduğu günden beri tanımıyorum ki! Belki de ben onu satın almadan önce başka yavrular doğurmuştu! Ya bu buzağı onun ilk yavrusu değilse?"

İşte karşımızda bir "*sefek behor*" (hayvanın *behor* olduğu konusunda belirsizlik) durumu var. *Alaha*, böyle bir durumda Koen'in Yosi'den bu buzağıyı kendisine verme talebinde bulunamayacağını söylemektedir, çünkü hayvanın *behor* olduğu kesin değildir. Ama Yosi de bu buzağıyı kullanma yetkisine sahip değildir, zira hayvanın *behor* olma ihtimali de vardır ki eğer öyleyse, *korban* olması gerekir ve *korban* olması gereken bir hayvandan yararlanmak yasaktır.

Maaser Ayır Ki Zenginleş (devam)

Üçüncü gün, Yahudi, Arabın tekrar kendisine doğru yürümekte olduğunu fark edince, bu işte bir iş olduğunu anlamaya başladı. Arap ona mesajını verdiği zaman, Yahudi kibarca şöyle dedi: "Bu gibi önemli

kararları akıllı eşime danışmadan almıyorum. Bu yüzden lütfen işimi bitirene kadar bekleyiver. Ne de olsa ücretli bir işçi olarak sorumluluğum var. Ondan sonra gidip eşimin önerisini dinleyeceğim."

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
197'de

Şetar Mekuyam

Yaprak

7

Bu yazımızda “şetar mekuyam” kavramı hakkında bilgi alacağız.

Reuven Şimon’a borç para vermişti. Reuven’in isteği üzerine *alahanın* gerektirdiği şekilde bir borç senedi yazıldı. Şimon bu senede “Falanca tarihte Reuven’den şu kadar borç para aldım” diye yazdı. Senedin altına iki şahit imza attı. Ve şimdi Reuven’in elinde, Şimon’un kendisine para borçlu olduğuna dair kanıt teşkil edecek bir senet var. Eğer tahsilat tarihi geçer ve Şimon borcunu geri ödemezse, Reuven *bet dine* başvurup onlara borç senedini (İbranice: *şetar hov*) gösterebilecek ve *bet din* de Şimon’u bu borcu ödemeye zorlayabilecektir.

Ama *bet din* Şimon’u ödemekle yükümlü kılmadan önce, bir prosedür uygulayacaktır: Senedin üzerindeki imzaların sahte değil de gerçek olduğuna dair tanıklık edecek tanıklar çağıracaktır! Bunu yapmak neden mi gereklidir? Tabii ki Reuven’in sahte bir borç senedi düzenlemiş olmadığını kesinleştirmek için!

Tanıklar imzaları teyit ettikten sonra bu senede “şetar mekuyam” (teyit edilmiş senet) adı verilir. Yani bu, tanıklarca teyit edilip onaylanmış bir senettir.

Yolcu Arabası

Yaprak

8

Kutsal Tora’mız şöyle emretmektedir: “Boğa ve eşiği birlikte kullanarak tarla sürme” (Devarim 22:10). Tora’nın amacı, hangi türden olursa olsun iki farklı tür hayvanı birlikte işe koşmanın yasak olduğunu vurgulamaktır. Her ne kadar pasuk tarla sürmekten bahsediyorsa da, iki farklı tür hayvan, diğer herhangi bir işe de birlikte koşulamaz. Örneğin bir yolcu arabasına bir boğa ve bir deve birlikte koşulamaz.

Acaba iki farklı türden hayvanın koşulduğu bir yolcu arabasında *kilayim* (farklı türleri birbirine karıştırma) yasağını delen kimdir?

Bu yasağın, arabayı süren arabacı tarafından çiğnendiği gayet açıktır. Ama bu yaprakta *Gemara*, bu yasağı delen başka kişilerin de olduğunu öğretmektedir.

Kimdir onlar?

Yolcular! Evet öyle! Bu yasağı yolcular da delmektedir, zira arabada oturmalarıyla, onu çeken hayvanların bu işi yapmalarına sebep olmaktadır. Çünkü hayvanların doğası böyledir; bir şeyi çekmekte olduklarını hissettikleri zaman ilerlerler.

Kim Kimdir?

Erets-Yisrael’deki Dördüncü Nesil Amoraim

Masehet Nedarim’de Rav Hanina’nın Rav Meyaşa’nın adıyla bazı *alahalar* aktardığını görüyoruz. Rav Meyaşa’nın Rabi Yeuda bar İlay’ın adıyla aktardığı bu *alahalar* “Sizin için bir adalet ve şifa güneşi doğacak ey İsmimden korkanlar” (Malahi 3:20) pasuğu hakkındadır. Öğretiye göre bu pasuk, Tanrı’nın İsmi’ni boş yere ağızlarına almaktan çekinen insanlardan bahsetmektedir. (Anlaşıldığı kadarıyla Erets-Yisrael’deki ikinci veya üçüncü *Amoraim* neslinde yaşamış bir başka Rav Meyaşa daha vardı.)

Rav [veya Rabi] Meyaşa’nın ismi, Rav Hanina ve Rav Aha ile birlikte *Midraş Eha*’da da geçer. Bu Hahamlar, Eha kitabındaki “A-Şem’in Evi’nde bir

ses duyurdular sanki bir bayram günü gibi” (Eha 2:7) pasuğunu, Rav Yanay’ın adıyla şöyle açıklarlar: O sesin gücüyle Babil düştü. Pasukta söylendiği gibi: “Düştü, düştü Babil; ve [Tanrı, onların] tüm ilahlarının heykellerini yerle bir etti” (Yeşayau 21:9).

Midraş Bereşit Raba’da Rav Hiya bar Yose’nin Rabi Meyaşa’nın adıyla aktardığı bir öğreti yer alır: Avraam Avinu, Yitshak’ı *korban* etmek üzere yaptığı hazırlıklar çerçevesinde iki odun yarmıştı. Pasukta söylendiği gibi: “Ola-korbanı için odunlar yadı” (Bereşit 22:3). Avraam, bunun ödülü olarak, Kızıldeniz’in Bene-Yisrael’in önünde yarılmasına nail olmuştur.

**Rav
Meyaşa**

Zengin Adam Fakirlerin Arasında Ne Yaptı?

Yaprak

9

Pea mitsvasını çeşitli vesilelerle öğrenmiştik. Yine de kısa bir tekrar yapalım: Bir tarla sahibi, hasat bitiminde tarlasının bir köşesinde fakirlerin gelip alabilmeleri için bir miktar ürün bırakmalı ve bunları hasat etmemelidir.

Çiftçi Avigdor'un çok sayıda tarlası vardı. Hasat dönemi geldiğinde iyi yürekli ve Tanrı korkusu sahibi Avigdor bir duyuruda bulundu: "Tüm ihtiyaç sahipleri! Lütfen hatırlayın! Yarın tarlalarımı hasat ediyorum ve sizin için *pea* bırakacağım." Çok sayıda fakir bu duyuru üzerine geldi. Aralarında şık bir takım elbise ve parlak bir kravat takan bir adam özellikle göze çarpıyordu. "Senin burada ne işin var?" diye sordu fakirlerden biri. Adam "Yatağa düşen fakir bir komşum var. Benden, gelip onun adına *pea* toplamamı rica etti" diye cevap verdi.

"*Tsadik* bu adam" diye başlarını salladılar bazı fakirler. Ama bu yaprakta, söz konusu zengin adamın, fakir komşusu için *pea* toplayamayacağını öğreniyoruz. Neden? Çünkü bir kişinin bu ürünleri başkası adına alabilmesi için, onları kendi adına almaya da hakkı olması gerekir. Ama *peaya* sadece fakirlerin hakkı olduğu için, zengin adam komşusu adına gelip *pea* toplayamaz.

İflas

Yaprak

10

Şemuel zor ve acı bir durumdaydı. Başarılı giden işleri birden kötüleşmişti ve durumu tekrar düzene sokabilme ümidiyle büyük miktarda borç almıştı. Ne var ki Göklerden yardım alamadı ve bir gün tamamen iflas etti.

Ona borç vermiş olan insanlar durumu öğrendikleri zaman, alacaklarını tahsil etmek üzere Şemuel'in işyerine geldiler. Ne de olsa işyerinde yüklü para edecek birçok eşya vardı. Alacaklılar işyerine girmek üzere hazırlık yaparlarken, tanımadıkları bir adam dikkatlerini çekti. Hemen ona sordular: "Beyefendi, siz burada ne yapıyorsunuz?" Adam "Patronum, kendi adına bazı eşyaları almam için beni gönderdi; çünkü patronum da Şemuel'e borç vermişti" diye cevap verdi.

Ne var ki bu yaprakta öğrendiğimiz kurala göre, eğer patron, alacağına karşılık oradaki eşyaları almak istiyorsa, oraya bizzat kendisi gelmelidir! Neden? Çünkü bir kural vardır: "Borçlunun başkalarına da borçlu olduğu bir durumda, [borçlunun mallarına] bir alacaklı adına el koyan kişi – [o malı, temsil ettiği alacaklı adına] iyeliğe almış olmaz." Buradaki örnek üzerinden gidersek; Şemuel'in söz konusu patron dışında başkalarına da borcu vardır. Böyle bir durumda patronun gönderdiği kişi Şemuel'e ait mallara el koyduğu takdirde, bu, diğer borçluların borçlarını tahsil edememelerine sebep olacaktır. Bu yüzden diğer alacaklılar gibi patron da bizzat kendisi gelmelidir ve göndermiş olduğu temsilcisinin el koyduğu mallar onun iyeliğine geçmez.

Maaser Ayr Ki Zenginleş (devam)

Adam karısına giderek, ona üç gündür kendisini ziyarete gelen Arap'tan ve almaları gereken karardan bahsetti. Karısı hiç tereddüt etmeden "Bolluk yıllarını hemen şimdi iste. Belki Kutsal ve Mübarek Tanrı bize olan iyiliğini sonra da sürdürür" dedi.

Adam tarlaya geri döndü ve karısının sözlerini Peygamber Eliyau'ya ilette. Peygamber Eliyau ona hemen "Evine git; ve daha evinin kapısına bile erişmeden, bereketin evine yerleştiğini göreceksin" dedi.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
199'da

İki Papağan

Yaprak

11

Bir gün Roni bahçesinde dolaşırken iki harikulade papağan gördü. Parlak renkli kanatları ve güzel sesleri, Roni'yi onları yakalamaya ikna etmeye yetmişti. Bu iki papağan evinin salonuna güzellik katacaktı. Roni papağanlara doğru ilerlerken kendi kendine düşündü: “Aslına bakılırsa onları *kinyan hatser* yoluyla zaten kendime almış oldum.” (Hatırlamayanlar varsa, *kinyan hatser* – “bahçenin sağladığı iyelik” – bir bahçenin, içine giren şeyleri bahçe sahibinin iyeliğine geçirdiği anlamına gelir – bkz. sayfa 70.)

Ve işte, tam Roni papağanlara ulaşacakken, ortaya büyük bir el çıkıp onları yakaladı! Anlaşılan başka biri de papağanları çok beğenmiş ve Roni onlara erişmeden önce onları yakalayabilmişti.

Yahudilere yaraşır bir şekilde, iki adam aralarında kavga etmediler; bunun yerine *alahayı* kendilerine söyleyecek uzman bir hahama başvurdular. Haham onlara papağanları kendisine getirmelerini söyledi. Bunu yaptıklarında haham, papağanlardan birinin yetişkin olduğunu ve uçmayı bildiğini gördü. İkinci papağan ise henüz yavruydu ve uçmayı bilmiyordu. Haham şöyle dedi: “Roni, *kinyan hatser* yoluyla, sadece uçmayı bilmeyen papağanı hak ediyor. Çünkü ikinci papağan uçmayı biliyor ve Roni'nin bahçesi bu papağana herhangi bir şekilde koruma sağlıyor değil!”

Böylece *kinyan hatser* konusunda bir kural öğrenmiş bulunuyoruz: Bir bahçe ne tür malları bahçe sahibinin iyeliğine dâhil eder? Yalnızca o bahçenin koruma sağladığı malları!

Bulunan Hazine

Yaprak

12

Yisrael'in üç oğlu vardı: ikizler Elazar ve Hayim ile dokuz yaşındaki küçük Şaul. İkiz oğulları artık büyümüş, yirmi yaşına gelmişti. Hayim evlenmişti ve kendisine ait bir dairesi vardı. Elazar ise henüz babası Yisrael'in evindeydi ve onun sofrasında yemek yiyordu.

Güzel bir ilkbahar günü üç oğul, şehir dışındaki topraklarda gezintiye çıktılar. Birden bire, yola saçılmış banknotlardan oluşan büyük bir para yığınınına rast geldiler! Hahama başvurdular ve o da olayın ayrıntılarını dinledikten sonra banknotları kendilerine alabileceklerine karar verdi.

Üç kardeş hahamın evinden çıkmadan önce haham bir de ilavede bulundu: “Paradan kendi payını yalnızca Hayim alabilir. Ama Elazar ile Şaul'un kendi paylarını babalarına götürmeleri gerekiyor!” Neden? Çünkü Elazar hâlâ babasının evinde yemek yemekteydi. Ve Hahamlarımız şöyle bir kural koymuşlardır: Babasının sofrasında yemek yiyen bir oğul, bulduğu şeyleri babasına vermelidir.

Rav Asi

Yaprak

13

Bu yazımızda Rav Asi hakkında bilgi alacağız.

Şunu bilmemiz gerekir ki, *Amoraim* Döneminde Rav Asi adında iki *Amora* olmuştur. Bunlardan biri Babil’de, diğeri ise Erets-Yisrael’de yaşamıştır.

Babil’de yaşayan Rav Asi, Neardea yakınlarındaki Utsal şehrindendi (*Megila* 5b) ve Rav ile Şemuel’in arkadaşıydı. Yıllar içinde Rav Asi’yle Rav arasında çok sayıda görüş ayrılığı ortaya çıkmıştır, ama *Gemara, Masehet Baba Kama*’da (80a) hem Rav’ın hem de Şemuel’in ona büyük saygı gösterdikleri yazılıdır. Hatta bir *berit mila* töreni olduğunda, o içeri girmeden, kendileri girmezlerdi.

Rav ve Rav Asi’nin ortak öğrencileri olmuştur. Örneğin Rav Yeuda ve Rav Una bunlardan ikisidir.

Gemara, Masehet Nida’da (36b) Rav Asi’nin, Rav’ın vefatından kısa bir süre sonra Babil’de vefat ettiğini anlatmaktadır.

Avigdor ve Dolandırıcı

Yaprak

14

Çiftçi Avigdor yılda bir kez, yıl içindeki kazançlarının bir dökümünü yapardı. Yeteri kadar parası olduğu takdirde, bölgede satılık tarla aramaya çıkardı. Bir yıl Avigdor uygun ve kaliteli bir tarla buldu ve satıcıyla pazalığa girişti. Aralarında satışın ayrıntıları konusunda mutabık kaldılar: Avigdor’un ne kadar para ödeyeceğini, tarlanın ne zaman Avigdor’un kontrolüne geçeceğini ve bunun gibi başka ayrıntıları karara bağladılar.

Birkaç gün sonra Avigdor, satıcı hakkında pek de iyi olmayan duyumlar aldı. Hatta o tarlanın satıcıya ait olmadığını söyleyenler bile vardı! Başkaları ise onun, iyi niyetli insanları aldatan bir dolandırıcı olduğunu söylüyorlardı. Avigdor hemen yaptığı anlaşmadan yangından kaçıyormuşçasına kaçmaya karar verdi. Satıcıya başvurarak “Özür dilerim! Anlaşmamızı feshediyorum!” dedi.

“Bunu yapamazsın!” diye güldü satıcı. “Sözünden geri dönemezsin!”

Avigdor ise sükûnetini koruyarak ona şöyle cevap verdi: “*Masehet Baba Metsia* yaprak 14’te sadece bir durumda sözümden geri dönemeyeceğim yazılı. Şöyle ki, eğer bu tarlada herhangi bir iş yapmış olsaydım, sana henüz para ödememiş olmama rağmen sözümden geri dönemezdim. Örneğin eğer tarlanın sınırlarını tamir etseydim, bu bir *maase kinyan* (iyeliğe alma eylemi) sayılacağından artık anlaşmadan geri adım atamazdım. Ama şu anda böyle bir durum yok.”

Maaser Ayır Ki Zenginleş (devam)

O sırada adamın çocukları evin bahçesinde oynuyorlardı. Aniden ilginç bir sandık buldular. Bu garip cismi görmesi için annelerini çağırdılar. Kadıncağızı hayret içinde bırakacak şekilde, sandık büyük miktarda altın parayla doluydu. O kadar ki, bu parayla yedi yıl rahatça

geçinebilirlerdi! Büyük bir sevinç içinde, kadın kocasını karşılamaya koştu ve adam daha evinin kapısına bile gelmeden önce ona buldukları hazineyi anlattı! Gerçekten de Peygamber Eliyau’nun verdiği söz gerçeğe dönüşmüştü!

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
201’de

Üzgün Adam

Yaprak

15

Önceki yazımızda, Avigdor'un, ona kendisine ait olmayan bir toprağı satmaya çalışan bir sahtekârdan son anda kurtulduğundan bahsetmiştik. Bazen insanlar o kadar dikkatli davranmazlar ve sonuçta üzücü olaylar meydana gelir. Şimdi anlatacağımız hikâyeye de işte böyle bir olayla ilgili:

Saygın bir gazetede şöyle bir ilan verilmişti: Mükemmel bir bölgede üstün kaliteli satılık toprak.

Betsalel bu ilanı gördü ve yatırım yapmaya karar verdi. Toprağı satın aldı, onu temizledi, etrafını çitlerle çevirdi ve yüksek kapılar taktı. Sonra o da bir ilan verdi: Mükemmel bir bölgede üstün kaliteli satılık toprak. Yaptığı değişiklikler sonrasında toprağı satın aldığı fiyattan daha yüksek bir fiyata satmayı umuyordu.

Ama onu çok şaşırtan bir şey oldu. Yaşlı bir adam gelip üzgün bir sesle ona "Bayım!" dedi. "Satmaya çalıştığınız toprak bana ait! Onu size satan adam, toprağı benden çalmış olan kötü yürekli biri." Betsalel konuyu araştırdı ve adamın söylediklerinin doğru olduğunu öğrendi!

Alahaya göre böyle bir durumda Betsalel toprağı gerçek sahibine teslim etmelidir. Bundan sonra Betsalel, toprak için yapmış olduğu harcamalarla ilgili olarak toprağın sahibiyle ve toprağı satın almasıyla bağlantılı olarak da sahtekâr satıcıyla hesaplaşmak durumundadır.

Kim Kimdir?

Erets-Yisrael'deki Dördüncü Nesil Amora'im

Bir Levi'ydi. Babasının adı da yine Rabi Meyaşa olup, Rabi Yeoşua ben Levi'nin oğluydu ve Rav Ami'yle aynı nesle mensuptu. *Masehet Ketubot*'ta, Rabi Meyaşa'nın, büyükbabası Rabi Yeoşua ben Levi'nin adıyla aktardığı bir *alaha* görülmektedir. Rabi Meyaşa ayrıca, Rav Yirmeya ile birlikte, Rav Şemuel bar Yitshak'ın adıyla bir öğreti de aktarmıştır.

Masehet Ketubot'taki *Gemara*'da, bir adamın, Rabi Yeoşua ben Levi'nin torunu Rabi Meyaşa'ya bir kesede toplanmış yedi pırlanta emanet ettiği anlatılır. Sonunda Rabi Meyaşa, oğullarına bu emanetten bahsetmeye fırsat bulamadan vefat etmişti. Pırlantaların sahibi gelip bunları talep edince, Rabi Meyaşa'nın oğulları, ellerinde yeterince delil olmadığı için bunları ona vermek istemediler ve adam onlara karşı Rav Ami'nin huzurunda bir Tora davası açtı. Rabi Ami şöyle dedi: "Rabi Meyaşa'nın zengin biri olmadığını biliyorum. Ayrıca davacı pırlantalar

hakkında tanımlayıcı işaretler de verdi. Bu nedenle emanetin esas sahibine geri verilmesi, hakkın gereğidir."

Midraş Rut'ta şöyle anlatılır: Rabi Yeoşua ben Levi'nin torunu Rabi Meyaşa ölümcül bir hastalığa yakalanmış ve bilincini kaybetmişti. Üç gün sonra uyandı ve aklı yerine geldi. Babası ona "Neredeydin?" dedi. Çünkü onun başka bir âleme gitmiş olduğunu anlamıştı. "Karışık ve kargaşa içindeki bir dünyadaydım" dedi Rabi Meyaşa. "Orada ne gördün ki böyle diyorsun?" diye sordu babası. Rabi Meyaşa şöyle cevap verdi: "Birçok insan gördüm ki bu dünyada her yerde insanlar onlara saygı göstermelerine rağmen, orada, ruhların dünyasında onlara küçümsemeyle davranılıyor."

Masehet Dereh Erets'te Rabi Meyaşa, gözlerini kötüyü görmekten koruyan her kişinin, *Şehina*'nın Yüzünü karşılamaya nail olacağını söylemektedir.

**Rabi
Yeoşua ben
Levi'nin
torunu
Rabi
Meyaşa**

Soygunculara Böyle Davranılır

Yaprak

16

Önceki yazımızda bahsettiğimiz Betsalel hemen toprağı boşalttı ve onu asıl sahibine devretti. Sonra da sahtekâr satıcının toprağın satış parasını kendisine geri ödemesi talebiyle *bet dine* başvurdu.

Peki, ya sahtekâr adam bu parayı ödemeyi reddederse ne yapılır?

Tabii ki onun bu tavrını kabul edecek değiliz!

Doksan gün beklenir. Sonra *bet din*, Betsalel için “*şetar adrahta*” adı verilen bir belge yazar. *Şetar adrahta*da, Betsalel’in, sahtekâr adama ait her mala el koyabileceğı ve borcunu bu şekilde tahsil edebileceğı yazılıdır. (*Adrahta* sözcüğü “takip etmek, peşine düşmek” anlamıyla bağlantılıdır. Betsalel sürekli olarak sahtekâr adamın mallarının peşinde koşup onlara el koyacaktır.)

Betsalel o adama ait bir toprak bulabildiğı zaman, bu toprağı hemen satma yetkisine sahip değildir. Öncelikle bu konuda *bet dini* bilgilendirmelidir ve *bet din* de bu toprağı satın almak isteyen kim varsa gelmesi için ilanda bulunur. Gelenler içinde en yüksek fiyatı kim verirse toprağı o satın alır ve elde edilen parayla Betsalel’in alacağı ödenir.

Tüm Yalancılardan Sonu Budur

Yaprak

17

Bu yazımızda bir kere yalan söylemiş bir kişiye bir daha inanılmayacağını öğreniyoruz!

Eğer Reuven Şimon’a, borç senedi olmaksızın borç para verdiyse ve Şimon Reuven’e olan bu borcunu çoktan ödediğini öne sürüyorsa – o zaman Şimon’a inanılır.

Ama şöyle bir durumda Şimon’a inanılmaz:

Eğer *bet din*, Şimon’a “Git ve borcunu öde” derse ve Şimon daha sonra bu borcu zaten ödemiş olduğunu öne sürerse, buna karşılık Reuven Şimon’un yalan söylediğine ve borcunu hiçbir şekilde ödemediğine dair ifade verecek tanıklar getirirse, artık Şimon güvenilir konumda değildir ve borcunu ödediğı konusunda söylediklerine itibar edilmez. Borcu gerçekten ödediğine dair ifade verecek tanıklar getirmediğı sürece, borcunu ödemiş olduğuna inanılmaz.

Maaser Ayır Ki Zenginleş (devam)

Karı-koca, kendilerine yapmış olduğu bu büyük iyilik nedeniyle Evrenin Yaraticısı’na kalplerinin derinliklerinden bir şükran duası ettiler.

Kadın kocasına “Kutsal ve Mübarek Tanrı bize böylesine büyük bir iyilik etti.

Gel bu parayı kendimize saklamayalım. Paramızı *tsedaka* amacıyla dağıtalım, mallarımızla iyilikler yapalım. O zaman belki Tanrı yedi yıllık bolluk dönemi sona erdikten sonra da geçimimizi sağlamaya devam eder!” dedi.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
205’te

Yolda Bulunan Şovar

Yaprak

18

“Şovar”ın ne olduğunu daha önce öğrenmiştik.

Şovar, borç veren kişinin borç alan kişiye verdiği ve borçlunun borcunu ödemiş olduğunu belirten bir senettir.

Sizce bir kişi yolda bir şovar bulursa ne yapmalıdır? Onu kime vermesi gerekir?

Elbette onu borcu almış olan kişiye vermesi gerektiğini düşüneceğizdir! Ne de olsa şovar yazılı olduğuna göre, borçlu mutlaka borcunu geri ödemiş, şovar da zaten bunu belirtme amacıyla yazılmış olmalıdır.

Ama bu yaprakta, şovarı borcu almış olan kişiye geri vermemek gerektiğini öğreniyoruz.

Neden?

Çünkü aslında borçlu borcunu ödememiş ve alacaklı bu şovarı, borçlu borcunu ödeyeceği zaman kendisine teslim etmek üzere önceden yazmış ve sonra kaybetmiş olabilir.

Bu yüzden böyle bir şovar borçluya verilmez, çünkü eğer bu yapılırsa ve borçlu aslında borcunu ödememişse, borçlunun alacaklıya “Sana olan borcumu çoktan ödedim. İşte bak, elimde şovar var” diyerek yükümlülüğünden kaçması yönünde endişe vardır.

Kaybolan ve Bulunan Get

Yaprak

19

Bu yapraktaki Gemara’da Raba bar bar Hana’dan bahsedilmektedir.

Adamın biri karısını boşamak istiyordu. Raba bar bar Hana’yı, *geti* (boşanma belgesi) eşine götürmek üzere *şaliah* (temsilci) olarak tayin etti. Ne var ki, bu *get, bet midraşın* içinde kayboldu. Ama bunun yarattığı sıkıntı uzun sürmedi ve *bet midraş*taki hahamlar *geti* buldular. Raba bar bar Hana onlardan *geti* kendisine iade etmelerini istedi.

Kim Kimdir?

Son Zugot (Çiftler) Nesli

Tannaim Dönemi’nin başlangıcından önce yaşamış, “*Zugot*” Dönemi’nin son nesline mensup Hahamlardandır.

II. Bet-Amikdaş’ın yıkılışından yüz yıl kadar önce, İllel ve Şamay’ın neslinde yaşamıştır. Talmud Bavli’de, *Amoralar* arasında ona dair bir görüş ayrılığı vardır. Bu görüş ayrılığının temelinde, *Mişna*’da geçen “Menahem çıktı, Şamay girdi” ifadesi yatmaktaydı. Abaye’nin görüşüne göre Menahem Tora dünyasından çıkmıştı. Rava’nın görüşüne göreyse Menahem kralın hizmetine çıkmış, onunla birlikte seksen çift öğrenci de çıkmıştır.

Talmud Yerusalmi’de ise Menahem’in, seksen çift *talmid haham* eşliğinde, “*tirke*” adı verilen ve saygın insanların giydiği altın işlemeli giysilere kuşanmış olarak, o dönemde Bene-Yisrael’in,

boğa boynuzlarının üzerine “Yisrael’in Tanrı’sında payları olmadığını” yazmaları yönüne çıkarılmış olan fermanı iptal ettirmek üzere egemen devlet görevlilerini ikna etmeye çıktığı belirtilmektedir. Her halükârda Menahem, *Sanedrin*’deki yüksek görevinden ayrılmış ve Şamay A-Zaken onun yerine geçerek *av bet din* sıfatıyla göreve başlamıştır.

Masehet Sota’da “İsi ben Menahem” ismini görmekteyiz.

“Ben Guryon” adlı kitapta Menahem’in büyük bir haham olduğu, hatta bir peygambere benzediği yazılıdır. Henüz Kral Ordus (Herod) küçükken, Menahem onun otuz yılı aşkın bir süre hüküm süreceğine dair kehanette bulunmuştu. Ve gerçekten de Ordus otuz yedi yıl krallık etmiştir.

Menahem

Onlara şöyle dedi: “Size bu *getin* daha önce benim elimde olduğuna tanıklık edecek ayırt edici işaretler verebilirim. Üstelik *getin* üzerinde böyle ayırt edici işaretler olmasaydı bile, onu göz aşinalığıyla tanıdığım, yani o *getin* daha önce benim elimde olduğunu kendi gözlerimle ayırt edebildiğim takdirde, onu bana yine de geri vermeniz gerekir.”

Göz aşinalığı konusunda kime güvenilir? Yalnızca, yalan söylemediğinden emin olduğumuz bir *talmid hahama*. Ama *talmid haham* olmayan insanlara herhangi bir şey, yalnızca o şey hakkında ayırt edici işaretler belirttiği takdirde iade edilebilir.

Bulunan Senetler

Yaprak

20

Yeonatan böyle bir şey bulacağını hiç hayal bile etmemişti. O sırada aslında oldukça acele içindeydi ve kaldırımın üzerinde deste halinde duran üç senedi nasıl fark ettiğini hâlâ anlamış değildi. Senetleri kaldırdı ve bunların birer borç senedi olduğunu ve üçünde de “Reuven Şimon’a yüz *şekel* borçludur” yazdığını gördü. Acaba senetleri kime ulaştırmalıydı? Borcu alan Reuven’e ulaştıracak olsa... belki de Reuven henüz borcunu ödemiş değildi ve bu yüzden onları Şimon’a vermeliydi! Buna karşılık, Şimon’a ulaştıracak olsa... belki de Reuven borcunu çoktan ödemişti ve senetleri ona vermesi gerekirdi!

Ne yapmalı? Yeonatan, buradaki şüphe nedeniyle bu senetleri kimseye vermeyecektir.

Dikkat edin! Eğer bu senetlerin hepsinde **tek bir alacaklının**, ama her birinde **farklı bir borçlunun** adı yazılıysa, acaba senetleri kimin kaybettiği konusunda hâlâ şüphe var mıdır? Hayır! Bunları alacaklının düşürdüğü açıktır, çünkü eğer büyük bir tesadüf eseri borçluların her üçü de aynı sokaktan geçmiş ve hepsinin cebinden borç senetleri tam olarak aynı noktada düşmüş olsa bile, üç senedin tek bir deste halinde bağlı olması nasıl mümkün olabilir?

Bu nedenle böyle bir durumda Yeonatan’ın senetleri tabii ki alıcıya iade etmesi gerekir. Yine de bunun için, senetlerin her birinin farklı bir yazıcı tarafından yazılmış olması gerekir. Ama eğer senetlerin her üçü de aynı yazıcının elinden çıkmışsa, bunların, henüz ilgili borçlar alınmadan yazıcı tarafından düşürülmüş olması da mümkündür.

MASEHET BABA METSİA
PEREK 2:
ELU METSİOT

Yeuş!

Yaprak

21

Bu yaprakta *Masehet Baba Metsia*'nın ikinci *perek*i “*Elu Metsiot*” başlamaktadır. Tora öğrenmeye başlayan çocukların çoğu öğrenime bu *perekle* başladığı için birçok kişi tarafından bilinen bir *perek*tir bu.

“*Elu Metsiot*” başlıklı *perek* esas olarak kayıpların iadesine (*aşavat aveda*) dair *alahaları* konu eder. Şimdi bu *alahalardan* birini öğreneceğiz: Gelip geçenlerin çoğunluğunun Yahudi olmadığı bir yerde kayıp bir mal bulan kişi bu konuda ilanda bulunmak zorunda değildir; bu malı kendisine alabilir. Neden?

Çünkü o malı kaybeden kişinin, onu kaybettiğini fark ettiği anda ondan ümidini kestiğinden emin olunabilir. Bu kişi mutlaka “Herhalde bu malı Yahudi olmayan biri bulmuştur. Yahudi olmayanlar buldukları kayıp malları iade etmekle yükümlü olmadıkları için bu malı tekrar bulabileceğime dair hiç ümit yok” diye düşünmüş olmalıdır.

Sahibinin ümit kestiği kayıp bir mal “*efker*” (sahipsiz) gibidir ve onu bulan kişi kendisine alabilir. Bu konuda, malın sahibinin Yahudi olup olmaması arasında bir fark yoktur. Ümit kesme durumuna “*yeuş*” adı verilir.

Kaybolan Değerli Saat

Yaprak

22

Önceki yaprakta çoğunluk nüfusun Yahudi olmadığı bir yerde bir malını kaybeden kişinin bu maldan ümidini kestiğinin varsayıldığını öğrenmiştik. Şimdi başka *yeuş* (ümit kesme) durumları hakkında bilgi alacağız.

Bir adam, insanların büyük çoğunluğunun Tora ve *mitsvaları* gözetan Yahudiler olduğu bir yere gitmiş ve oradaki bir saat dükkânından kendisine bir saat satın almıştı. Aradan birkaç dakika geçtikten sonra yeni aldığı saatin ne yazık ki ortadan kaybolduğunu fark etti. Adam saatini daha yeni aldığından onu her yönüyle tanımaya vakit bulamamıştı; onunla ilgili verebileceği tanımlayıcı bir işaret bile bilmiyordu. Bu nedenle... ondan ümidini kesti. Çünkü bir kişi bu saati bulup “*aşavat aveda*” (kayıp iadesi) ilanları assa bile, bir malı kaybeden kişinin onu geri alabilmesi için mal hakkında tanımlayıcı işaretler (*simanim*) vermesi gerekir. Oysa adamcağız bu işaretleri bile verebilecek durumda değildi.

Kim Kimdir?

Babil'deki Dördüncü Nesil Amoraim

Rav Hinena Saba, Rabi Asi'nin öğrencisiydi. *Pesah-korbanının* ateşte pişirilmesi konusunda hocasının Rabi Yohanan'dan teslim almış olduğu bir *deraşa* öğretisini onun adıyla aktarmıştır.

Oğlu Raba da, *Amora* Rav'ın adıyla bazı öğretiler aktarmıştır. Bu öğretiler, sabah *Şahrit* duasında *Keriat Şema*'dan hemen sonra “*Emet Veyatsiv*” parçasını, akşam da *Arvit* duasında *Keriat Şema*'dan hemen sonra “*Emet Veemuna*” parçasını okuma yükümlülüğüyle ve *Amida* duası sırasında eğilme ve tekrar dik konuma geçmeye dair *alahalarla* ilgilidir.

Rav Hinena Saba'nın oğlu Raba'nın, Rav'ın

adıyla aktardığı bir başka ünlü *alaha* da, *Aseret Yeme Teşuva*'da (Roş Aşana ile başlayıp Yom Akipurim ile son bulan on *teşuva* günü) *Amida* dualarında “*A-E-l A-Kadoş*” yerine “*A-Meleh A-Kadoş*” deme gereği konusundadır. Rav Hinena Saba'nın oğlu Raba ayrıca “Arkadaşı için merhamet dileyebilecekken [=Tanrı'ya dua edebilecekken] bunu yapmayan kişi ‘günahkâr’ addedilir” demiştir. Bir başka öğretisi de “Her kim bir günah eyleminde bulunur ve ondan utanç duyarsa, tüm günahları affedilir” şeklindedir.

Rav Hinena Saba'nın oğlu Rav Kaana, et ve sütün karıştırılmasına dair yasaklar hakkında *alahalar* söylemiştir.

**Rav
Hinena Saba
ile oğulları
Raba ve
Rav Kaana**

Aradan birkaç dakika geçti ve bir adam saatçi dükkânına girerek “Dükkânın yanında bir saat buldum. Kimin olduğunu biliyor musunuz?” diye sordu. Dükkân sahibi birkaç dakika önce satmış olduğu saati tanıdı ve onu kimin kaybettiğini de anlamıştı. Salt kanuni açıdan bakarsak, alıcı bu saatten ümidini kesmiş olduğu için, dükkân sahibi saati ona teslim etmeyip kendine almak isterse, *alahaya* göre buna hakkı vardır. [Kanun bu şekilde olmasına rağmen, saatçi alıcının saatten ümidini kestiğini büyük ihtimalle bilmediğine göre, ona saati geri vermesi doğru davranış olacaktır.]

İşaretli Yiyecek

Yaprak

23

Bu yazımızda “*en maavirim al a-ohalim*” (yiyecekler görmezden gelinmez) prensibini öğreneceğiz. Bu *alaha*, değersiz bir şeymiş gibi yere atılmış bir yiyecek maddesi gören kişinin, hiçbir şey olmamış gibi geçip yoluna devam etmemesi gerektiğini belirtir. Aksine, bu yiyecek maddesini yerden kaldırmalı ve horlanmaya maruz kalmayacağı şekilde bir kenara bırakmalıdır.

Mutlaka neden bu *alahanın*, bulunan kayıp malları ele alan “*Elu Metsiot*” başlıklı *perek* içine dâhil edildiğini merak ediyor olmalısınız. Öyleyse bu *alahanın* kayıplar ve buluntular konusuyla ne şekilde bağlı olduğunu dikkatle izleyin.

Daha önce gördüğümüz gibi, kayıp bir malın üzerindeki işaretleri bilmeyen bir kişi onu bulmaktan ümidini keser. Tabii ki aynı durum, kaybedilen malın üzerinde ayırt edici bir işaret yoksa da geçerlidir.

Peki, ya bir kişi üzerinde ayırt edici bir işaret bulunan bir yiyecek maddesini kaybederse ne olur? Acaba ümidini yitirir mi? Bazı *Amoralar* göre, mantıken böyle biri de ümidini yitirecektir, çünkü yiyecek maddesi yol üstünde durduğu sürece insanların onun üzerine basmaları sonucu söz konusu işaretler de dağılıp silinecektir. Buna rağmen, *Gemara*’nın kararı bu yönde değildir ve bu karar da “*en maavirim al a-ohalim*” *alahasına* bağlıdır. Böyle bir yiyecek maddesini kaybeden kişi ondan ümidini kesmeyecektir, çünkü bu yiyeceğin yanından geçen Yahudilerin, üzerine basılmasını önlemek üzere onu güvenli bir şekilde kenara kaldıracaklarını, bu şekilde yiyecek maddesinin üzerindeki işaretin de yerli yerinde kalacağını düşünecektir.

Dalgaların Arasındaki Banknotlar

Yaprak

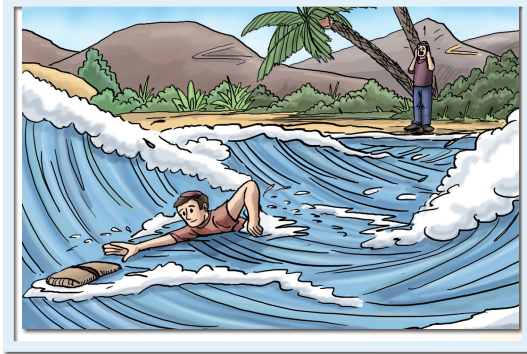
24

Fırtınalı bir kış günü, adamın biri denize girip azgın dalgaların içinde yüzmeye karar vermişti. Yüksek ve tehditkâr dalgaların arasında yüzmekteyken, uzaktan, deniz kıyısında durup şiddetli dalgaları izleyen bir adamı fark etti. Aniden dev bir dalga kıyıya vurdu ve orada duran adamcağızı sırlıklam etti. Adam yere düştü ve o sırada elinde tuttuğu para destesi de dalgalar tarafından sürüklendi. Yüzmekte olan adam olanları görmüştü. Hemen para destesine doğru yüzdü ve onu yakaladı.

Yüzücü kıyıya geldiği anda paraların sahibi ona gelerek “Çok teşekkür ederim” dedi. Ama yüzücü “Neden teşekkür ediyorsun? Paraları ben kendime aldım!” diye cevap verdi.

Paraların sahibi ne yapacağını bilemiyordu. Yüzücü paraları ne hakla cebine atabiliyordu? Paralar kendisine aitti!

Ama bu yaprakta, salt kanuna göre yüzücünün haklı olduğunu görüyoruz! Mallarını büyük denize kaptıran bir kişi onlardan ümidini keser. Bu durumda bu mallar, onları alan kişiye aittir.

Maaser Ayır Ki Zenginleş (devam)

Adam, akıllı karısının sözlerini kabul etti ve gerçekten de çift parayı, hiç esirgmeden, *tsedaka* ve iyilik amacıyla ihtiyaç sahiplerine dağıttı.

Kadın, oğullarından birini, ellerindeki servetle yaptıkları tüm iyilik davranışlarını tek

tek kaydetmekle görevlendirdi ve oğlu da bunu yaptı.

Bu oğlun elinde bir defter vardı ve annesinin talimatıyla, yapılan tüm *tsedaka* işlerini buraya kaydediyordu.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
207'de

Yolda Bulunan Her Şey Kaldırılmamalı!

Yaprak Kutsal Tora'mız bize, kayıp malları sahiplerine ulaştırmamızı emretmiştir. Bu nedenle sokakta kayıp bir mal bulan kişi onu kaldırmalı ve böyle bir şey bulunduğunu ilan etmelidir. Kayıp mallara dair *alahalar* dâhilindeki bir kurala göre, sokakta görülen her şey değil, sadece kaybedilmiş görünen mallar kaldırılmalıdır.

25

Örneğin eğer yol üstünde güzelce dizilmiş ve korunaklı bir yere yerleştirilmiş şişeler görürsek onları almayız, çünkü bunları oraya kısa bir süreliğine sahibinin bıraktığını, birazdan gelip onları alacağını biliriz. Ama eğer yola saçılmış şişeler görürsek, bunların olasılıkla bir arabadan düşmüş olduğu anlaşılır. Bunlar kayıp birer maldır.

Bu kurala "*dereh inuah*" (normal yerleştirilme şekli) adı verilir. Başka bir deyişle, eğer bir mal düzgün bir şekilde yerleştirilmişse, onun sahibi tarafından kaybedilmiş olmadığını, aksine sahibinin bu malı oraya bilinçli bir şekilde bıraktığını varsayınız.

Paranın İşareti Yoktur!

Yaprak Paranın işareti yoktur! Mutlaka merak ediyorsunuzdur: Paranın üzerine herhangi bir işaret koymak neden mümkün olmasın? Pekâlâ bir banknotun üzerine özel bir resim çizilebilir veya imza atılabilir!

26

Ama işte bu bir işe yaramayacaktır! Neden mi? Çünkü doğal olarak para sürekli elden ele geçer. Bu yüzden kayıp para bulan birine gidip "Paranın benim olduğuna dair ayırt edici bir işaret verebilirim! Paranın sağ üst köşesine bir civciv resmi çizmiştim" deseniz bile bu bir şey ifade etmez. Zira bu paranın bir aşamada size ait olduğuna inansak bile, onu şekerleme satın alırken bakkala vermiş olmanız ve daha sonra parayı bakkalın veya onun para üstü verdiği başka bir müşterinin kaybetmiş olması da muhtemeldir.

Kısacası para üzerinde işaret olsa bile işe yaramayacaktır ve bu nedenle para bulan kişi onu kendisine alma hakkına sahiptir.

Peki, kaybedilmiş bir para hiçbir şekilde geri alınamaz mı? Alınabilir. Ama bunun için para dışında harici işaretlere ihtiyaç vardır. Örneğin eğer parayı kaybeden kişi, destede kaç tane banknot olduğunu biliyorsa veya para bir cüzdanın içinde olup cüzdan sahibi onun hakkında ayırt edici işaretler verebiliyorsa... bu gibi durumlarda bulunan para da söz konusu işaretleri dile getiren kişiye iade edilir, çünkü paranın başka birine ait olması muhtemel değildir.

Kayıp Malın İşaretleri

Yaprak Kayıp bir malın ayırt edici işaretler (*simanim*) yoluyla iade edildiğini artık biliyoruz. Örneğin, diyelim ki Reuven, üzerinde açık renkli bir leke bulunan bir cüzdan buldu. Bunun üzerine "Bir cüzdan buldum" diye ilanda bulunur. Eğer cüzdanını kaybetmiş bir kişi gelirse, Reuven ona "Verebileceğiniz tanımlayıcı işaretler var mı?" diye sorar. Eğer bu kişi cüzdanın üzerinde açık renkli bir leke olduğunu söyleyebiliyorsa, Reuven cüzdanı ona iade ederek "*aşavat aveda*" *mitsvasını* yerine getirmiş olur.

27

Kayıp bir malı, sahibine, tanımlayıcı işaretlere göre iade edebileceğimizi nereden biliyoruz?

Gelin Tora’da ne yazdığına bakalım. Tora, kayıp bir mal bulan kişiye şöyle demektedir: “[Kayıp malı] evinin içine al. **Kardeşin onu talep edene kadar yanında olmalı, [sonra da] onu ona geri vermelisin**” (Devarim 22:2). Bu sözlerden anlaşıldığı üzere, kayıp malın sahibi olduğunu iddia eden kişinin, onu **talep edebilmesi** gerekir. Başka bir deyişle malın kendisine ait olduğunu kanıtlamalıdır. *Gemara* onun bunu nasıl yapabileceği konusunda farklı olasılıklara değinir. Bir olasılık, malını kaybeden kişinin, o malın sahibi olduğuna tanıklık edecek şahitler getirmesidir. Diğer olasılığa göre sadece tanımlayıcı işaretler belirtmesi yeterlidir. *Gemara*’nın son kararına göre, eğer Tora tanık getirilmesini kastetmişse bile, Hahamlarımız mal hakkında tanımlayıcı işaretler belirtmenin yeterli olmasına karar vermişlerdir.

Buluntu Hakkında İlanda Bulunmak

Yaprak

28

Bet-Amikdaş’ın ayakta olduğu dönemde, kayıp mal bulan herkes bunu *Şaloş Regalim* bayramlarına kadar elinde muhafaza ederdi. Bu bayramlarda Yeruslayim’de büyük bir halk kitlesi toplandığı için, kayıpları bulanlar bu konudaki ilanı da o zaman yaparlardı.

Yeruslayim’de kayıp malların ilanına ayrılmış bir yer vardı. Şehirde “*even a-toan*” (iddia/talep taşı) adı verilen bir kaya vardı. Bir şeylerini kaybetmiş olan herkes ve bir şeyler bulmuş olan herkes aynı yere toplanırlar, bulanlar “*Filanca şeyi buldum*” şeklinde duyuru yaparlardı. O malı kaybetmiş olan kişi de duyuruyu yapana gelip tanımlayıcı işaretleri belirtir, malını geri alırdı.

Gemara, *even a-toan* ile ilgili ilginç bir olay anlatmaktadır. Bir keresinde, kuraklık döneminde, Hahamlar dua etmesi için Honi adlı büyük Haham’a başvurmuşlardı. Honi kendi etrafında yere bir daire çizdi ve yağmur yağana kadar bu dairenin içinden çıkmayacağına dair yemin etti. Başta az miktarda yağmur yağmaya başladı. Honi bir kez daha dua etti ve bu kez çok şiddetli yağmurlar şehri suyla kapladı. Sonunda Hahamlar Honi’den, yağmurların durması için dua etmesini rica ettiler. Honi onlara “Yağmurların durması için, ancak şehri *even a-toana* kadar su basarsa dua ederim. Çünkü, gereğinden fazla bile olsa, iyi bir şeyin kesilmesi için dua edilmez” diye cevap verdi. Bu olay nedeniyle Honi, “*Honi A-Meagel*” (daire çizen Honi) diye anılır.

Maaser Ayır Ki Zenginleş (devam)

Yedi bolluk yılı göz açıp kapayıncaya kadar geçti. Ve işte bir gün bu Yahudi, yine o Arap’la karşılaştı. Onun Peygamber Eliyau olduğunu artık biliyordu. “Emaneti geri almaya geldim. Ne de olsa sana yedi yıl bolluk verileceği konusunda mutabık kalmıştık!” dedi Peygamber Eliyau.

“Emaneti alırken nasıl eşime danıştıysam aynı şekilde emanetin iadesi için de ona danışmak isterim” dedi Yahudi.

Peygamber Eliyau kabul etti ve Yahudi, elçinin, geçim kaynaklarını ellerinden almaya geldiğini eşine anlattı.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
211’de

A-Osek BeMitsva – Patur Min A-Mitsva

Yaprak

29

Bu yaprakta çok önemli bir kuralı öğreniyoruz: “*A-osek be-mitsva, patur min a-mitsva*” – yani “bir *mitsvayla* meşgul olan kişi, başka bir *mitsvadan* muaftır”.

Başka bir deyişle, herhangi bir *mitsvayı* yapmakta olan kişi bu süre zarfında diğer bir *mitsvayı* yerine getirmekle yükümlü değildir. Örneğin *mezuza* yazmakta olan bir *sofer*, o sırada başka bir *mitsva* yapmaktan muaftır.

Aşavat aveda mitsvasını yerine getirmekte olan bir kişi de başka bir *mitsvadan* muaftır, çünkü bulduğu malı, sahibi gelip alana kadar koruma altında tutmak ve onun sağlamlığını temin etmek durumundadır. Örneğin kayıp bir inek bulan bir kişi ona yemek vermelidir. Giysi bulmuş biri, küflenmemesi için onu ara sıra havalandırmalıdır. Eğer kayıp malla ilgilendiği sırada fakir biri gelip ondan *tsedaka* isterse, o anda başka bir *mitsva* ile meşgul olduğu için *tsedaka* vermekten muaf olacaktır.

Ama önemli bir şeye dikkatinizi çekelim. Doğru; bir *mitsva* ile meşgul olan kişi başka bir *mitsvayı* yerine getirmekten muaftır, ama tabii ki hâlâ, herhangi bir ihlalde bulunmamak için dikkatli olmakla yükümlüdür. Başka bir deyişle, muafiyet sadece “yap” şeklindeki *mitsvalar* için geçerlidir, ama yasaklar için geçerli değildir. (Bu konu için ayrıca bkz. II. Kitap, sayfa 97 ve 214; III. Kitap, sayfa 197.)

Kim Aşavat Aveda Mitsvasından Muaftır?

Yaprak

30

Bu yaprakta kayıp mal bulan kişinin *aşavat aveda mitsvasından* muaf olduğu üç durumu öğreniyoruz.

1. Durum: Mezarlıktaki bir Koen. Kutsal Tora’mız, Koenlerin bir ölü nedeniyle *tame* olmalarını yasaklamıştır. Bu yüzden Koenlerin mezarlığa girmeleri yasaktır. Eğer bir Koen bir mezarlıkta kayıp bir mal görürse, *aşavat aveda mitsvasını* yerine getirmek üzere mezarlığa giremez, çünkü bu *mitsva*, bir Koen’in ölü nedeniyle *tame* olmasına dair yasağın önüne geçmez.

2. Durum: Maddi kayıp. Eğer kayıp bir mal bulan kişi, *aşavat aveda mitsvasını* yapması halinde, bulduğu malın değerinden daha yüksek miktarda maddi kayba uğrayacaksa, o zaman bu *mitsvadan* muaftır. Örneğin diyelim ki bir taksi şoförü yedi *şekel* değerinde bir top buldu. Bu topu sahibine ulaştırmak için gerekenleri yaptığı takdirde kırk beş dakikasını buna ayırması gerekecekse, topu sahibine ulaştırmaktan muaftır, çünkü bu süre zarfında yedi *şekelden* çok daha fazlasını kazanacaktır.

3. Durum: Saygın bir kişi. Kayıp bir mal bulan saygın bir kişinin bu malla ilgilenmesi onun konumuna yaraşmayacaksa, bu kişi *aşavat aveda mitsvasından* muaftır. Örneğin bir *roş yeşiva* yolda kayıp bir bisiklet bulursa onu kaldırıp bisikletle ilgilenmesi gerekmez, çünkü bir *talmid hahamın* yolda bir bisiklet taşıması onun saygın konumuna uygun değildir.

İş Giysileri

Yaprak

31

Bir kişi bir başkasına borç verdiği zaman, vakti geldiğinde borçlunun borcunu kendisine geri ödemesini teminat altına alma amacıyla ondan bir mal alabilir. Bu mala “*maşkon*” (rehin) adı verilir. Örneğin diyelim ki Reuven Şimon’dan borç istedi. Şimon ona “Bana *maşkon* olarak altın saatini ver. Bu şekilde borcunu bana geri ödeyeceğinden emin olabilirim. Borcunu ödediğin zaman ben de sana altın saatini geri veririm” diyebilir.

“*Maşkon şelo biş’at alvaa*” (borcun verildiği zamanın dışında alınan rehin) şeklinde bir kavram vardır. Bu, alacaklının, borcu verdiği zaman değil, borçlu kendisine olan borcunu vaktinde geri ödemediği zaman aldığı türden bir *maşkon*dur. Alacaklı böyle bir *maşkonu* borçludan zorla alamaz. Eğer borçlu böyle bir *maşkon* vermek istemiyorsa, *maşkonun* alınabilmesi için *bet dinin* talimatı gerekir. Tora’nın bu tipteki bir *maşkon* için kullandığı terim, “*avot*”tur.

Tora, fakir bir borçluya ait bir malı “*avot*” olarak alan bir alacaklının, borçlu bu mala ihtiyaç duyduğunda bunu ona geri vermesini ve bunun yerine başka bir *avot* almasını emretmektedir. Örneğin fakir birinden *avot* olarak iş giysileri alan bir kişi, bunu sabaha karşı ona iade etmelidir, çünkü fakir adamın, bu giysileri işi için giymesi gerekmektedir. Gece olduğunda alacaklı tekrar gelip *avotu* alabilir ve sabaha kadar elinde tutabilir.

Yetser Ara’ya Boyun Eğdirmek

Yaprak

32

Bu yaprakta *Gemara* “*perika*” (yük indirme) ve “*teina*” (yükleme) *mitsvalarını* ele almaktadır.

Perika mitsvası nedir? Örneğin bir kişi yolda yürürken, yükü altında yere çökmüş bir eşek görürse, eşeğin sahibinin eşeğin üstündeki yükü indirmesine yardım etmekle yükümlüdür.

Teina mitsvası ise, hayvanına bir şeyler yüklemek isteyen bir kişiye yardımcı olmaktır.

Bir kişi yolda yürürken karşısına biri *perika* diğeri de *teina mitsvasını* gerektiren iki eşek çıktıysa, öncelikle yükü altında ezilen hayvanın yükünü indirmeye yardım etmelidir. Ne de olsa eşek üzerindeki ağır yükten dolayı sıkıntı çekmektedir ve *tsaar baale hayim* (hayvanlara sıkıntı çekirtmeme) kuralı nedeniyle bu eşeğin yükünü indirmeye öncelik vermek gerekir.

Bunun bir istisnası olarak *Gemara*’da ilginç bir *alaha* öğreniyoruz: Eğer bir kişi, anlaşmazlık içinde olduğu birinin (“düşmanının”), eşeğine bir şeyler yüklemekte zorluk çektiğini, ama aynı zamanda yakın bir dostunun eşeğinin de yükü altında çökmüş olduğunu görüyorsa, *perikaya* karşılık *teina mitsvası* söz konusu olmasına rağmen, öncelikle “düşmanına” yardım etmesi gerekir. Neden mi? Düşmanına yardım etmeme dürtüsüne üstün gelmek için!

MASEHET BABA METSİA
PEREK 3:
AMAFKİD

Önce Kimin Kayıp Malını İade Etmek Gerekir?

Yaprak

33

Bu yapraktaki *mişna*, birkaç farklı kişinin kaybettiği malları aynı anda bulan birini ele almakta ve hangi kayıp mala öncelik vermesi gerektiğini açıklamaktadır.

Eğer kişi, biri herhangi bir kişiye diğeri de kendi babasına ait olan iki kayıp mal bulduysa, önceliği babasına ait olan mala vermelidir, çünkü bu, *kibud av vaem* (baba ve anneyi onurlandırma) *mitsvasının* bir gereğidir.

Eğer biri babasına biri de *ravına* ait olan iki kayıp mal bulduysa, önce *ravının* malını iade etmelidir. Neden? Çünkü kişinin, *ravını*, babasından daha çok onurlandırması gerekir; zira babası sayesinde bu dünyadaki yaşama nail olmuştur, ama kendisine Tora'nın yolunu öğreten *ravı* sayesinde gelecek dünyadaki yaşama nail olacaktır.

Bununla bağlantılı olarak, *Gemara*, Rava'nın, Rav Sehora'yı hayatı boyunca onurlandığını anlatmaktadır. Bunun sebebi, Rav Sehora'nın, *mişnalardan* birinde adı geçen belirli bir eşyanın şeklini Rava'ya açıklamış olmasıydı.

Şunu vurgulamak da yerinde olacaktır ki, Rema (*Yore Dea* 242:34) bunun bir istisnası olduğunu belirtmektedir: Eğer baba, oğlunun Tora öğreniminin masraflarını karşılıyorsa, o zaman oğul öncelikle babasının kayıp malıyla ilgilenmeli, *ravının* kayıp malına ise sonra bakmalıdır. Çünkü bu durumda babasının sayesinde Tora öğrendiği için, babası onu hem bu dünyadaki yaşama hem de gelecek dünyadaki yaşama nail etmektedir.

Yapboz Satışı

Yaprak

34

Bir mala sahip olmak isteyen kişi onunla bir *kinyan* (iyeliğe alma) eylemi yapmalıdır. Örneğin bir kişi bir iskemle satın aldıysa, parasını ödemişse bile, onu iyeliğine almak için yerinden kaldırmalıdır. Bu simgesel hareket yoluyla iskemle, satıcıdan alıcıya geçmiş olur. Bir hayvanı iyeliğe almanın yollarından biri onu çekmektir. Bu, örneğin, onu dizgininden çekip yerinden kımıldatarak yapılabilir. Ancak satıcıyla alıcının, bir iyelik aktarımını yapmak

Kim Kimdir?

Erets-Yisrael'deki Dördüncü Nesil Amoraim

Rav Natan bar Tuvi, Rabi Zera zamanında *roş yeşivaydı*.

Rabi Zera bir keresinde kendisini zayıf hissedip derse giremediği zaman, gidip Rav Natan bar Tuvi'nin *bet midraşının* kapısında oturmuştu. Bunu yapmasının amacı, girip çıkan Hahamların önünde ayağa kalkarak "*bilgeye saygı göster*" (*Vayikra* 19:32) *mitsvasını* yerine getirmektir. Rav Natan bar Tuvi'nin kendisi çıktığında Rabi Zera onunla *alaha* konusunda teatide bulundu ve Rav Natan ona Rabi Yohanan'ın sözlerinden, bilmediği bir *alahayı* öğretti. Rabi Zera çok sevindi ve ondan öğrendiği bu *alahayı* kırk kere tekrar etti.

Rabi Avdumi bar Tuvi, Rabi Abau'nun

adıyla, bir *avelin* (bir yakını kaybetmiş kişi) yaptığı *keria* (yas işareti olarak giysiyi yırtma) işlemi konusunda bazı *alahalar* aktarmıştır.

Bir keresinde, Yahudi olmayan bir kadın Rabi Abau'ya gelmiş ve yapmış olduğu sözel vaadinin (*neder*) bağlayıcılığını çözdürmesini istemişti. Rabi Abau, öğrencisi Rabi Avdumi'yi görevlendirerek kadının *nederinin* bağlayıcılığını nasıl çözdüreceği konusunda ona talimatlar verdi.

Rabi Avdumi, *terefot* (yaranma vb. bedensel sorunlar nedeniyle *kaşer* olmayan hayvanlar) hakkında Rabi Oşaya'nın adıyla *alahalar* aktarmış olan Rav Tavi'nin kızının oğluydu.

**Rav Natan
bar Tuvi,
Rabi Avdumi
bar Tuvi**

istedikleri konusunda aralarında sözel olarak anlaşmaları yeterli değildir; bunun için *kinyan* da yapılmalıdır. Tabii ki, bir Yahudi'nin, sözel olarak varmış olduğu bir mutabakattan haklı bir gerekçe olmaksızın geri adım atması uygun değildir; ama bir *kinyan* eylemi yapılmadığı sürece mal henüz el değiştirmiş olmaz.

Şimdi gelin, olağan dışı bir yöntemle *kinyan* yapmak isteyen bir adamla ilgili durumu ele alalım:

Elkana'nın bir yapboz oyunu vardı ve onu satmaya karar vermişti. Bir alıcı gelince Elkana ona "Bu oyunu satmak istiyorum – ama şimdi değil, bir hafta sonra. Çünkü bu hafta içinde torunlarım bizim evde oyun oynamaya gelecekler" dedi. Böyle bir durumda ne yapmalı? Acaba *kinyan* eylemi için aradan bir hafta geçene kadar beklemek mi gerekir?

Bu yaprakta buna gerek olmadığını öğreniyoruz. Bugün bir *kinyan* eylemi yapıp "Bu *kinyan* işleminin bir hafta sonra yürürlüğe gireceğini beyan ediyoruz" demek mümkündür.

"Mafkid" ve "Şomer Pikadon"

Yaprak

35

Şu anda öğrenmekte olduğumuz *perek*in adı "*A-Mafkid*".

"*Mafkid*" kime denir? Kendisine ait bir malı, bir süre muhafaza etmesi için bir başkasına emanet eden kişiye *Gemara*'da "*mafkid*" (emanet eden) adı verilir. Emaneti korumak için teslim alan kişi için de "*şomer*" (bekçi; emanetçi) veya "*şomer pikadon*" (emaneti koruyan) terimi kullanılır.

Bir malı emanet olarak korumayı üstlenen kişi onu gerektiği gibi korumakla yükümlüdür ve eğer ihmalci davranarak bunu yapmamışsa, malın zarar görmesi veya kaybolması halinde, bedelini malın sahibine ödemesi gerekir.

Farklı *şomer* türleri vardır. Bunlardan biri "*şomer hinam*" (ücretsiz emanetçi) olarak adlandırılır. *Şomer hinam*, bir malı, malın sahibinden herhangi bir ücret almadan korumayı üstlenmiş kişidir. Bir *şomer hinam*, malı koruma konusunda ihmalkârlık etmediyse, malın çalınması, kaybolması veya zarar görmesi halinde ödeme yapmaktan muaftır. Örneğin eğer malı rutubetli bir yere koyduysa ve mal küften dolayı zarar gördüyse, bunun bedelini ödemelidir, çünkü ihmal söz konusudur.

Masehetin devamında diğer *şomer* türleri hakkında bilgi alacağız.

Kefarete İhtiyacı Olan Emanetçi

Yaprak

36

Önceki yaprakta "*mafkid*" ve "*şomer pikadon*"un ne olduğunu öğrenmiştik.

Şimdi gelin bunlar hakkında bazı yeni şeyler öğrenelim.

Eğer bir *şomer*, *mafkide* "Emaneti iyi bir şekilde muhafaza ettim. Ama gece karanlığında hırsızlar gelip onu çalmışlar. Üzgünüm. Çok derin uykudaydım ve onları hiç duymadım bile. Ama ben bir *şomer hinam* olduğum ve ihmalkârca davranmadığım için, sana tazminat ödemekten muaftım" derse, bu *şomer* gerçekten de ödemediye muafıdır. Ama kutsal Tora'mız, böyle bir durumda *şomer hinam*, *bet dine* gelerek, iddiasının doğru olduğu konusunda yemin etmekle yükümlü kılmıştır. Bu yemine "*şevuat pikadon*" (emanet yemini) adı verilir.

Şayet *şomer* durumu kötüye kullanmış ve malı kendisi çalmışsa ve buna rağmen *bet dine* yalan yere yemin etmişse, *teşuva* yapmak istediği zaman malı derhal *mafkide* iade etmekle yükümlüdür. Bunun yanında Tora onun kefaret elde edebilmesi için bir prosedür belirlemiştir:

- Mafkide* ayrıca malın değerinin dörtte birini de ödemelidir. Bu ilaveye *homeş* adı verilir (bkz. sayfa 183).
- Yalan yere yemin ettiği için kefaret amacıyla bir *Aşam-korbanı* getirmelidir.

Maaser Ayır Ki Zenginleş (devam)

Kadın iyi eylemlerinin yazılı olduğu defteri göstererek, "Git ona, eğer bu emanet için bizden daha iyi emanetçiler bulursa bunu ona sevinçle iade edeceğimizi söyle" dedi.

Yahudi, bu sözleri Peygamber Eliyau'ya

aktardı ve gerçekten de Kutsal ve Mübarek Tanrı onların dürüstlüklerini ve iyi kalplerini gördüğü için, ailenin geçim bereketini uzun yıllar devam ettirdi (*Midraş Zuta*, *Rut* 4).

Hahamlarımızdan
MAASELER

SON

Kasabada Soygun Var

Yaprak
37

Reuven sınırın yakınındaki uzak bir kasabada yaşıyordu.

Günlerden bir gün kasabada silah sesleri duyuldu. Reuven hemen evindeki güvenli odaya saklandı ve penceredeki dar bir aralıktan bakınca, ellerinde birer çuval taşıyan iki adamın koşmakta olduğunu gördü. Ama onu asıl şaşkına çeviren şey, iki adamın onun evine dalıp onu bulmaları ve yalvarmaya başlamalarıydı: “Lütfen çuvaları bizim için sakla. İçlerinde altın var ve hırsızlar peşimizde. Lütfen!” Reuven kabul etti ve iki adam hemen yakındaki koruluğa doğru hızla kaçtı. Soyguncular çuvaların sahiplerinin peşine düştüler, ama onların izlerini kaybedince oradan uzaklaştılar. Kasabaya tekrar sessizlik ve sükûnet gelmişti.

Aradan birkaç gün geçtikten sonra iki çuvalın sahipleri Reuven’in evine geldiler. Onlara yardım ettiği için Reuven’e yürekten teşekkür ettiler. Ama Reuven çuvaları önlerine bıraktığı zaman iki adam arasında sert bir tartışma çıktı. Anlaşılan, çuvallardan birinde **bir kilo** altın varken, diğesinde **iki kilo** altın vardı. Adamlardan her ikisi de “Büyük çuval benim!” diyordu.

Reuven ne yapmalıdır?

Bu yaprakta öğrendiğimize göre Reuven adamlara birer kilo altın vermelidir; zira iki adam, her ikisinin de birer kilo altına hakkı olduğu konusunda hemfikirdir. Üzerinde tartıştıkları üçüncü kiloyu ise Reuven, Peygamber Eliyau gelip hangisinin haklı olduğu konusunda karar verene kadar elinde tutacaktır.

Kim Kimdir?

Erets-Yisrael'deki Birinci Nesil Amoraim

Rabi Simay'ın oğlu ve öğrencisidir ve bir *Tanna* olan babasının adıyla öğretiler aktarmıştır. Büyük bir *hasiddi* ve onu “*benam şel kedoşim*” (kutsal insanların oğlu) diye anarlardı. Hayatında hiçbir zaman bir madeni paranın şekline bile bakmamıştı. Öldüğü zaman bir mucize olmuş ve o dönemde putperestlerin taptıkları putların yüzleri ve madeni paraların üzerindeki surat şekilleri ezilip şekil bozukluğuna uğramıştır. Talmud Yerusalmi'de aynısı “Nahum ben Rabi Simay” hakkında anlatılmaktadır. Dolayısıyla, anlaşıldığı kadarıyla Talmud Yerusalmi'de kendisinden Menahem yerine Nahum adıyla bahsedilmektedir.

Şihin adlı yerde oturan ve Romalı hükümdarın mallarından sorumlu olan

Yosef ben Rabi Simay onun kardeşidir (bkz. II. Kitap, sayfa 43).

Rabi Eliezer'in bir *mişnası*nda, Rabi Menahem ben Rabi Simay'ın “*Çünkü kandildir mitsva; ve Tora ışıktır*” (Mişle 6:23) pasuğu hakkındaki açıklamasını görmekteyiz: “Tora ışığa (güneşten kaynaklanan gün ışığına) ve *mitsva* da kandile benzetilmiştir. Tıpkı bir kandilin, [ışığı yoluyla] sadece o an için koruma (=güvence) sağlaması gibi, aynı şekilde *mitsvalar* da insana sadece o an için koruma sağlar. İnsanın günahları çoğalırsa, [*mitsvalar*] onun için ne yapabilir? Ama Tora, ışığa [=güneş ışığına] benzetilmiştir. Tıpkı ışığın [=güneşin] her zaman aydınlık vermesi gibi Tora'nın sözleri de ebediyen koruma sağlar.”

**Rabi
Menahem
beRabi
Simay**

Meyveler Bozuluyor, Ama Ev Sahibi Ortada Yok!

Yaprak

38

Bu yapraklarda *Gemara* bize, bir *şomerin*, *mafkid*in kaybını önlemek üzere yapmakla yükümlü olduğu çeşitli eylemleri açıklamaktadır. Bu yazımızda bu konudaki bir *alahayı* öğreneceğiz.

Söz konusu *alaha*, arkadaşının meyvelerini muhafaza etmeyi üstlenmiş bir kişiyi ele almaktadır. Bir süre sonra emaneti koruyan bu *şomer*, meyvelerin durumunun memnuniyet verici olmadığını fark etmiştir. Anlaşılan meyveler yumuşamaya başlamıştır ve onları bu durumda bırakmaları halinde meyveler çürüyecek, böylece *mafkid* de meyveleri kaybedecektir.

Şomer ne yapacağını sormak üzere *mafkidi* bulmaya çalışır, ama bunu bir türlü başaramaz. *mafkid* uzak bir ülkede seyahate çıkmıştır. *Şomer* ne yapmalıdır?

Hahamlarımız, *şomerin bet dine* başvurarak onlara durumu anlatması gerektiğini söylemektedirler. *Şomer*, *bet dinin* denetimi altında meyveleri satacak ve parayı *mafkid* için muhafaza edecektir.

Kim Haklı?

Yaprak

39

İki insanın, hatta iki arkadaşın, parasal bir meselede tartışmaya girmeleri, birçok kez görülen bir durumdur. Reuven “Bana borcun var” diye iddiada bulunmaktadır. Şimon “Sana borcum yok” demektedir. Tanrı korusun; kavga etmeye gerek yoktur. *Bet dine* giderler ve kimin haklı olduğuna orada karar verilir.

Dayanlar (yargıçlar) kimin haklı olduğunu neye göre belirlerler?

Tabii ki, eğer taraflardan biri haklı olduğuna dair kanıt getirebiliyorsa *dayanlar* bunu kabul edeceklerdir. Örneğin Reuven, Şimon’un kendisine gerçekten de borçlu olduğuna tanıklık edecek şahitler getirirse, *bet din*, bu şahitleri sorguladıktan sonra onların doğruyu söylediklerine kanaat getirdiği takdirde, Şimon’un Reuven’e borçlu olduğuna hükmeder.

Peki, ya aralarından hiçbirinin, haklı olduğuna dair bir kanıt yoksa ne yapılır?

Böyle durumlar için temel bir kural vardır: “*A-motsi me-havero, alav a-reaya*” (akranından çıkaran, kanıtla yükümlüdür). Başka bir deyişle, diğer tarafın kendisine para borçlu olduğunu ileri süren ve dolayısıyla onun cebinden para çıkarma talebinde olan taraf, haklı olduğuna dair kanıt getirmek zorundadır. Diğer tarafın kendisine borçlu olduğunu kanıtlamıyorsa, davalıdan para almak için hiçbir sebep yoktur.

Rabi’nin Bilgeliği

Kısaca “Rabi” olarak anılan Rabi Yeuda A-Nasi, büyük bilgeliği ve Romalı asillerle olan yakın ilişkileri sayesinde, Yahudi kardeşlerine tüm sıkıntılı zamanlarda yardımcı olmayı bilmiş, büyük bir liderdi.

Roma İmparatoru Antoninus, Rabi’ye çok büyük bir sevgi duyardı. Antoninus Rabi’ye tüm kalbiyle hayranlık beslemekteydi; onunla dostluk kurmuş ve bu Yahudi Haham’ın harikulade tavsiyelerinden çok faydalanmıştı.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
215’te

Rav Una

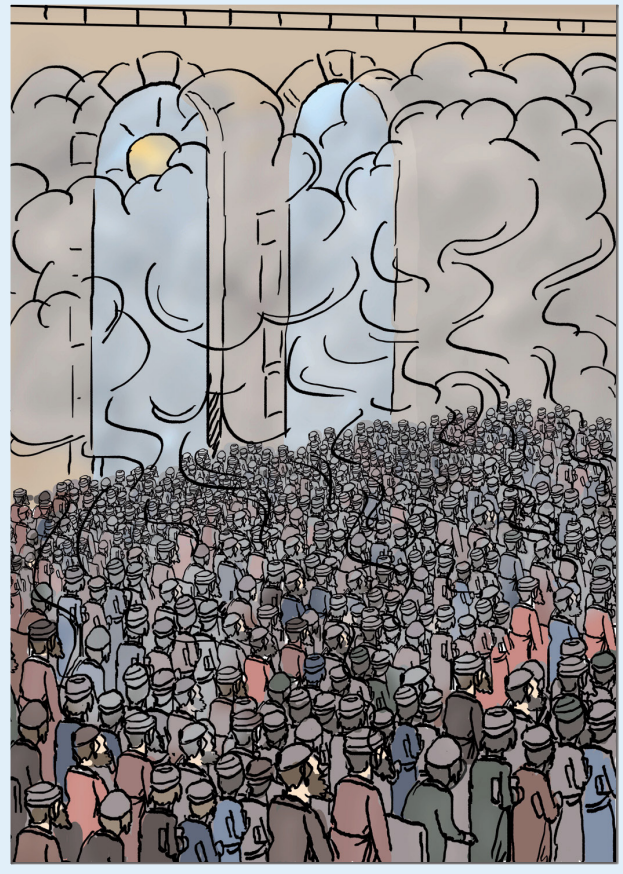
Yaprak

40

Amora Rav Una hayatının büyük çoğunluğunu Babil’de geçirmiş ve neslin büyüğü haline gelmeye nail olmuştur. Esas hocası, *Amora* Rav’dı ve Rav Una’yı *alaha* talimatları verme yetkisiyle donatan da yine oydu.

O günlerde Rav, Sura *yeşivasının* başkanıyken, Şemuel de Neardea *yeşivasının* başındaydı. Rav’ın vefatından sonra Sura *yeşivasının* başına hemen bir *roş yeşiva* atanmamıştı ve bu nedenle bu *yeşivanın* öğrencileri, Şemuel’den Tora öğrenmek için Neardea *yeşivasına* geçmişlerdi. Aradan yıllar geçti ve Şemuel de vefat etti. Neardea şehri savaşılarından dolayı çok çekti ve orada bir *yeşivayı* ayakta tutmak son derece zor hale geldi. İşte o zaman, Babil Hahamları, Rav Una’yı Sura’daki *yeşivanın* başkanı olarak atamaya karar verdiler. Rav Una görevinde başarılı oldu. O kadar ki, zaman içinde, onun sözlerini toplanan kalabalık halk kitlelerine aktarmak için güçlü sese sahip on üç kişi görev yapmaya başladı.

Gemara’nın Masehet Ketubot’ta anlattığına göre Rav Una’nın o kadar çok öğrencisi vardı ki, ders sonunda herkes yerinden birlikte kalkınca etrafı, güneş ışınlarını bir süreliğine örtecek kadar büyük bir toz bulutu kaplıyordu.

Kim Kimdir?

Tannalardan

Bir *Tanna*’ydı, ama *Tannaim* Dönemi’ndeki hangi nesle mensup olduğu bilinmemektedir. *Gemara*’daki bir *Barayta*’da onun hakkında “Binyamin *A-Tsadik*’in *tsedaka* fonlarından sorumlu olduğunu söylemişlerdi” diye anlatılmaktadır.

Bir keresinde, kuraklık döneminde Binyamin *A-Tsadik*’in huzuruna yedi çocuk annesi bir kadın geldi ve ona “Rabi; beni geçindir!” diye yalvardı. “Sana yemin ediyorum ki *tsedaka* fonunda hiçbir şey yok” diye cevap verdi. Ama kadın “Rabi; eğer sen beni geçindirmezsen bir kadın ve

yedi oğlu ölecek” dedi. Binyamin *A-Tsadik* durumu görünce merhameti uyandı ve kadını kendi parasıyla geçindirdi.

Hastalanıp ölüm döşegine düştüğünde yüksek hizmet melekleri Kutsal ve Mübarek Tanrı’nın huzurunda “Ey Evrenin Efendisi!” dediler. “Sen, ‘Yisrael’den tek bir canı hayatta tutan, tüm dünyayı ayakta tutmuş gibidir” demiştin. Bir kadın ve yedi oğlunu hayatta tutan Binyamin *A-Tsadik* bu kadar az yıl içinde mi ölsün?” Hemen hakkındaki karar yırtıldı ve ömrüne yirmi iki yıl eklendi.

**Binyamin
A-Tsadik**

Rav Una – Devam

Yaprak

41

Önceki yazımızda *Amora* Rav Una hakkında biraz bilgi almıştık. Bu yazıda da hayatından bazı olayları aktarmaya devam edeceğiz.

Hayatının başında Rav Una çok yoksul biriydi. O kadar ki, bir keresinde, *Kiduş* için şarap satın alabilme uğruna kuşağını satmak zorunda kalmış, onun yerine beline bir ip bağlamıştı! Ağır fakirliğine rağmen Tora'nın kapılarını aşındırmaktan vazgeçmedi ve sonunda neslin en büyük Hahamı haline geldi. Neslinin insanları onu çok takdir ederler ve onurlandırırldı. Hatta Ve istisnai bir uygulamayla, kendisi Koen olmamasına rağmen, onu Tora'ya ilk kişi olarak çağırırlardı. *Tsadik* ve müthiş bir Tanrı korkusu sahibi biriydi Rav Una. O kadar ki, *Gemara* (*Masehet Baba Metsia*, yaprak 33), bir keresinde Rav Una'nın, öğrencisi Rav Hisda'dan şüphelendiğini; ama daha sonra bu şüphenin yersiz olduğu ortaya çıkınca Rav Una'nın bunun kefareti için kırk gün oruç tuttuğunu anlatmaktadır!

Rav Una, Şabat kandillerini yakma *mitsvası* konusunda dikkatli olan kişinin, dünyayı aydınlatacak *talmid haham* evlatlara nail olacağını söylemiştir. Rav Una'nın, bizzat kendisi de neslin büyüğü haline gelecek bir oğlu olmuştu: *Amora* Raba.

Rav Una seksen bir yaşında vefat etmiştir. Tabutu Erets-Yisrael'e çıkarılmış ve Rabi Hiya ile oğullarının yanına gömülmüştür. Vefatından sonra *roş yeşiva* olarak yerini, öğrencisi Rav Hisda almıştır.

Avcıların Kulübesinde Hırsız Var

Yaprak

42

Gemara, bir kese parayı emanet olarak alan bir *şomer pikadon*dan (bkz. sayfa 211) bahsetmektedir. Bu *şomer*, paraları, açık arazide duran ve avcılarının kullandığı ahşap bir kulübenin içine saklamıştı. Ahşap bir avcı kulübesinin avantajları ve dezavantajları vardır. Avantaj: Hiçbir hırsız orada para aramayı aklına getirmez. Dezavantaj: Ahşap bir yapıda yangın çıktığı zaman yapı tamamen yanar ve para da tamamen kül olma riski altındadır.

Böylece, eğer para yanarsa tabii ki *şomer*, bu parayı sahibine ödemekle yükümlü olacaktır, çünkü parayı yanmaya elverişli bir yere bırakarak ihmalkârca davranmıştır. Peki, ya para çalınırsa? Acaba *şomer* bunu da ödemek zorunda mıdır, yoksa “Dostum! Ben parayı hırsızlara karşı en mükemmel şekilde muhafaza ettim. Sonuçta gelip çalabildilerse ben ne yapabilirim? Ödemekten muafım!” diyebilir mi?

Rabi'nin Bilgeliği (devam)

Antoninus'un bakanları ve saray halkı bu durumu kaldıramıyorlardı!

Yahudilerin liderinin imparatorluk sarayında gördüğü yakınlık, kalplerinde ona karşı şiddetli bir kıskançlık doğurmuştu. Bu nedenle imparatorun

etrafındakiler, Rabi'nin verdiği tavsiyeleri boşa çıkarmak için ellerinden geleni yapıyorlardı.

İmparator ve Rabi bu durumu görünce, birbirlerine imalar yoluyla danışmaya ve tavsiye vermeye başladılar.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
217'de

Gemara, *Amoraların* bu konuda görüş ayrılığına düştüklerini söylemektedir. Bazılarına göre *şomer* gerçekten de muaftır. Ama başkaları aynı görüşte değildir; zira paranın ahşap bir yapıya bırakılması, yangın olasılığı nedeniyle zaten ihmalkârlık sınıfındadır ve her ne kadar bu hırsızlık açısından değilse de, ortada yine de bir ihmalkârlık vardır. Bu sebeple, bu görüştekilere göre *şomer*, para sonuçta yanmayıp çalınmış olsa bile gereken tazminatı ödemekle yükümlüdür.

Bu *alaha* “*tehilato bişia ve-sofo be-ones*” (başı ihmalkârlık, sonu çaresizlik) diye adlandırılır.

Matsa Paketi ve Kol Saati

Yaprak

43

Bu yazımızda çok ilginç bir bilgiyi öğreneceğiz.

Reuven 100 *şekel* değerinde bir mal çalmıştır; ama sonuçta geriye yalnızca 10 *şekel* ödeyecektir. Buna karşılık Şimon 10 *şekel* değerinde bir mal çalmıştır ve sonuçta geriye 100 *şekel* ödeyecektir.

Mutlaka merak etmişsinizdir; bu nasıl olabilir?

Aslında cevap çok basit.

Kutsal Tora’mız, bir hırsızın, çaldığı malı asıl sahibine iade etmesini emretmektedir. Bu mal hırsızın elinde olduğu sürece, hırsız, malın sahibine “Sana onun parasını ödeyeceğim” diyemez; malın kendisini iade etmelidir.

Şimdi dikkat edin: Reuven, Pesah’tan önce bir koli dolusu *matsa* çaldı. Bu *matsaların* bedeli 100 *şekeldi*. Pesah’tan sonra *teşuva* yaptı ve çalmış olduğu bir koli *matsayı* olduğu gibi iade etti... ama bu aşamada *matsaların* fiyatı sadece 10 *şekeldi*.

Şimon, 10 *şekel* değerinde bir kol saati çaldı. Aradan bir süre geçti ve bu saatin, dünyada bir başka eşi olmadığı anlaşılınca fiyatı birden bire yükseldi. Şimon *teşuva* yapıp saati iade ettiğinde, saat artık 100 *şekel* değerindeydi.

MASEHET BABA METSİA
PEREK 4:
AZAAV

Çalmadım – Sadece Konuştum!

Yaprak

44

Hırsız kime denir? Başkasına ait bir malı kendisine alan kişiye. Bu yazımızda sıra dışı bir hırsızdan bahsedeceğiz. Bu adam hiçbir eylemde bulunmamıştır, ama buna rağmen **Bet Şamay**'ın görüşüne göre hırsızdır ve malın bedelini, sahibine ödemekle yükümlüdür.

Bir *şomer pikadon*dan bahsediyoruz.

Bir adam bir malı, örneğin taşınabilir bir bilgisayarı emanet almıştır. Bilgisayarı muhafaza etmiş ve günlerden bir gün *yetser aranın* (kötü eğilim) kışkırtmasıyla kendi kendine “Bu bilgisayarı çalmak istiyorum. Sahibine de bir hırsızın evime girip onu çaldığını söyleyeceğim” demiştir.

Bet Şamay'a göre bu *şomer*, hemen o anda bir hırsıza dönüşmüştür! Eğer bilgisayara herhangi bir zarar gelirse, diğer herhangi bir hırsız gibi bunun bedelini sahibine ödemekle yükümlüdür!

Bet İllel'in görüşüne göreyse bir *şomer pikadon*, söz konusu malı çalma amacıyla kımıldattığı ana kadar henüz hırsız sayılmaz. Başka bir deyişle onu hırsız konumuna sokmak için sadece konuşmuş olması yeterli değildir; bu yönde bir eylem de yapılmalıdır.

İnek ve Eşek

Yaprak

45

Malların bir kişinin iyeliğinden çıkıp diğer bir kişinin iyeliğine geçmesi için bir *kinyan* (iyeliğe alma) eyleminin şart olduğunu artık biliyoruz. Şu ana kadar birkaç farklı *kinyan* türünü görmüştük. Örneğin: *kinyan agbaa* (kaldırarak yapılan *kinyan*) söz konusu olduğunda, bir malı edinmek isteyen, onu yerinden kaldırır ve bu şekilde iyeliğine almış olur. Diğer bir *kinyan* türü de *kinyan meşihadir* (çekerek yapılan *kinyan*). Bir malı edinmek isteyen kişi onu kendisine doğru çeker ve bu şekilde onu iyeliğine alır.

Bu yazımızda *kinyan halifin* (takas yoluyla yapılan *kinyan*) konusunda bilgi alacağız.

Bazen iki kişi birbirlerinden birer mal almak isteyebilir. Örneğin Gad'ın ineği vardır ve bir alıcı bulmak için pazara gider. Pazarda bir hayvan tüccarı ile karşılaşır ve adam Gad'a “Sen bana ineğini sat, ben de sana eşeğimi satayım. İkisini takas edelim” der.

Böyle bir durumda hayvan tüccarının inekle ilgili hiçbir *kinyan* hareketi yapmasına gerek yoktur. Gad eşeği almaktadır ve ikisi aralarında inekle eşeği takas ettikleri için, Gad eşeği aldığı anda, inek de hemen hayvan tüccarının iyeliğine geçmiş olur.

Şunu bilmekte yarar vardır ki, bazı *Amoralara* göre *kinyan halifin* yalnızca malla, örneğin giysi veya kaplarla, yapılabilir; ama yiyecek maddeleriyle yapılamaz.

Rabi'nin Bilgeliği (devam)

Rabi Yeuda A-Nasi, tavsiyelerini imparatora parlak bir zekâyla, kurnazlıkla ve başka kimsenin anlayamayacağı dolaylı yollarla aktarmayı bilecek kadar akıllı biriydi.

Bir keresinde imparator, her zamanki

gibi, ikilemlerini Rabi'nin önünde dile getirdi: “Kalbimin dileklerinden iki tanesini gerçekleştirmek istiyorum. Ama şu yoz bakanların beni bundan alıkoyacaklarını adım gibi biliyorum.”

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
219'da

Parayla Ne Alınır?

Yaprak

46

Bu yaprakta “*kinyan kesef*” (parayla yapılan *kinyan*) konusunu öğreneceğiz.

Alicının, satın aldığı mal karşılığında satıcıya ödediği para, *kinyan* işlemini gerçekleştiren etkenin ta kendisidir. Bu *kinyan* yoluyla, mal, alıcıya ait hale gelir.

Para ile neler iyeliğe alınabilir? Yalnızca topraklar! Taşınabilir mallar için *kinyan kesef* geçerli değildir. Başka bir deyişle, bir kişinin, satın aldığı at için satıcıya ödediği para henüz onu atın yeni sahibi haline getirmez. Bunun için alıcının atı çekmesi, yani *kinyan meşiha* yapması gerekir. Neden?

Rabi Yohanan şöyle der: Tora’ya göre aslında taşınabilir mallar da para ile iyeliğe alınabilir; ama Hahamlar bu olanağı iptal etmişlerdir. Neden? Çünkü eğer bir kişi para karşılığında bir miktar tahıl ürünü satın almış, ama bunu bir süreliğine satıcının yanında bırakmışsa, satıcının bu ürünleri artık önceki özenle muhafaza etmeyebileceği yönünde bir endişe vardır, zira bu ürünler artık kendisine ait değildir... İşte bu nedenle Hahamlarımız bir kural koymuşlardır: Alicının satıcıya verdiği para henüz malın alıcıya ait olmasını sağlamaz. Dolayısıyla yukarıda tarif edilen durumda malın başına bir şey gelirse bu kaybı kim çekecektir? Satıcı! Çünkü zarar gören mal henüz onu aittir ve böyle bir durumda, almış olduğu parayı alıcıya iade etmelidir.

Şunu bilmekte önem vardır: Her ne kadar para taşınır malların iyeliğe alınması için yeterli değilse de, para ödemiş bir kişi, bunu bir gerekçe olarak öne sürerek, yaptığı alımdan vazgeçip geri adım atma yetkisine sahip değildir.

Maaser Şeni

Yaprak

47

Erets-Yisrael’de yetişmiş meyveleri [veya sebzeleri] olan bir kişi bunlardan *teruma* ve *maaser* paylarını ayırmalıdır. Öncelikle, Koenlere verilmesi gereken *teruma* payı ayrılır. Ardından Leviler için olan *maaser rişon* (ilk onda bir) ayrılır.

Kim Kimdir?

Son Nesil Tanna'im

Tanna Rabi Yohanan ben Beroka’nın oğludur. İsmi *mişna* ve *baraytalarda* çok kez geçmektedir.

Raban Şimon ben Gamliel’in döneminde yaşamıştı ve onun oğlu olan Rabi Yeuda A-Nasi, Rabi Yose A-Gelili’nin oğlu Rabi Hanina, Rabi Şimon’un oğlu Rabi Elazar ve Rabi Yose bar Yeuda ile arkadaştı.

Masehet Berahot’ta “Rabi Yişmael beno şel Rabi Yohanan ben Beroka”, gökkuşağı görüldüğünde söylenen *berahaya* “*neeman bivrito ve-kayam bemaamaro*” (antlaşmasına sadık olan ve sözünde duran) sözlerinin de eklenmesi gerektiğini söylemektedir.

Masehet Yevamot’ta “Rabi Yişmael beno şel Rabi Yohanan ben Beroka”nın Kerem BeYavne’deki Hahamlardan duyduğu bir kuralı aktardığı görülmektedir. Kerem BeYavne, II. Bet-Amikdaş’ın yıkılışından sonra dönemin Hahamlarının bir araya geldikleri ve her birinin

kendi hocalarından öğrenmiş olduğu *alahaları* aktarmanın yanında, önceki nesillere mensup Hahamların davranışlarından, bazı *alahaları* öğrenmeye yardım edebilecek örnekler hakkında da tanıklık ettiği bir yerd.

“Rabi Yişmael beno şel Rabi Yohanan ben Beroka”, Rabi Yohanan ben Nuri’nin bir keresinde babası Rabi Yohanan ben Beroka’ya konuk olduğunu ve içine yağmur sularının damladığı bir kaynak kuyusundan su içtiğini anlatmıştır. Başka bir deyişle Hahamlarımız üstü açık kalmış bir sudan içmeyi, aynı sudan bir yılanın da içmiş ve içine zehrini bırakmış olabileceği endişesiyle yasaklamış olmalarına rağmen Rabi Yohanan ben Nuri bu konuda endişe etmemiştir.

Bir yerde “Rabi Yişmael ben Beroka” adında bir Hahamın ismi geçmektedir. Anlaşıldığı kadarıyla bu Haham, “Rabi Yişmael beno şel Rabi Yohanan ben Beroka”nın amcasıydı.

**Rabi
Yişmael
beno şel
Rabi
Yohanan
ben Beroka**

Bundan sonra da bir onda bir daha ayrılır ve buna, içinde bulunulan yıla göre “*maaser şeni*” (ikinci onda bir) veya “*ma’sar ani*” (fakirlere verilen onda bir) adı verilir. *Ma’sar ani* ayırmanın gerekli olduğu yıllarda *maaser şeni* ayrılmadığı gibi, *maaser şeni* ayırmanın gerekli olduğu yıllarda da *ma’sar ani* ayrılmaz.

Bu yazımızda *maaser şeni*den bahsedeceğiz.

Bet-Amikdaş’ın ayakta olduğu dönemlerde meyvelerin sahibi, *maaser rişonu* ayırdıktan sonra geri kalan meyvelerin onda birini ayırıp Yeruslayim’e getirir ve bunları manevi saflık içinde burada tükettirdi. İsteddiği takdirde, Tora ona, bu meyveleri para karşılığında kutsiyetten arındırma olanağı vermiştir. Kutsal niteliğe sahip bir şeyin para karşılığı kutsiyetinden arındırılmasına “*pidyon*” denir ve bu yapıldığında kutsiyet, o şeyden paraya geçer.

Bu seçeneği kullanan bir kişi *pidyon* parasını Yeruslayim’e getirir ve bununla yiyecek maddeleri satın alır. Bunu yaptığında paradaki *maaser şeni* kutsiyeti bu yiyecek maddelerine geçer. Bu yolla satın alınan yiyecekler için iki kural vardır: **a.** Sadece Yeruslayim içinde yenebilirler. **b.** *Tame* insanların bu yiyecekleri yemesi yasaktır.

Günümüzde ne yazık ki Bet-Amikdaş yıkılmış durumdadır ve bu yüzden *maaser şeni mitsvasını* yerine getiremiyoruz. Bu nedenle *maaser şeni* sınıfındaki meyve ve sebzelerin kutsiyetten arındırılması için *pidyon* yapılarak bu kutsiyet bir madeni paraya aktarılır. Bu işlemin ayrıntılarını öğrenmek önemlidir.

Ekdeş’te Meila Yasağı

Yaprak

48

Bu yazımızda “*ekdeş*” konusunu ele alacağız. Bet-Amikdaş’a ait mal ve paralara “*ekdeş*” adı verilir. Örneğin bir kişi “İskemlemi Bet-Amikdaş’a vakfediyorum (İbranice: *makdiş*)” derse, söz konusu iskemle o andan itibaren “*ekdeş*”e aittir.

Tora “*meila*” adı verilen bir yasak olduğunu söylemektedir.

Şöyle ki, *ekdeş*ten herhangi bir şekilde faydalanmak yasaktır ve “*ekdeş*”ten kişisel amaçları için faydalanan kişi “*meila*” yasağını ihlal etmiş olur. Tora *meila* yasağı konusunda o kadar katıdır ki, bir kişi *meila* yasağını *beşogeg* (hatayla, bilmeden) ihlal ettiği zaman, kefaret için bir *korban* (*Aşam Meila*) getirmekle yükümlüdür.

Rambam, kitabında *meila* alahalarına sekiz *perek* ayırmıştır ve bunların sonunda, Tora, insanlar tarafından vakfedilmiş malların muhafaza edilmesi konusunda bile bu kadar titiz olduğuna göre, bize Kutsal ve Mübarek Tanrı’nın vermiş olduğu *mitsvaları* da tabii ki büyük bir özenle gözetmemiz gerektiğini belirtmektedir. *Mitsvalar* son derece önemlidir ve onları gözetmek ve yerine getirmek gerekir.

Rabi’nin Bilgeliği (devam)

“... Belki ikisinden birini yapmama izin verirler, ama bunun ötesinde beni istediğimi yapamamam için ne pahasına olursa olsun engelleyeceklerdir. Lütfen Rabi, bana güzel bir öneride bulun!”

“Peki, nedir bu dileklerin?” diye merak etti Rabi.

“Oğlum Asurom’un benim yerime tahta geçmesini çok istiyorum. Dileklerimden biri bu” dedi imparator.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
223’te

Yahudiler Böyle Davranır!

Yaprak

49

Başka insanlara üzüntü verecek şeyler söylemenin yasak olduğunu hepimiz biliriz. Bu yasağa “*onaat devarim*” (sözle üzme) adı verilir. Bu yazımızda ise “*onaat mamon*” (parayla üzme) yasağını öğreneceğiz. Dürüst olmayan yollarla para elde etmek yasaktır.

Kutsal Tora’mız, bir satıcının bir malı, alıcının bilgisi olmaksızın gerçek bedelinden daha pahalıya satmasının yasak olduğunu öğretir. Bir satıcı, alıcıya “Değerli dostum! Bir kilo salatalığın fiyatı altı *şekeldir*; ama ben altmış *şekle* satıyorum. Neden mi? Canım öyle istedi diye!” deme hakkına sahiptir. Bu serbesttir. Alıcı satın almak isterse alır; istemezse de almaz. Ama eğer alıcı normalden pahalı bir fiyat ödemekte olduğunu bilmiyorsa, o zaman satıcı “*onaat mamon*” yasağını ihlal ediyor olacaktır.

Aynı *alaha* alıcı açısından da geçerlidir. Eğer satıcı bir malın gerçek değerinin yüksek olduğunu bilmediği için onu ucuz bir fiyata satıyorsa, alıcının ona “Bu malı ucuza satın alabildiğim için mutluyum. Ama bilmen gerekir ki bu mal aslında daha yüksek fiyata satılıyor ve sen onun için daha fazla para alabilirsin” demekle yükümlüdür.

Bir Alışveriş Ne Zaman İptal Olur?

Yaprak

50

Önceki yaprakta, şayet alıcı fiyatın pahalı olduğunu bilmiyorsa, kişinin bir malı gerçek fiyatından daha pahalıya satma yetkisine sahip olmadığını öğrenmiştik.

Peki, ya bir kişi her şeye rağmen bir malı normal fiyatının üstünde sattıysa ne olur? Acaba alışveriş işlemi iptal olur mu? Acaba alıcı normal fiyatın üstünde ödediği miktarı satıcıdan talep edebilir mi?

Bu konuda üç olasılık vardır:

a. Eğer satılan mal, normal fiyatından sadece biraz daha pahalıysa, alışveriş işlemi iptal olmaz ve satıcının fazla parayı geri vermesi de gerekmez.

b. Eğer mal, gerçek fiyatının altıda biri kadar bir farkla daha pahalı satılmışsa, alışveriş işlemi iptal olmaz, ama satıcı aradaki bu farkı alıcıya iade etmek zorundadır. Örneğin eğer satıcı, normalde altmış *şekel* değerinde olan bir malı yetmiş *şekle* sattıysa, alıcıdan fiyatın altıda biri kadar fazla para almıştır ve bunu iade etmelidir. *Gemara*’da bu altıda birlik orana “*šetut*” adı verilir.

c. Eğer mal, fiyatının altıda birinden daha yüksek bir farkla satılmışsa, alışveriş işlemi tamamen geçersiz olur ve satıcı, aldığı tüm parayı alıcıya iade etmek zorundadır ve malı da geri alır.

Kim Kimdir?

Erets-Yisrael'deki İkinci Nesil Amoraim

Babası Minyome’nin ikinci bir ismi vardı – Marta. Rabi Abau, Rabi Hanina bar Papa ve Rabi Yitshak Nafha’nın neslinde yaşamıştır. Bir keresinde Babil’den Erets-Yisrael’e bir *get* (boşanma belgesi) gönderildiğinde, ulaktan, *geti* kadına, onun tanıdığı Aba bar Minyome’nin eliyle teslim etmesi istenmiştir.

Görüldüğü kadarıyla bir dönem Babil’de yaşamıştır, zira ismi Babil’li *Amoraların* arasında anılmaktadır. *Gemara Masehet Moed Katan*’da, bir keresinde onun, Babil’de yaşayan Rava’yı teselli etmeye geldiğini anlatmaktadır.

Masehet Şabat’ta anlatıldığına göre, Aba bar Marta’nın – yani Aba bar Minyome’nin – *Reş Galuta*’ya (Babil’deki Yahudilerin

siyasi lideri) para borcu vardı. Ama Aba bar Minyome *Reş Galuta*’nın adamları için bir *alahayı* açıklayınca, onun bir *talmid haham* olduğu anlaşılmış ve *Reş Galuta* onu bu borcu ödemekten muaf tutmuştur.

Başka bir yerde onun Raba’dan borç aldığını okumaktayız.

Aba bar Minyome’nin kardeşleri, Gidel, Yosef, Natan, Hananya, Ada, Rav Kaana ve Rav Aha’dır.

Sadece bir yerde – *Yalkut Şimoni*’de – onun bir öğreti aktardığını görmekteyiz. Aba bar Minyome bu *alahayı*, Rabi Hiya bar Aba’yla birlikte, Rabi Yose ben Zimra’nın adıyla aktarmıştır.

**Aba bar
Minyome**

Tanna Rabi Meir

Yaprak

51

Rabi Meir, *Mişna*'da sözleri en çok geçen *Tannalardan* biridir.

Çok ilginçtir, Rabi Meir, babasının ismi bilinmeyen az sayıdaki *Tannalar* arasındadır. Üstelik isminin gerçekten “Meir” olup olmadığı da kesin değildir. Bazılarına göre, Hahamların gözlerini Tora sözleriyle “aydınlattığı” (İbranice: *meir*) için kendisine bu isim verilmiştir, ama asıl ismi başkadır. Rabi Meir'in aile geçmişi ile ilgili tüm bildiğimiz, bir Roma İmparatoru'nun, İmparator Neron'un soyundan geliyor olduğudur. Neron Roma'dan kaçıp Yahudiliği kabul etmiş ve torunları arasından Rabi Meir'in çıkmasına nail olmuştur.

Rabi Meir, *Tannaim* Dönemi'nin sonlarına doğru yaşamıştır. Bu, Yisrael halkı için çok zorlu bir dönemdi. Bet-Amikdaş yıkılmıştı ve Romalılar Yisrael halkına karşı ağır fermanlar çıkarıyorlardı. Bunun dışında başka birçok sıkıntı da vardı, ama hepsinden kötüsü, halkın manevi durumuydu. O günlerde Rabi Akiva'nın yirmi dört bin öğrencisi ölmüştü ve dünya Tora eksikliği yüzünden, Hahamlarımızın kullandıkları terimle, “ıssızlaşmıştı”. Sonunda Rabi Akiva gelip Tora'yı, ona daha sonraki nesillere aktaracak beş öğrenciye öğretti ve Rabi Meir de bunlardan biriydi (*Masehet Yevamot*).

Gemara'da Rabi Meir için “Kutsal ve Mübarek Tanrı'nın huzurunda açıkça bilinmektedir ki, onun neslinde *alaha* alanında ondan büyük kimse yoktu” denmektedir. Yine de *alaha* her zaman onun görüşüne göre belirlenmiş değildir, çünkü dönemin diğer Hahamları onun, sözleriyle neyi kastettiğini her zaman gerektiği şekilde anlamayı başaramamışlardır.

Tanna Rabi Meir – Devam

Yaprak

52

Rabi Meir, Rabi Hanina ben Teradyon'un damadı olma ve onun kızı Berurya ile evlenme ayrıcalığına sahip olmuştur. Berurya, keskin zekâsıyla ünlüydü ve Tora alanında da çok bilgiliydi.

Rabi Meir'in hem hocası Rabi Akiva hem de kayınpederi Rabi Hanina ben Teradyon, Romalılar tarafından katledilmiştir ve ikisi, *Asara Aruge Malhut* arasındadır. Romalılar, Rabi Meir'in baldızını, yani Rabi Hanina ben Teradyon'un diğer kızını da tutsak etmişler ve Rabi Meir onu akıl almaz bir şekilde kurtarmıştı. O zamandan itibaren Romalılar Rabi Meir'i öldürmek için peşine düşmüşler, bunun sonucunda Rabi Meir, Romalıların egemen olduğu Erets-Yisrael'den sürgüne çıkmak zorunda kalarak Babil'e inmiştir. (Bazılarına göre Babil'e gitmesinin başka sebepleri vardır.) Rabi Meir Erets-Yisrael'in dışında vefat etmiştir ve Yisrael halkı içinde kabul gören geleneksel bilgiye göre Teverya şehrinin yakınlarında gömülmüştür.

Rabi Meir'in öğrencileri arasında Rabenu A-Kadoş, yani *Mişna*'nın derleyicisi Rabi Yeuda A-Nasi de vardır. Rabenu A-Kadoş, keskin zekâsına, hocası Rabi Meir'e olan yakınlığı sayesinde nail olduğunu söylemiştir.

Mişna'nın birçok yerinde, kim tarafından söylendiği belirtilmeyen *alahalar* bulunur. Genel bir kurala göre “*setam mişna Rabi Meir*” (isimsiz aktarılan bir *mişna*, Rabi Meir'indir). Dolayısıyla bazı istisnalar dışında, isim belirtilmeden verilen bu *alahaları* söyleyen *Tanna*, Rabi Meir'dir.

Bikurim Mitsvası

Yaprak

53

Bu yaprakta *Gemara*, *bikurim mitsvasına* dâhil olan bazı kurallar getirmektedir.

Erets-Yisrael'de *şivat a-minimden* (Erets-Yisrael'in övgü vesilesi olan yedi ürün) birini yetiştirdiği bir tarla veya bahçesi olan kişi, her yıl, bahçesinde yetişen ürünlerden ilk yetişenleri Bet-Amikdaş'a getirmelidir. Bet-Amikdaş'ta bu meyveleri Koenlere verir.

Bu ilk meyvelere “*bikurim*” adı verilir. Bu sözcük “ilk doğan” anlamına gelen “*behor*” ile aynı kökten gelir. Bunlar ilk meyvelerdir; *behordur*.

Adam bahçesinde yürümektedir. Birden, bir ağacın yaprakları arasında bir meyvenin oluşmaya başladığını görür. Bir iplik alıp bu meyveye bağlar ve “Bu *bikurim* olacak” der. Meyve olgunlaştığı ve yenmeye uygun hale geldiği zaman adam onu koparacak, bir kabın içine koyacak ve Yeruslayim'e götürüp Koenlere verecektir.

Belirtildiği gibi, tıpkı tahıl ürünlerinden ayrılan *teruma* payının Koenlere verilmesi gibi *bikurim* de Koenlere verilir. Bu yaprakta, *bikurim* ve *teruma* için birçok *alahanın* aynı olduğu öğrenilmektedir. Bunlardan biri şöyledir: Hahamlarımız, *bikurim* yiyen bir Koen'in, tıpkı *teruma* yemeden önce yapması gerektiği gibi, *Netilat Yadayim* yapması, yani ellerini yıkaması gerektiğine karar vermişlerdir.

Pastayı Neden Yedin?

54 Yaprak Adamın biri eve gelir, buzdolabını açar, orada leziz bir pasta bulur ve mideye indirir. Sonra eşi eve gelir ve ona “Eyvah!” der. “O pasta bizim değil! Komşuların pastası o! Kendi buzdolaplarında yer olmadığı için benden onu bizim buzdolabımıza koymamı rica etmişlerdi!” Şimdi bu adam ne yapmalıdır? Hiç suçu olmamasına rağmen, yediği pastanın fiyatını komşusuna ödemelidir.

Bu yaprakta, Koen olmayan ve *teruma* sınıfında bir yiyeceği yiyen kişinin, bu yiyeceğin bedelini, üzerine “*homeş*”, yani dördte birini (bkz. sayfa 183) de ekleyerek Koen’e ödemesi gerektiğini öğreniyoruz.

Örneğin bir adam evine gelir ve orada lezzetli görünen zeytinler görür. Bu zeytinlerden dört tanesini yer ve daha sonra bunların aslında *teruma* payı olarak Koen’e verilmiş zeytinler olduğunu öğrenir. Bu durumda zeytinlerin sahibi olan Koen’e beş tane zeytin vermesi gerekir.

Çünkü Tora’da, *teruma* ile yazılı olan kurala göre, böyle durumlarda, yenen yiyeceğin bedeline bir de *homeş* eklenmelidir.

Kim Kimdir?

Üçüncü Nesil Tanna'im

Yavne Hahamlarından bir *Tannadır*. Ben Zoma, Ben Azay ve Hananya ben Hahinay’ın arkadaşlarıydı.

Kardeşleri, Rabi Yohanan ben Matya ve Rabi Yeoşua ben Matya’dır.

Rabi Şimon ben Pinhas ile *alaha* alanında görüş ayrılıkları vardır.

Yavne Hahamlarının ileri gelenlerinden biriydi. Talmud Yerusalmi’de aktarıldığına göre, genellikle bir *Sanedrin*’in yetmiş üyesi içinde, yetmiş lisanda uzman olan iki üye bulunurdu. Yavne’deki *Sanedrin*’in üyelerinden dördü bu konuda uzmandı ve Rabi Elazar ben Matya da bunlardan biriydi.

Rabi Yeuda ben Rabi İlay’ın anlattığına göre Rabi Elazar ben Matya,

arkadaşları Rabi Halafta ve Hananya ben Hahinay’la birlikte, Bene-Yisrael’in Yeoşua zamanında Erets-Yisrael’e girdikleri sırada Yarden Nehri’nin içine diktikleri kayaların üzerinde durmuşlardır. Rabi Elazar ben Matya ile arkadaşları, bu kayalardan her birinin yaklaşık kırk *sea* (yaklaşık 400 lt.) hacme sahip olduğunu söylemişlerdir! Hahamlar, casusların Erets-Yisrael’den çöle getirdikleri büyük üzüm salkımının büyüklüğünü de buna göre hesaplamışlardır.

Rabi Elazar ben Matya, *Pesah-korbanı*, bir Koen’in karısının *teruma* üzerindeki hakkı ve ebeveyni onurlandırma *mitsvası* hakkında *alahalara* imza atmıştır.

Rabi Elazar
ben Matya

Şave Peruta

Yaprak 55 Tora'da para konusunda birçok kanun vardır. Örneğin bir kişi bir tarla satın almak istiyorsa, bunu yapabilmesinin yollarından biri *kinyan keseftir* (parayla yapılan *kinyan*). Alıcı satıcıya para öder ve bu şekilde tarla el değiştirir. Kişi *kiduşin*, yani bir kadını kendisine eş olarak almak için de ona para verebilir (bkz. sayfa 79). Bunun gibi, parayla bağlantılı birçok *alaha* vardır.

Kral Agripas döneminde basılan *peruta*

Ancak bu gibi işlemler için verilen paranın “*şave peruta*” (*perutaya* eşit) değerde olması gerekir. *Peruta*dan daha düşük değere sahip miktardaki bir parayla hiçbir şey yapmak mümkün değildir. Bununla tarla da satın alınamaz, bir kadın da eş olarak alınamaz. Hatta *şave peruta*dan düşük değerde kayıp para veya mal bulan bir kişi, onun için bir ilanda bulunmak zorunda bile değildir.

Nedir *peruta*?

Peruta, *Mişna* ve *Talmud* Hahamlarının dönemlerinde yaygın olarak kullanılan, küçük, bakır bir paraydı.

Perutanın değeri nedir?

Bir *peruta*, bir gram gümüşün kırkta birine eşit değerdedir. Başka bir deyişle, bir gram gümüş, kırk *perutaya* eşittir. Eğer *perutanın* değerini öğrenmek istiyorsak, işe bir gram gümüşün fiyatını öğrenerek başlayabiliriz. Örneğin eğer bir gram gümüş 40 kuruş ediyorsa, o zaman *peruta* da bir kuruşa eşit demektir.

Korban A-Omer

Yaprak 56 Kutsal Tora'mız, tarlada yetişen yeni tahıldan yemenin, Bet-Amikdaş'ta “*Minhat A-Omer*” (ya da *Korban A-Omer*, yani *Omer-korbanı*) gerçekleştirilene kadar yasak olduğunu söylemektedir.

Bu yasağa “*isur hadaş*” (yeni ürün yasağı) adı verilir. Başka bir deyişle, bu *korban* gerçekleştirilmeden önce **yeni** tahıl ürünlerini yemek yasaktır.

Minhat A-Omer, Pesah bayramının ikinci gününde, yani 16 Nisan tarihinde gerçekleştirilirdi ve bu *korbanın* tamamlanmasının hemen ardından, yeni tahıl ürünlerini yemek serbest olurdu.

Günümüzde Bet-Amikdaş olmadığı için, yeni tahıl ürünlerini yemek ancak 16 Nisan günü sona erdikten sonra serbest hale gelir.

Rabi'nin Bilgeliği (devam)

“... İkincisi de şu: Teverya şehrinde yaşayan Yisrael Hahamlarını çok sevdiğim için, onları vergiden muaf tutmak istiyorum.”

“Ama şundan eminim ki” diye devam etti imparator, “daha önce söylediğim gibi, bakanlarım bu planlarımı suya düşürmek için ellerinden geleni yapacaklardır!”

Rabi, imparatorun sözlerini dinledi ve yabancı birine konuyla hiç alakası yokmuş gibi görünecek bir cevap verdi:

“Bir adam geldi ve çıkıp ikinci bir adamın üzerine bindi. İkinci adam, üzerine binen ilk adama bir güvercin verdi...”

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
225'te

Bu yaprakta, *Omer-korbanı*ın gerçekleştirilmesiyle birlikte hangi ürünleri yemenin serbest hale geldiğini öğreniyoruz.

Bu serbesti yalnızca, *Omer-korbanı* gerçekleştirildiği sırada artık kök salmış olan ürünler için geçerlidir. Ama *Omer-korbanı* yapıldığında henüz kök salmamış olan ürünleri yemek hâlâ yasaktır ve onları yemek için ertesi yılın *Omer-korbanı* gerçekleştirilene kadar beklemek gerekecektir.

Üzgün Zenginin Çifte Sevinci

Yaprak

57

Bay S. “profesyonel” bir hırsızdı. Öyle eften püften şeyler değil, sadece ve sadece yüksek değere sahip şeyler çalardı.

Günlerden bir gün çok zekice bir planla zengin bir adamın evine girdi ve bazı borç senetlerini çaldı. Borç senetlerinde “Ben, filanca kişi; filanca kişiye bir milyon dolar borçluyum” yazıyordu. Zengin adam çok üzülmüştü, çünkü şimdi kendisine olan borçları tahsil etmekte güçlük çekecekti.

Bir süre sonra polis, zorlu dedektiflik faaliyeti sonucunda hırsız bulmayı başardı. Hırsız yakalandı ve zengin adam bu kez iki kat sevindi... çünkü hırsızın kendisine iki kat ödeme yapmakla yükümlü olduğunu düşünüyordu...

Ne var ki bu yaprakta bunun doğru olmadığını öğreniyoruz. Evet; bir hırsız, yakalandığı takdirde, çaldığı malı iade etmenin yanında o malın değerini de ödemekle yükümlüdür; buna “*kefel*”, yani “çifte ödeme” adı verilir. Ama *kefel* sadece “*gufo mamon*” (kendisi parasal değere sahip olan) taşınır bir mal çalındıysa ödenir.

Nedir kastedilen? Çok basit. Her şeyden önce, çalınan malın taşınabilir bir mal olması gerekir. Ama örneğin, toprak çalan bir kişi *kefel* ödemez. Bunun ötesinde, o malın “*gufo mamon*” olması da gerekir. İşte, örneğin, borç senedinin kendisi bir milyon dolar değerinde değildir; sadece üzerinde bir kişinin başka bir kişiye bir milyon dolar borcu olduğu yazılıdır, o kadar. Ama senedin kendisi hiçbir parasal değere sahip değildir. Bu nedenle hırsız *kefel* ödemeyecektir.

Kim Kimdir?

Üçüncü Nesil Tanna'im

Bilgeliği ve Öğretisi

Şahitlerin *bet dine* gelip, gördükleri olay hakkında tanıklık etme yükümlülüklerini ele alan bir *barayta* (*Mişna* kitabına girmemiş *mişna* öğretisi) Rabi Elazar ben Matya, Tora'daki bir pasuğa dayanarak, “Kişi, önceden kendisi günah işlemediği sürece, tanıklığa davet edilmekle yükümlü hale gelmez” demiştir. Nitekim Rabi Elazar ben Matya “Günah işleyenleri gören kişinin bunu görmesine kendi [günah] yükümlülüğü sebep olmuştur! Aynı şekilde, *mitsva* yapanları gören kişinin bunu görmesine kendi sevabı sebep olmuştur” derdi.

Midraş'ta dört ihtiyar Hahamın birlikte oturup Tora ile meşgul oldukları ve Yeuda'nın hangi liyakatle krallığı hak ettiğini tartıştıkları anlatılır. Bu Hahamlar, Elazar ben Matya, Hanina ben Hahinay, Şimon A-Temani ve Şimon ben Zoma'ydı.

Rabi Elazar ben Matya, Tora'dan hayatın tüm alanlarına yönelik hikmet öğrendiğimizi söylerdi. Örneğin, Tora'nın borazanlar yapılması yönündeki talimatlarından, bir ‘*şulhani*’nin mesleği hakkında bilgi almaktayız. *Şulhani*, gümüş ve altınların niteliği konusunda uzman olan meslek erbabına verilen isimdir.

Rabi Elazar
ben Matya

Mahatsit A-Şekel

Yaprak

58

Mutlaka biliyor olmalısınız. Bet-Amikdaş zamanında orada *korbanlar* gerçekleştirilirdi. *Korbanlar* arasında “*korbenot tsibur*” (toplumsal *korbanlar*) olarak bilinen bir kategori vardır. Bunlar, tüm Yisrael halkı adına yapılan *korbanlar*dır. Yılın her günü ikişer kez gerçekleştirilen *Tamid-korbanı* ile Şabat, Roş Hodeş ve bayramlarda yapılan *Musaf-korbanı* toplumsal *korbanlara* verilebilecek örneklerdendir (bkz. II. Kitap, sayfa 22).

Toplumsal *korbanları* satın almak için gereken parayı kim öderdi? Bu masraf *mahatsit a-şekel* (yarım *şekel*) paralarından karşılanırdı.

Peki, *mahatsit a-şekel* paraları nereden gelirdi? Kutsal ve Mübarek Tanrı, Bene-Yisrael'e, Bet-Amikdaş'a yarım *şekel* tutarında saf gümüş bağışlamalarını emretmiştir. İşte, toplumsal *korbanlar* bu paralarla oluşturulan fonla satın alınırdı. *Mahatsit a-şekel mitsvası* her yıl yerine getirilirdi ve halkın bu yarımşar *şekellik* bağışı Roş Hodeş Nisan'a kadar yapması gerekirdi.

Günümüzde ne yazık ki Bet-Amikdaş yıkık haldedir ve bu *mitsvayı* yerine getirmek mümkün değildir. Buna rağmen günümüzde de, Adar ayının başından Taanit Ester'e veya Purim'e kadar olan süre içinde “*zeher le-mahatsit a-şekel*”, yani “yarım *şekelin* anısına”, üç tane “yarım” (yarım *şekel*, yarım lira, yarım dolar vb.) bağışında bulunma geleneği vardır. Bazı cemaatlerde de bu amaçla belirli bir tutar belirlenir ve herkes bu tutarı öder.

Rabi'nin Bilgeliği (devam)

“... Üçüncü bir adam geldi ve ilk adamı taşıyan ikincisine ‘Üzerine binene söyle, elindeki güvercini uçursun!’ dedi.”

Rabi anlaşılabilir sözlerini bu şekilde tamamladı.

Ama Antoninus hiç şaşırmamıştı. Yüzü sevinçle aydınlandı. Rabi'nin

zekice tavsiyesinden büyük keyif almıştı, çünkü onun demek istediğini anlamıştı. İmparator, bakanlarından, dileklerinden sadece bir tanesini yerine getirmelerini ve oğlu Asurom'u kendisinin ve onların üzerinde hüküm sürecek imparator olarak tahta çıkarmalarını isteyecekti.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
227'de

Yerinden Sökülen Keçiboynuzu Ağacı

Yaprak
59

Bu yaprakta son derece ilginç bir olay anlatılmaktadır.

Bir keresinde Yisrael'in Hahamları Rabi Eliezer'le tartışmaya girmişlerdi. Tartışmanın konusu belli bir fırın türüydü. Rabi Eliezer bu fırının *tuma* kapmasının mümkün olmadığını öne sürerken, diğer Hahamlar bu fırının da *tame* olabileceği görüşündeydiler. Rabi Eliezer kendi görüşünü birçok

farklı yolla kanıtlamaya çalıştı, ama diğer Hahamlar bu kanıtları kabul etmiyorlardı. Rabi Eliezer ayağa kalktı ve “Eğer *alaha* benim dediğim gibiyse, bunu *bet midraşın* yanındaki keçiboynuzu ağacı kanıtlasın!” dedi. Rabi Eliezer tam sözlerini bitirmişti ki o keçiboynuzu ağacı, kendisini olduğu yerden sökerek uzak bir mesafeye gitti.

Rabi Yeoşua ayağa kalktı ve şöyle dedi: “Tora verildiğinden beri, Tora'nın kanunlarının nasıl uygulanacağını Tanrı'nın öğrettiği kurallar doğrultusunda belirleme görevi bize verildi. Pasukta söylendiği gibi: ‘*Göklerde değil!*’ [Tora Göklerde değildir ve uygulama kararları mucizelere göre alınamaz.] Ve Tora bize, *alahayı* çoğunluğun görüşü doğrultusunda belirlememizi emrettiğine göre, bizim de *alahayı* bu şekilde karara bağlamamız ve mucizeler ya da doğaüstü işaretlere aldırılmamız gerekir!”

Rabi Eliezer “Haklılığımı şu su kanalı kanıtlasın!” dedi. Daha bu sözleri ağzından yeni çıkarmıştı ki, kanaldaki sular ters yönde akmaya başladı! Ama Rabi Yeoşua hâlâ “*Göklerde değil!*” diyordu. Rabi Eliezer “*Bet midraşın* duvarları kanıtlasın!” dedi. *Bet midraşın* duvarları hemen yıkılacakmış gibi eğildi. Fakat tüm bunlara rağmen Hahamlar, *alahayı* Rabi Eliezer'in görüşüne göre karara bağlamayı reddettiler, çünkü onun hatalı olduğu görüşündeydiler. Rabi Eliezer bu kez “*Göklerden* kanıtlasınlar!” dedi. Hemen Göklerden bir Ses geldi ve “*Alaha* her zaman Rabi Eliezer'e göreyken siz onunla ne tartışıyorsunuz?!” dedi.

Rabi Yeoşua bundan da etkilenmemişti. “*Göklerde değil!*” dedi.

MASEHET BABA METSİA
PEREK 5:
EZEU NEŞEH

Faiz Neden “Neşeh”tir?

Yaprak Bu yaprakta *Masehet Baba Metsia*’nın beşinci *perek*i olan *Perek “Ezeu Neşeh”* başlamaktadır. Bu *perek* esas olarak *ribit* (faiz) yasağını ele almaktadır.

60

Faiz nedir?

Yitshak bir ev inşa etmek istiyor. Bunun için bir milyon *şekle* ihtiyacı var, ama elinde yalnızca yarım milyon *şekle* var. Yitshak bir arkadaşına başvuruyor ve ondan yarım milyon *şekle* borç rica ediyor. Buraya kadar her şey tamam. Ama arkadaşı ona “Bak dostum” diyor. “Paramın sende olduğu süre boyunca ben bu parayı kullanamayacak, onunla iş yapamayacak ve para kazanamayacağım. Bu nedenle bana faiz ödemeni istiyorum. Parayı elinde tuttuğun her ay için bana iki bin *şekle* ödeyeceksin.” İşte bu, *ribittir*.

Tora bir Yahudi’nin başka bir Yahudi’den faiz almasını kesinlikle yasaklamaktadır ve karşılıksız borç verebilen bir kişi bunu yapmakla yükümlüdür.

Peki, neden içinde bulunduğumuz *perek “Ezeu Neşeh”* (*neşeh* nedir?) ismini almıştır? Çünkü “*neşeh*”, Tora’nın faiz için kullandığı terimlerden biridir.

Neden? Çünkü faiz bir yılanın ısırığına (İbranice: *neşiha*) benzer. Başta yara çok acımaz, ama zehir yavaş yavaş vücuda yayılır ve sonunda yaralıyı öldürür. İşte faiz de aynı şekilde, borç alan kişinin parasını yavaş yavaş yer ve sonunda onu parasız pulsuz bırakır.

Tsitsitteki Tehelet Renkli İpler

Yaprak Hepimizin bildiği gibi, dört köşesi olan bir giysiye *tsitsit* ipleri bağlanmamışsa o giysiyi giymek yasaktır. *Masehet Nazir*’de, her köşeye bağlanması gereken *tehelet* renkli iplikler konusunu açıklamış ve günümüzde bu renkli ipliği neden bağlamadığımıza değinmiştik (bkz. III. Kitap, sayfa 272).

61

Bu yaprakta *Gemara*, *tehelet* renkli iplikler hakkında ilginç bir *midraş* aktarmaktadır:

Tora’da *tsitsit* konusunu işleyen *peraşan*ın sonunda şöyle denmektedir: “**Ben sizi, Tanrı’nız olmak üzere Mısır Ülkesinden çıkarmış olan Tanrı’nız A-Şem’im; Ben, Tanrı’nız A-Şem’im**” (Bamidbar 15:41). *Midraş*, kanı *tehelet* renkli ipliklerin boyanmasında kullanılan *hilazon* adlı hayvanın son derece pahalı olduğunu belirtmektedir. Bu *mitsva* için çok para harcamak istemeyen cimri insanlar vardı. İçlerinden “*Tsitsitleri, hilazonun kanına çok benzeyen mavi bir boyayla boyayalım*” diye düşünüyorlardı. İşte pasuk bu insanlara karşı bir uyarı içermektedir: “**Ben sizi Mısır Ülkesinden çıkarmış olan Tanrı’nız A-Şem’im! Behorların öldüğü belada kimin behor olup kimin olmadığını ayırt etmeyi bildim.** Bu yüzden, *hilazonun* kanından elde edilen boyayı kullananlarla başka bir mavi boya kullananlar arasındaki ayrımı yapabileceğimden de emin olabilirsiniz!”

Rabi’nin Bilgeliği (devam)

Ve böylece, Asurom tahta geçince, genç imparatorun elinde, Teverya sakinlerini vergi ödemekten muaf tutacak yetki de olacaktı!

İşte Rabi Yeuda A-Nasi ince

zekâsıyla hem imparatora, hem de refaha kavuşmaları için Teverya Yahudilerine bu şekilde yardımcı olmayı bilmişti (*Avoda Zara* 10a).

Hahamlarımızdan
MAASELER

SON

Çölde Fırtına

62 **Yaprak** Elkana ve Yoav, çölde Bağdat şehrine doğru ilerlemekte olan bir deve kervanına katılmışlardı. Aniden, çöldeki ikinci günlerinde, çok şiddetli bir kum fırtınası başladı. Fırtına dindikten sonra Elkana ve Yoav dehşete düştüler. Kervanın diğer mensupları gözden kaybolmuşlardı. Şimdi ellerinde – daha doğrusu Elkana’nın elinde – yalnızca tek bir testi dolusu su vardı. Bu su aralarından sadece bir tanesinin hayatta kalmasına yetebilirdi.

Şimdi Elkana çok ağır bir ikilemle karşı karşıyaydı. Acaba nasıl davranmalıydı? Bu az miktardaki suyu Yoav ile paylaşacak olsa, onu hemen ölmekten kurtaracak ve ikisi de o günün sonuna kadar yaşayabileceklerdi. Ama ertesi güne ellerinde hiç su kalmayacak ve ikisi de ölecekti! İkinci olasılıksa suyu sadece kendisinin içmesiydi. Yarısını o gün yarısını da ertesi gün içtiği takdirde en azından kendisi hayatta kalacak ve bir yerleşim yerine ulaşabilecekti. Bu yaprakta öğrendiğimize göre Rabi Akiva, Elkana’nın ikinci seçeneği tercih etmesi gerektiğini söylemektedir. Zira, evet, insan başkasının hayatını kurtarmakla yükümlüdür, ama bunu kendi yaşamı pahasına yapmak zorunda değildir.

Bu *alaha*, “*hayeha kodemim*” (senin hayatın önceliklidir) terimiyle bilinir.

Kim Kimdir?

Üçüncü Nesil Tanna'im

Rabi Akiva ve Ben Zoma’nın döneminde yaşamış bir *Tannad*ır.

Rabi Elazar ben Matya ve Rabi Yeoşua ben Matya’nın kardeşidir.

Mişna’da “*Asoher Et Apoolim*” başlıklı *perek* (bkz. sayfa 240) içinde Rabi Yohanan ben Matya’nın, oğluna “Çık ve bize işçiler tut” dediği anlatılır. Oğlu gider ve bulduğu işçilere, ücretlerinin yanında bir öğün yemek sözü de verir. Geldiği zaman babası “Oğlum” der ona, “onlara, vaktiyle Kral Şelomo’nun verdiği ziyafeti de versen, bu taahhüdünü yerine getirmiş sayılmayacaksın; çünkü Avraam, Yitshak ve Yaakov’un evlatları onlar. Bu yüzden onlarla en baştan itibaren, kendilerine

yalnızca işçilerin normalde yedikleri miktarda yiyecek verileceği konusunda mutabık kalman gerekirdi.”

Talmud Yerusalmi’de, Rabi Yohanan ben Matya’nın talimatı doğrultusunda bir kanunun yürürlüğe girdiği anlatılmaktadır. Bu kanuna göre, başka yerden bir kadınla evlenen kişi, kendi yerinin yiyecek ve giyim konularındaki âdetlerini ona açıkça anlatmak zorundadır. Çünkü eğer bu konuda onunla en baştan itibaren mutabık kalmazsa, onu tüm hayatı boyunca bir kraliçe gibi yaşatmak zorunda kalacaktır; zira Avraam, Yitshak ve Yaakov’un kızıdır o!

**Rabi
Yohanan
ben Matya**

200 Dolar Daha

Yaprak

63

Son derece fakir bir aile vardı. Baba ve anne, akıllı ve Tanrı'ya inançla dolu insanlardı ve çocuklarını büyük bir sevinç ve neşeyle yetiştiriyorlardı. O kadar ki, yüzleri fakirliklerini açığa vurmayan bir mutlulukla parlıyordu.

Yosele'yi "heder"e (küçük çocukların Tora öğrendikleri kurum) gönderme zamanı gelmişti, ama ellerinde para yoktu.

Ailenin babası kasabanın zenginine başvurdu ve ondan borç istedi. Zengin adam ona 5000 *şekel* borç vermeyi yürekten kabul etti, bunları bir zarfa koydu ve yüzünde iyilikseverce bir gülümsemeyle fakir adamın eline tutuşturdu.

Ailenin babası eve geldiğinde, zarfta 5000 *şekelin* yanında bir de 200 dolar olduğunu gördü.

Bu yaprakta öğrendiğimize göre, adamın bu 200 doları zengin yardımsevere geri vermesi gerekmez; çünkü Hahamlarımız böyle bir durumda zengin adamın, kendisinden borç almaya gelen fakire bir armağan vermek istediğini varsaymışlardır.

Tsadik Hüküm Verir ve Tanrı Yerine Getirir

Ben Sever adında büyük bir *tsadik* vardı. Bu Ben Sever, kelimenin tam anlamıyla *tsedaka* peşinde koşardı ve hayatının tüm günlerinde, her yerde, *tsedaka mitsvasını* yerine getirmek için fırsat kollardı.

Bir keresinde Ben Sever'in kulağına bir haber çalındı. Komşu ülkede evlilik çağına gelmiş bir yetim yaşamaktaydı. Ama elinde düğün masraflarını karşılayabilme adına hiçbir şey olmadığından bir türlü evlenemiyordu.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
231'de

Arsalar ve Şabat Hatan

Yaprak

64

Matan, Tanrı'nın yardımlarına nail olan bir işadımıydı. Başka şeylerin arasında, gelecekte ticari faaliyetlerin gelişeceği yerleri tespit etmekte uzmandı. Böyle yerleri ucuz fiyata satın alıyor, üzerlerine ofis binaları inşa ediyordu ve orada ticari faaliyetler çoğalıp ofis için talep artınca bunları yüksek fiyata satıyordu.

Bir keresinde kulağına, devletin yeni bir bölgeyi imara açmayı planladığı haberi geldi. Orada topraklar satın almayı çok istiyordu, ama elinde yeterince para yoktu. (Yeterince mülkü vardı, ama bunları satmak istemiyordu.) Bu yüzden Yigal'dan borç aldı.

Aradan bir süre geçtikten sonra Yigal oğlunu nişanladı. Matan onu sevindirmek istedi ve ona bir teklifte bulundu: “Şabat Hatan (damat Şabat'ı; düğünü takip eden ilk Şabat günü) kutlamalarını yaparken kullanman için sana birkaç oda vereceğim. Parasız; bedava!”

Ne var ki Yigal “Teşekkür ederim, ama hayır” dedi. “Masehet Baba Metsia'nın 64. yaprağında öğrendiğimize göre, senden bu avantajı kabul etmem yasak. Çünkü bunu, sana vermiş olduğum borç nedeniyle sağlıyorsun ve bu da faiz sınıfında kabul edildiğinden, yasaktır.”

Kiracılık Konusunda İlginç Bir Belirsizlik

Yaprak

65

Bu yazımızda, kira hakkında oldukça ilginç bir konuyu ele alacağız.

Bilindiği gibi, herhangi bir mal, ev veya istenen diğer herhangi bir şeyi kiralamak mümkündür. Malın sahibine belli miktarda para verilir ve mal bu şekilde kiralanır.

Bu yaprakta *Gemara* kira bedelinin ödenmesine dair temel bir sorunun üzerinde durmaktadır: Acaba kiracının mal sahibine yönelik borcu ne zaman doğmaktadır? *Gemara* bu soruya cevap olarak iki olasılık vermektedir:

1. Olasılık: Kiracı, malı elinde tuttuğu her an için ödeme yapmakla yükümlüdür. Tabii ki her anın kirasını ödemek için her an mal sahibine gitmesi gerekiyor değildir; ödemeyi, aralarında mutabık kaldığı zamanda yapar.

2. Olasılık: Kira borcu sadece kira dönemi sona erdiği zaman ortaya çıkar.

Kim Kimdir?

Babil'deki Besinci Nesil Amora'im

Rav Papa ile *alaha* teatilerinde bulunmuştur.

Rav Una bar Manoah onun adıyla *alahalar* aktarmıştır.

Bir keresinde Agronya'lı Rabi Elazar ve Rav Aba bar Tahlifa, Rav İka'nın oğlu Rav Aha'nın evine konuk olmuşlardı. O dönemde şehrin hahamı, amcası olan Rav Aha bar Yaakov'du.

Rav İka'nın oğlu Rav Aha, konuklarının onuruna makbul bir buzağı kesmek istedi ve hayvan kesimine başlamadan önce bıçağı bir hahama gösterme gereği nedeniyle *şehita* bıçağını konuklarına gösterdi. Bu sırada aralarında, “acaba *şehita* bıçağını özellikle *mara*

deatraya (şehrin en yüksek düzeyli *alaha* otoritesine; yani Rav Aha bar Yaakov'a) göstermek gerekir mi, gerekmez mi?” şeklinde bir *alaha* tartışmasına girdiler.

Rav İka'nın oğlu Rav Aha, putperestliğe hakaret amacıyla sert ve ağır ifadeler kullanılmasına izin vermiştir.

Arkadaşı Rav Papa ile birlikte *neder alahalar*ında yeni bakış açıları geliştirmiştir.

Gemara'da bazı yerlerde, tıpkı Rav Zera ve Rav Yirmeya'da olduğu gibi, onun hakkında da “*matkif*” ifadesi geçer. Bu ifade, *Gemara*'da daha önce geçen bir ifadeye mantıksal bir gerekçeyle karşı çıkıldığında kullanılır.

Rav İka'nın
oğlu
Rav Aha

İlk olasılık “*yeşna lishirut mitehila vead sof*” (kira baştan sona kadar vardır) ifadesiyle anılır: Kiracı, baştan sona kadar, kira döneminin her anı için para ödeme taahhüdü içine girer. İkinci olasılık “*en lishirut ella levasof*” (kira yalnızca en sondadır) sözleriyle tanımlanır: Kiranın karşılığı olan borç, yalnızca kira döneminin sonunda doğar.

Garantili Satış

Yaprak

66

Akranından borç para alan kişi, ona bu parayı geri ödemekle yükümlüdür. Bu borç “*şibud a-guf*” (bedenin rehin olması) diye adlandırılır. Başka bir deyişle, borç alan kişinin kendisi, borcun iadesinin temini için rehin alınmış gibidir. Bunun dışında, alacaklı, borcunu tahsil etme amacıyla kullanmak üzere borçlunun mülkü üzerinde hak sahibi olur. Buna da “*şibud nehasim*” (malların rehin olması) adı verilir.

Şibud nehasim yoluyla, alacaklı, borçlunun bu borcu aldıktan sonra başkalarına sattığı gayrimenkulleri, onları satın alanların elinden alma yetkisine sahiptir. Alacaklı, bu gayrimenkulleri satın alanlara giderek “Doğru; toprağı parası karşılığında satın aldınız. Ama benim bu toprak üzerinde, siz onu satın almadan önce yürürlüğe girmiş bir hakkım var. Toprak benden alınan borcun tahsilâtını teminat altına almak üzere bana ipotekli” diyebilir.

Böyle bir durumda gayrimenkulü satın alan kişi kayba uğrayabilir, zira toprağın bedelini artık ödemiştir ve şimdi de bu toprak elinden alınmaktadır. Bu gibi durumların önüne geçmek için, gayrimenkul satın alan kişiler genellikle, satış sözleşmesine bir “*ahrayut*” (sorumluluk; garanti) ilavesi yaparlar. Bu *ahrayuta* göre, toprağa satıcının alacaklısı tarafından el konması halinde satıcı onlara başka bir toprakla ödeme yapmayı taahhüt eder.

Bir Behorun Mirastaki Payı

Yaprak

67

Tora, bir *behorun*, babasının mirasından iki pay alma hakkı olduğunu belirtmektedir. Örneğin bir babanın dört oğlu varsa ve öldüğünde onlara 100.000 *şekel* değerinde malı miras bıraktıysa, bu mallar dört yerine beşe bölünür. Her kardeş 20.000 *şekel* alırken, *behor* 40.000 *şekel* alır, çünkü bu, iki paya eşittir.

Alahaya göre, bir *behor*, babası öldüğünde henüz onun elinde olmayan mallardan iki pay almaz.

Bu *alaha* “*en a-behor notel ba-rauy ke-va-muhzak*” diye bilinir. “*Muhzak*” (elde tutulan) sözcüğü, baba öldüğü sırada fiilen onun elinde bulunan malları belirtir. “*Raui*” (uygun; hak edilen) terimi ise, babanın hakkı olan, ama öldüğünde henüz eline ulaşmamış mallar için kullanılır. Böylece “*en a-behor notel ba-rauy ke-va-muhzak*” (*behor*, *rauydan*, *muhzak* gibi almaz); yani *behor*, *muhzak* sınıfındaki mallardan iki pay almasına rağmen, *raui* sınıfındakilerden iki pay almaz.

Bu yaprakta öğrendiğimiz bir görüşe göre, bir baba başkalarına borç para vermişse ve borçlu bu parayı baba öldükten sonra geri ödemişse, *behor* böyle bir durumda bile bu paradan iki pay almaz.

Tsadik Hüküm Verir ve Tanrı Yerine Getirir (devam)

Ben Sever o yetim genç için üzülmüştü ve fazladan bir dakika bile beklemedi. Evinde her ne bulduysa yanına alarak hemen o ülkeye doğru yola çıktı. Orada söz konusu yetimi buldu ve onun *hupa* (düğün tentesi) altına girebilmesi için, elindeki her şeyi kendisine teslim etti.

Geri dönüş yolunda Ben Sever, dört *parsa* (yaklaşık) uzunluğunda bir nehir kıyısına geldi. Nehirde, yerel halkın anlattığına göre, gelip geçen herkese zarar veren, tüyler ürpertici bir timsah yüzmekteydi. Ben Sever ise timsahtan hiç çekinmedi!

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
233'te

Abaye ve Rava

Yaprak *Amoralar* Abaye ve Rava, *Amoraim* Döneminin sonlarında faaliyet göstermişlerdir. Öğrencileri Ravina ve Rav Aşe, Talmud Bavli'yi son haline getirenler olup en son *Amoraim* neslinde yaşamışlardır (Rambam, “*Yad A-Hazaka* Önsözü”).

68

Abaye ve Rava'nın sözleri Talmud'da çok yerde görülür. Yine, isimlerine de *Gemara*'da çokça yer verilir. Talmud'da *sevara* (mantığa dayanan açıklama) açısından derin nitelikteki konulara “*Avayot deAbaye veRava*” (Abaye ve Rava'nın tartışmaları) adı verilir (bkz. III. Kitap, sayfa 36 ve 38).

Abaye ile Rava çocukluktan arkadaştı ve birlikte Tora öğrenirlerdi. *Masehet Berahot*'ta, henüz küçük yaşta hocalarından birine – *Amora* Raba'ya – çok zekice bir cevap verdikleri ve bu cevabın derin bir anlayışı yansıttığı anlatılır. Rava bunu görünce, karşısında duran çocukların ileride büyük Tora otoriteleri olacağını ilan etmiştir.

Gerçekten de Abaye ve Rava birer *talmid haham* olarak yetişmiş ve kendi nesillerinin en büyük otoriteleri arasına girmişlerdir.

Abaye ve Rava *alaha* konusunda her zaman hemfikir değildi. Talmud'un her yerinde aralarında çok sayıda – tam sayı vermek gerekirse 428 tane! – görüş ayrılığı kaydedilmiştir. Aralarındaki görüş ayrılıklarında *alaha* genellikle Rava'nın görüşüne göre karara bağlanmıştır. Bunlar içinde *Gemara*'nın, *alahanın* açıkça Abaye'ye göre kararlaştırıldığını söylediği altı adet istisna vardır.

Bakkal Dükkânını İflastan Kurtarmak

Yaprak Bir gün Reuven, kardeşi Matityau'nun iflas etmek üzere olduğunu öğrendi. Ne olmuştu? Matityau'nun bir bakkal dükkânı vardı ve tedarikçilerine büyük miktarda borcu birikmişti. Buna karşılık, müşterileri hep veresiye alışveriş yaptıklarından ödemelerini geciktiriyorlardı. Böylece Matityau, tedarikçilerine olan borçlarını ödeyemeyecek hale gelmişti.

69

Reuven kendi kendine düşündü: “Eğer zengin dostumuz Getsel'i Matityau'ya borç vermeye ikna edebilirim her şey yoluna girecektir. Matityau bu parayla tedarikçilerine olan borçlarını kapatır, daha sonra kendi müşterileri ödemelerini gerçekleştirdikleri zaman da

Kim Kimdir?

Zugot (Çiftler) Dönemi

II. Bet-Amikdaş döneminde, Şimon A-Tsadik'le aynı zamanda yaşamış, dönemin büyük Hahamlarından biridir.

Bet-Amikdaş'ta bekçilik görevi yapardı. Boyu çok uzundu ve yaşlandığında iki büklüm olmuştu.

Midraş'ta kendisinden Gevia ben Kosem diye bahsedilir.

Bir keresinde bir kâfir ona Yahudiliğin temel inançlarından olan Ölülerin Dirilişi konusunda bazı iddia ve kuşkuyla sataşınca Gevia ben Pesisa ona çok etkili bir cevap vermiştir: “Kutsal ve Mübarek Tanrı insanı hiç yoktan yarattığına göre, artık yaratılmış olan bir insanı öldükten sonra da elbette diriltebilir.”

Gevia'nın bilgeliği Yisrael halkına yardımcı olmuştur. Makedonyalı Büyük İskender bölgeyi ele geçirmişti ve Bet-Amikdaş'ı ziyaret etmek istiyordu. Yisrael

ulusunun düşmanı olan Kutiler (bkz. sayfa 24), Büyük İskender'e Yahudilerin ona başkaldırdıklarını ve sünnetsiz olduğu için Bet-Amikdaş'a girmesine izin vermeyeceklerini söyleyerek onu kışkırtmak istediler. Gevia ben Pesisa, altın işlemeli bir çift pahalı bez ayakkabı hazırladı, bunlara elli bin *mane* gümüş değerinde pırlantalar taktı ve Büyük İskender Tapınak Tepesi'ne geldiği zaman ona “Kral efendimiz!” dedi. “Ayakkabılarınızı çıkarın ve size bu pahalı ayakkabıları giydireyim, çünkü yerler kaygan.” Büyük İskender içeri girdi ve *Kodeş Akodaşim*'e geldiklerinde Gevia ben Pesisa ona “Buradan içeriye girmek mümkün değil” dedi. Ama Büyük İskender “Ben girerim!” dedi. Hemen bir yılan gelerek Büyük İskender'i soktu ve böylece İmparator, bu kutsal yere girmemesinin daha iyi olacağına karar verdi.

Gevia
ben Pesisa

Getsel'e olan borcunu geri öder." Ama bir sorun vardı. Herkes Getsel'in hiçbir şeyi bedava vermediğini bilirdi... Diğer yandan, acaba Getsel'e, borç karşılığında faiz almasını önerebilir miydi?

Reuven bu soruyu her gün dersine girdiği hahama sorunca, haham ona "Hiç sorun yok!" dedi. "Tora'nın faiz yasağı, sadece direkt **borçludan alacaklıya** yapılan ödemeler için geçerli. Ama arada aracılık yapan üçüncü bir kişi, borcun verilmesi için borç veren kişiye kendisinden para verebilir." Bu durumda Reuven'in, Getsel'in Matityau'ya vereceği borç için Getsel'e para vermesi yasak değildir.

Behor-korbanı

Yaprak

70

Kutsal Tora'mız, *kaşer* çiftlik hayvanlarının *behor* yavrularının kutsal olduklarını ve bunları Koenlere vermenin bir *mitsva* olduğunu öğretmektedir.

Koen bu *behor* hayvanla ne yapar?

Duruma bağlı. Eğer *behor* hayvan *tamimse* (yani "tam"sa, hiçbir bedensel kusuru yoksa), Koen onu *korban* olarak getirir. Tora'nın belirttiği makbul kısımlar *Mizbeah* üzerinde yakılır ve etini de Koen yer. Ama eğer *behor* hayvanda bedensel kusur (İbranice: "mum") varsa, o zaman *korban* olmaya uygun değildir ve Koen onu normal bir hayvan gibi keser ve etini yer.

Yahudi olmayan birine ait *behor* hayvanlar bu *mitsvaya* dâhil değildir. *Korban* kutsiyetleri yoktur ve bunları Koen'e vermek de gerekmez.

Gelin bu konudaki bir *alahayı* öğrenelim. Üzerinde bir Yahudi ile Yahudi olmayan birinin ortak oldukları bir hayvanın doğurduğu *behor* bir yavru da bu *mitsvayla* bağlı değildir. Çünkü Tora bu *mitsvanın* yalnızca bütünüyle bir Yahudi'ye ait olan bir *behor* hayvanı bağladığını belirtmektedir.

Günümüzde ne yazık ki Bet-Amikdaş yoktur. Bu nedenle Yahudilerin elinde *behorluk* kutsiyetine sahip hayvanların olmamasına gayret edilir; zira bunları *korban* olarak kullanma olanağımız yoktur. Dolayısıyla sürü sahipleri, Yahudi olmayan birine hayvanları üzerinde bir ortaklık payı verirler ve *behor* yavrular bu şekilde *behorluk mitsvasından* muaf olur.

Aniye İreha – Kodemim

Yaprak

71

İnsan birçok vesileyle *tsedaka* için bir miktar para ödemek ister, ama içinden düşünür: "İhtiyacı olan o kadar çok insan var ki! *Tsedaka* olarak ayırdığım parayı hangisine vermem gerekiyor?"

Aynı soru borç para verme konusunda da sorulabilir. Elinde belli bir miktar parası olan ve bununla, ihtiyacı olan birine borç verme *mitsvasını* yerine getirmek isteyen bir kişi, kime öncelik vermelidir?

İşte bu yaprakta bu soruların cevabı verilmektedir: Her şeyden önce, eğer bir kişinin ailesinde *tsedaka* veya borç paraya ihtiyacı olan birileri varsa, öncelik bu kişilerindir. Eğer ailesinde kimsenin paraya ihtiyacı yoksa, para, kişinin yaşamakta olduğu şehrin fakirlerine verilmelidir, çünkü onlar, başka şehirlerde yaşayan fakirlere göre önceliklidir.

Genellikle bu *alaha* kısaca "*aniye ireha kodemim*" (kendi şehrinin fakirleri önceliklidir) diye anılır.

Tsadik Hüküm Verir ve Tanrı Yerine Getirir (devam)

Nehri geçmeye başladı ve timsahın yanına geldiği zaman eğilerek bedenine bir köprü şekli verdi. Timsah onun üzerinden geçti ve hiç zarar vermedi!

Ben Sever, yapmış olduğu *tsedaka* eyleminin liyakatinin sağladığı korumadan emin bir şekilde yoluna devam etti.

Ve işte, nehrin diğer kıyısına ulaştığı zaman, fakir ve çirkin görümlü bir adamla karşılaştı.

Adam onu selamlayarak, zaten emin olduğu bir şeyi doğrulamak istediğini belirten bir ses tonuyla "Sen Ben Sever'sin!" dedi.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
237'de

Yabancılar ve Faiz

Yaprak 72 Faiz yasağı yalnızca iki Yahudi arasında yapılan bir borç alışverişi için geçerlidir. Ama Tora'ya göre, bir Yahudi, Yahudi olmayan birine faizle borç verebileceği gibi, aynı şekilde ondan faizle borç da alabilir.

Şu örneğe ne dersiniz? Yahudi olmayan biri bir Yahudi'ye faiz karşılığı borç verdi. Bir süre sonra bu kişi Yahudiliği kabul etti ve bir *ger tsedek* oldu. Acaba şimdi, borç vermiş olduğu Yahudi'den söz konusu faizi alabilir mi?

Hayır; bu yasaktır! Çünkü artık kendisi de Yahudi'dir ve bir Yahudi'den faiz alamaz.

Bununla birlikte bir *gerin* faiz alabileceği bir durum vardır. Şöyle ki, eğer bu kişi Yahudiliğe geçmeden çok önce bir Yahudi'ye faizle borç vermiş, ama borcun faizle birlikte geri ödenme tarihi geldiğinde Yahudi ondan “Bak, şu anda sana para ödeyecek durumum yok. Şimdi sana borç tutarı ve faizin toplamı için bir borç senedi imzalayayım ve ileride param olduğunda sana hem borcumu hem de faizi ödeyeyim” diye ricada bulunmuşsa ve bu konuda mutabık kalmışlarsa, alacaklı bu süre zarfında Yahudiliğe geçtiği takdirde, borçla birlikte o eski faizi de tahsil etme hakkına sahiptir. Çünkü artık bu bir faiz değil, eski bir borç olarak kabul edilir.

Abaye

Yaprak 73 *Amora* Abaye henüz küçük bir çocukken hem annesini hem de babasını kaybetmişti. İsmi Kaylil A-Koen olan babası o doğmadan önce, annesi de doğumundan bir süre sonra hayatını kaybetmişti.

Kaylil'in kardeşi, yani Abaye'nin amcası olan Raba onu himayesi altına aldı ve bu küçük çocuğa büyükbabasının, yani Kaylil ile Raba'nın babasının ismi olan “Nahmani” adını verdi. Abaye kendisini büyüten bir dadının yanına verildi ve öksüz Abaye ona “anne” diye hitap etmeye alıştı. Gerçekten de *Gemara*'nın çeşitli yerlerinde Abaye'nin, bilgelik dolu sözlerinin bazılarına, dadısını kastederek “Annem demişti ki...” diye başladığı görülmektedir.

Adı Nahmani'ydi, ama genellikle kendisinden “Abaye” diye bahsedilir. Rav Şerira Gaon'un yazdığına göre, Abaye'yi Raba yetiştirdiği için ona kendi babasının ismi olan “Nahmani” ismiyle hitap etmek istememiş, bunun yerine “*aba*” (baba) sözcüğüyle bağlantılı olan “Abaye” ismini tercih etmiştir. Raba bu şekilde kendi babasına olan saygısını ifade etmekteydi. Bazılarına göreyse “Abaye” ismi, “*Aşer Beha Yeruham Yatom*” (ki Seninle merhamet görür yetim) pasuğundaki sözcüklerin baş harflerinden oluşturulmuştu.

Kim Kimdir?

Zugot (Çiftler) Dönemi

Diğer Faaliyetleri

Büyük İskender zamanında Afrikalı insanlar gelip Bene-Yisrael'i dava ettiler. Kanaan Topraklarının, Kanaan'ın soyundan gelen Afrikalıları ait olması gerektiğini, zira Tora'nın bu toprakları “Kanaan Ülkesi” diye adlandırdığını öne sürüyorlardı. Gevia Hahamlara “Ben gidip onlarla tartışırım” dedi. Gevia, Kanaan halklarının Yisrael'in köleleri olduğunu kanıtladı ve Afrikalılar hemen oradan kaçtılar. Bir *Şemita* yılıydı ve kaçtıkları zaman arkalarında mahsul dolu tarlalar bıraktılar.

Gevia'nın döneminde Büyük İskender tüm dünya üzerinde egemendi. Mısırlılar imparatorun huzuruna gelip Yahudileri dava ettiler. İddialarına göre, Yahudiler, Bene-Yisrael'in Mısır'dan çıktıkları zaman yollarında götürdükleri altın ve gümüş

eşyalarla giysileri Mısırlılara iade etmeliydi. Gevia ise bilgeliğiyle Mısırlılara karşı bir dava açarak, onlardan, Mısır'da yüzlerce yıl boyunca kölelik etmiş olan yüz binlerce Yahudi'nin çalışma ücretlerini talep etti. Mısırlılar, Büyük İskender'in kendilerini bu kadar yüklü bir ücreti ödemekle yükümlü kılacağından korkarak hemen kaçtılar. Arkalarında bıraktıkları mahsul dolu tarlalar, *Şemita* yılı olan o yılda Yahudilere büyük fayda sağladı.

Gevia, Yişmael'in soyundan gelenlerin Büyük İskender'in huzurunda açtıkları bir davada da, Avraam Avinu'nun Yitshak dışındaki tüm oğullarını armağanlar vererek gönderdiğini ve Yitshak'ın onun tek varisi olduğunu kanıtlayarak galip gelmiştir.

**Gevia
ben Pesisa**

Raba, Abaye'nin hocalarından biriydi ve *Gemara*'nın çeşitli yerlerinde Raba'nın, yanında Abaye varken bir şey söyledikten hemen sonra onun tam aksini söylediği görülmektedir. Raba'nın bunu yapmaktaki amacı Abaye'nin zekâsını keskinleştirmek, onun kendisine söylenenleri anlamaya ve eğer duyduklarında bir zorluk varsa hemen soru sormaya alıştırmaktı.

Sıradaki yazımızda Abaye hakkında ilave bilgiler alacağız.

Abaye – Devam

Yaprak

74

Hayatı süresince Abaye birkaç ağır hastalık geçirmiş, ama buna rağmen her zaman öğrenimine devam etmiştir. Abaye gün boyu oturup kutsal Tora'yı inceler ve yalnızca akşam olduğunda tarlalarını sulamaya vakit ayırırdı. Bu durum, bir öğrencisi ona, tarlalarını onun yerine sulamayı ve boşalan zamanında da Abaye'nin kendisine Tora öğretmesini teklif edene kadar böyle sürdü.

Henüz çocukken çok akıllı biri olduğu anlaşıyordu. O kadar ki, hocası onun büyük bir Tora uzmanı haline geleceğini söylemişti. Ve gerçekten de Abaye öğreniminde çok keskin bir zekâyı ortaya koymaktaydı ve bu nedenle Rav Dimi ondan, Aramca “kafa” anlamına gelen “*karkafta*” takma adıyla bahseder, başka bir deyişle “iyi çalışan bir beyin sahibi” olduğunu kastedirdi.

Rav Yosef vefat ettikten sonra Pumbedita şehrindeki *yeşivan*ın başkanlığı boşta kalmıştı. O sıralarda *roş yeşiva* görevine uygun olan dört *Amora* vardı ki Abaye ve Rava da onlar arasındaydı. Bu dört *Amora* aralarında bir mutabakata vardılar. Her biri *alaha* konusunda bir ders verecek ve kimin söyledikleri çürütülemezse *roş yeşiva* o olacaktı. Sonunda Abaye haricinde hepsinin sözlerinde çürütülebilecek bir yan bulununca Abaye *roş yeşiva* olarak atandı.

Abaye on üç yıl boyunca Pumbedita *yeşivasının* başında görev yaptı. Uzun bir ömrü olmadı ve altmış yaşlarında vefat etti. Ama buna rağmen Abaye, sözleri Talmud'ın birçok yerinde aktarılan *Amoralardan* biridir. Onun sözlerine bin yedi yüzü aşkın yerde yer verilmiştir!

Gemara'da anlatıldığı üzere, Abaye vefat ettiğinde, Diglat (Dicle) Nehri'nin üzerindeki köprü'nün kubbesi kırılmıştır. Bu da, *tsadikin* vefatı nedeniyle Göklerde de acı duyulduğunun bir işaretiydi.

Ribit Devarim

Yaprak

75

Yaprak 75'te “*Ezeu Neşeh*” başlıklı *perek* sona ermektedir. Bu yaprakta da *ribit* (faiz) yasağı hakkında bazı kuralları öğrenmekteyiz.

Şimdi gelin bunlardan birine değinelim:

Ribit Devarim: Rabi Şimon bar Yohay, birinden borç alan ve yolda alacaklısıyla karşılaşan birinin önce davranarak selam veremeyeceğini söylemektedir! Peki, ama neden?

Rabi Şimon burada, alacaklıyla daha önceden hiç dostluğu bulunmayan ve ondan borç almadan önceki dönemde ona selam vermekte hiçbir zaman önce davranmamış olan birinden bahsetmektedir. Bu durumda borçlunun alacaklıyı selamlama konusundaki hevesinin tek sebebi, ihtiyaç duyduğu borcu kendisine verdiği için ona duyduğu şükran hisleridir. İşte bu selamlama faize benzemektedir! Her ne kadar borç karşılığında faiz olarak para ödemekte değilse de, ona onur vermektedir ve bu tipteki eylemler de faiz sınıfında sayılır ve yasaktır.

Bu faiz türüne “*ribit devarim*” (sözel faiz) adı verilir, çünkü borçlu, borç nedeniyle alacaklıya sözle ödeme yapmaktadır.

Ribit devarim Tora'nın bir yasağı olmayıp Hahamlarımızca öngörölmüş bir yasaktır.

MASEHET BABA METSİA
PEREK 6:
ASOHER ET AUMANİN

İşçiler Tutan Ustabaşı

Yaprak

76

Önceki yaprakta “*Asoher Et Aumanin*” başlıklı altıncı *perek* başlamaktadır. Bu *perek* kira *alahalarını* ele almaktadır.

Her insan bir başkasından herhangi bir malı kiralayabilir. Örneğin: araba kiralayabilir, ev kiralayabilir vs. Bu yaprakta *Gemara*, bir işçinin çalışmasının kiralınması üzerinde durmaktadır. Başka bir deyişle, bir işverenin, yapılacak bir iş için belli bir ücret karşılığında işçiler tutmasına dair kurallar ele alınmaktadır.

Bu konuyla bağlantılı olarak *Gemara* oldukça ilginç bir örneğe değinmektedir: Bir adam evini restore etmekteydi. Bir ustabaşı tuttu ve ondan bir istekte bulundu: “Git, bu işte çalışacak işçiler bul; onlara her iş günü için dört *zuz* ücret ödemeye hazırım.” Ustabaşı işçilerin toplandıkları yere gitti ve orada günde üç *zuz* ücretle çalışacak işçiler bulmayı başardı! Günün bitiminde, işçiler ev sahibinin kendilerine aslında dört *zuz* vermeyi kabul etmiş olduğunu öğrendiler... Acaba ev sahibinden kendilerine dördüncü *zuzu* ödemesini talep etme hakları var mıdır?

Gemara’nın bu soruya verdiği cevap olumsuzdur! Çünkü işçiler üç *zuz* karşılığında çalışmayı kabul etmişlerdir. Ama elbette, kendilerine bu şekilde davranan ustabaşına kızmaya hakları vardır!

Kim Kimdir?

Babil'deki İkinci Nesil Amora'im

Amora Rav’ın önde gelen öğrencisidir.

Çoğu kez şahsen Rav’dan duymuş olduğu *alahaları* aktarır ve bazen de başkalarının Rav’dan duydukları *alahaları* onların ismiyle iletirdi. *Gemara*’da böyle *alahalar*, örneğin “Rav Gidel, Rav’ın adıyla aktarmış olan Rav Hiya bar Yosef’in adıyla şöyle öğretti...” şeklinde bir ifadeyle başlar.

Rav Yeoşua bar Aba ve Raba bar Rav Una onun adıyla *alahalar* aktarmışlardır.

Rav Gidel, Rav’ın adıyla çok sayıda *alaha* aktarmıştır ve bunların arasında özellikle *Yevamot*, *Nedarim* (bkz. III. Kitap) ve *Arahin* (bkz. VII. Kitap) *alahaları* öne çıkar.

Yine Rav’ın adıyla aktardığı şöyle bir *alaha* öğretisi vardır: Bir çift evlenmeye karar verdiği ve ebeveynleri, taraflar arasındaki parasal taahhütleri karara bağladığı zaman bu taahhütleri resmileştirmek için *kinyan* işlemi yapmaya gerek yoktur. Bunun yerine “Oğluna ne kadar veriyorsun?” “Şu kadar. Sen kızına

ne kadar veriyorsun?” “Şu kadar” şeklinde mutabakat yeterlidir. Daha sonra damadın gelini kendisine eş olarak alırken yapacağı *kinyan* işlemi, önceden sadece sözel olarak dile getirilmiş olan taahhütler için de geçerli olacaktır.

Rav Gidel bir keresinde belirli bir toprağı satın almakla ilgilenmiş, ama Rabi Aba ondan önce davranarak burayı satın almıştı. Rav Gidel Rabi Zera’nın huzurunda şikâyetle bulundu ve Rabi Zera bu şikâyeti Rabi Yitshak Nafha’ya aktardı. Rabi Yitshak Nafha Rabi Aba’ya, bir toprağın alım sürecine başlamış bir alıcı olduğu zaman, ondan hızlı davranıp o toprağı almanın yasak olduğunu anlattı. Rabi Aba, Rav Gidel’in bu toprakla ilgilendiğinden haberi olmadığını söyledi. Sonuçta her ikisi de bu toprağı kullanmak istemedi ve onu *talmid hahamların* ihtiyaçlarına hizmet edecek şekilde sahihsiz bıraktılar.

**Rav
Gidel**

Ahırda Aşı

Yaprak

77

Çiftçi Avigdor'u hatırladınız mı? Tabii ki!

Bir keresinde, hasattan önce Avigdor komşu köydeki otuz işçiden oluşan bir gruba, ertesi gün onları hasat işleri için tutmak istediğini söyledi.

Akşama doğru Avigdor ahırın yanından geçerken, ineklerin yere çökmüş olduklarını ve önlerine konan samanı yemediklerini görünce çok endişelendi. Hemen bir veteriner çağırdı ve ineklerin bir hastalığa yakalandıkları anlaşıldı. Veteriner "Yarın her ineğe özel bir aşı yapmamız gerekecek" dedi.

Avigdor hemen, hasat işlemlerine ertesi gün başlayamayacağını anlamıştı. İşçilere haber göndererek, onları yarın iş için tutma planlarını iptal ettiğini bildirdi.

Ama işçiler ona "Yarın için iş bulmamız için artık çok geç. Bu yüzden ücretlerimizi ödemeni istiyoruz" diye haber gönderdiler.

Acaba işçiler haklı mı?

İşçilerin gerçekten de ondan bir ücret almaya hakları vardır. Ama sonuçta ertesi gün çalışmayıp dinlenecekleri için tam ücret almayacaklar, kendilerine daha düşük bir ücret ödenecektir.

Ovada Bir Eşek

Yaprak

78

Eski yıllarda, henüz otomobiller yokken, yük nakletmek veya kişisel ulaşım için binek ve yük hayvanları kullanılırdı. Eşek bu amaca çok uygun bir hayvandır. Dayanıklı bir sırtı vardır, sabırlıdır ve ağır yükleri taşıyabilir.

Mişna, bir yük eşiği kiralayan bir adamı ele almaktadır. Yolculuk sırasında bu eşek ölmüştür. Eğer eşek, onu kiralayan adamın hiçbir suçu olmadan kendiliğinden ölmüşse, adamın herhangi bir ödemedi muaf olacağı açıktır. *Mişna*, kiracının ödeme yükümlülüğü olup olmadığının tartışılabilir bazı durumları incelemektedir.

Mesela kiracı, eşiğin sahibine "Dağlık yollarda gitmek üzere bir eşek kiralamak istiyorum" demiş, ama sonunda bundan vazgeçerek, eşiğin sahibinden izin almaksızın o eşiği ova yolundan götürmüşse ve eşek aniden ölmüşse, bu durumda kiracı ödeme yapmakla yükümlüdür! Neden? Çünkü eşiğin, ovadaki havadan zarar gördüğü için ölmüş olması muhtemeldir ve kiracı onu izin almadan ova yolundan götürdüğü için yükümlüdür.

Yolda Ölen Eşek

Yaprak

79

Uzun yıllar önce çok ilginç bir olay meydana gelmişti.

Elkana adında bir adam Erets-Yisrael'e gelmek için bir gemiye bindi. Gemi Yafo limanına demir attığı anda adam hemen kıyıya sıçradı, yere doğru eğildi, kutsal toprakları öptükten sonra para kesesini çıkararak, Yeruslayim'e gitmek üzere eşek kiralayabileceği bir yer aradı. Bir an önce *Kotel*'de dua etmek için can atıyordu. Eşek kiralanan yerdeki memur bir hesap yaptı: "Yafo'dan Yeruslayim'e olan mesafe 55 km. Her kilometre için bir *zuz* ödeyeceksin. Yani toplamda 55 *zuz* ödemen gerekiyor."

Tsadik Hüküm Verir ve Tanrı Yerine Getirir (devam)

"Doğru!" diye cevap verdi Ben Sever, bir yandan da yabancınn kendisini nereden tanıdığını merak ederek.

"Şunu bil ki" dedi yabancı Ben Sever'e, "bu dünyadan ayrılma vaktin geldi. Ben ölüm meleğiyim ve bu kararı uygulamaya geldim."

Ben Sever bu cevap karşısında irkilmışti.

Hemen ellerini göklere açarak dua etti: "Ey Evrenin Efendisi! Tüm hayatı boyunca Tora ve *tsedaka* ile meşgul olan biri için genç yaşta ölüm kararı mı verildi? Bu adam kendi evinde ölüp herhangi bir Yahudi gibi gömülmeyi hak etmiyor mu? Tora'nın ödülü bu mu olmalı?"

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
241'de

Elkana eşeğine bindi ve Yeruslayim yakınlarındaki Motsa dönemecine geldiğinde eşek acı bir anırmayla yere düşüp öldü. Elkana Motsa'dan Yeruslayim'e kadar olan yolu yürüyerek kat etmek zorunda kaldı. Yafo'ya döndüğünde Elkana eşekleri kiraladığı yere uğradı ve tüm parasını iade etmelerini istedi! "Ben eşeği Yeruslayim'e kadar kiralamıştım" dedi Elkana. "Ama bana bunu sağlayabilecek bir eşek vermediniz!" Memur, Elkana'nın şikâyetini eşeklerin sahibine iletti ve o da "Ona yalnızca 10 zuz iade et" dedi. "Çünkü Motsa'ya kadar 45 km. boyunca eşek onu taşıdı. Yani 45 zuz ödemesi gerekiyor. Bu yüzden ona sadece bunun üstünü ödeyeceğiz."

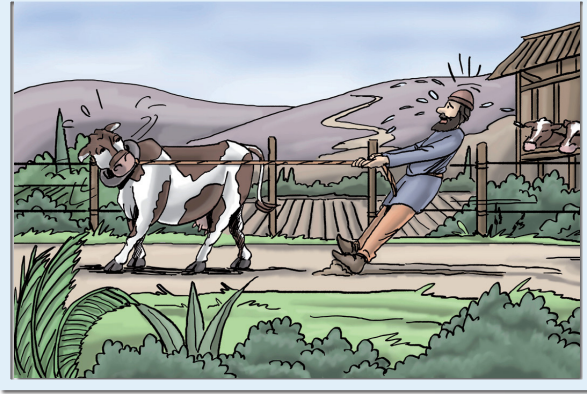
Bu yaprakta eşeklerin sahibinin haklı olduğunu öğreniyoruz.

Isıran, Tekmeleyen, Boynuzlayan, Tembel İnek

Yaprak

80

Bir adam bir alım anlaşması yapmış ve belli bir mal – diyelim ki bir inek – satın almıştı. Bir süre sonra bu inekte ciddi bir kusur olduğunu keşfetti. Örneğin, inek yanından geçen herkesi ısıırıyordu. Bu tabii ki bir "mikah taut" (hatalı alım) sınıfındadır, zira eğer bu durumu en baştan biliyor olsaydı ineği satın almayı kabul etmezdi. Daha önce öğrendiğimiz gibi (bkz.

III. Kitap, sayfa 111), bu gibi durumlarda satış işlemi iptal olur ve satıcının, alıcıya parasını iade etmesi gerekir. Ancak eğer satıcı alıcıya "Bak; şunu bilmen gerekir ki bu ineğin ısırma alışkanlığı var!" dediyse ve alıcı onu satın almayı buna rağmen kabul ettiyse, o zaman bunun bir "mikah taut" olmadığı açıktır.

Bu yaprakta *mişna* oldukça ilginç bir *alahayı* ele almaktadır. İneğin satıcısı alıcıya "Bak; şunu bilmen gerekir ki, bu ineğin boynuzlama, ısırma, tekmeleme alışkanlığı var. Üstelik tembel!" derse, ama sonuçta ineğin yalnızca tembel olduğu, buna karşılık boynuzlama, ısırma ve tekmeleme alışkanlığı olmadığı anlaşılırsa... böyle bir durumda da alıcı, alım işlemini iptal etme hakkına sahiptir!

Neden?

Çünkü alıcı, satıcıya şöyle diyebilir: "İneğin boynuzlama alışkanlığı olduğunu söyledin – öyle olmadığını hemen anladım. Isırma alışkanlığı olduğunu söyledin – öyle olmadığını hemen anladım. Tekmeleme alışkanlığı olduğunu söyledin – öyle olmadığını hemen anladım. Sonuçta tüm bunları sırf laf olsun diye söylediğinden emindim ve bu yüzden onun tembel de olmadığını düşündüm. Ama şimdi onun gerçekten de tembel olduğunu görüyorum ve onu istemiyorum."

Kim Kimdir?

Babil'deki Üçüncü Nesil Amoraim

Rav Şešet'in öğrencisi ve hizmetkârı.

Bir sokağın (*mavoy*) girişine *eruv* sütunlarının (*lehi*; bkz. I. Kitap, sayfa 128) nasıl konması gerektiğine dair bir *alaha* tartışması sırasında Rav Nahman, *eruvu* Rav Şešet'i tatmin etmeyecek bir şekilde yerleştirmişti. Rav Şešet, hizmetkârı Rav Gada'ya, sütunları dikildikleri yerlerden

çıkarmasını emretti ve bunu yaptığı zaman *Reş Galuta*'ya (Babil'deki Yahudilerin siyasi lideri) bağlı polis memurları onu hapsedtiler. Rav Şešet hapishanenin kapısında durdu ve "Gada, çık!" diye ilan etti. Ve Rav Gada mucizevî bir şekilde hapishaneden çıktı.

Rav Gada
[I]

Rava

Yaprak

81

Talmud’da isimleri Rava olan çok sayıda *Amoran*ın adı geçer. Bunların sayısı otuzdan aşağı değildir ve hepsinin ismine, örneğin Rava bar Aba gibi, babalarının adıyla veya yaşadıkları yerin ismiyle birlikte yer verilir. Aralarından sadece bir tanesi hiçbir ilave olmadan “Rava” olarak anılır.

Rava, Mehoza şehrinin ileri gelenlerinden Rav Yosef bar Hama’nın oğluydu.

Rava çocukluk yıllarında arkadaşı Abaye ile birlikte, onun amcası olan Raba’nın yanında Tora öğrenmiş ve Raba her ikisinin de büyük Tora otoriteleri olacağını söylemişti. Rava başka *Amoralar*ın yanında da Tora öğrenmiştir. Hocaları arasında, daha sonraları kızıyla evleneceği Rav Hisda ile Rav Yosef ve başka *Amoralar* da vardır.

Rava büyük bir Haham’dı ve çok zengindi. Buna nasıl mı nail olmuştu? Rava, Kutsal ve Mübarek Tanrı’ya, kendisine Rav Una’nın gibi bir bilgelik ve Rav Hisda’nın gibi bir zenginlik vermesi için dua ettiğini ve bu duasının kabul edildiğini anlatmıştır.

Pumbedita’daki *yeşivan*ın başkanlığını yürüten Abaye’nin vefatından sonra Rava *roş yeşiva* olarak atanmıştır. Rava, *yeşivasını*, aynı zamanda *dayan* (yargıç) görevini de yürüttüğü, Pumbedita’ya bağlı olan Mehoza şehrinde kurmuştur.

Tıpkı arkadaşı Abaye’nin vefatında olduğu gibi, Rava vefat ettiğinde de Diglat Nehri’ndeki köprünün kubbesi kırılmıştır.

Kime İnanmalı?

Yaprak

82

Abaye ve Rava’nın hayatlarından bazı kesitleri öğrendik.

Bu yazımızda, Rava ile Abaye’nin *alahayı* nasıl karara bağlamak gerektiği hakkında görüş ayrılığına düştükleri bir olayı göreceğiz.

Bir adam yolculuğunda kullanmak üzere bir eşek kiralamıştı. Eşegin sahibi onu “Naraş şehrinden geçen ve sudan geçmeyi gerektirmeyen yoldan git. Ama Pekod adlı nehri geçmeyi gerektiren diğer yoldan gitme, çünkü eşegin sudan zarar göreceğinden endişeleniyorum” diye uyardı.

Bir süre sonra kiracı geri döndü ve “Eşek öldü!” dedi. “Doğrusu senin sözünü dinlemedim ve Pekod Nehri yolundan gittim. Ama şunu bil ki orada hiç su yoktu ve eşek benim kabahatim yüzünden ölmedi. Bu yüzden onun için ödeme yapmaktan muafim.”

Acaba kiracı, Pekod Nehri’nde hiç su olmadığını söylediği zaman ona güvenebilir miyiz?

Rava onun güvenilir olduğu görüşündedir. Zira eğer yalan söylüyor olsaydı herhangi bir hikâye uydurmasına gerek kalmaz, basitçe “Bana verdiğin talimat doğrultusunda Naraş şehri yolundan gittim ve eşek öldü” diye yalan söylerdi (bazılarına göre bu görüş Rava’ya değil, Raba’ya aittir – *Masoret A-Şas*).

Ama Abaye buna katılmaz: Pekod Nehri her zaman suyla dolu olduğundan kiracıya inanmamız mümkün değildir ve onu eşegin bedelini ödemekle yükümlü kılmak gerekir.

MASEHET BABA METSİA
PEREK 7:
ASOHER ET APOALİM

İşçilere İçecek Vermek Gerekir mi?

Yaprak Bu yaprakta *Masehet*'teki yedinci *perek* başlamaktadır. Bu *perek* "*Asoher Et Apoalim*" adını almıştır ve tıpkı önceki *perek* gibi *sehirut* (kira ve/veya işçi tutma) *alahalar*ını işlemektedir.

83

*Perek*teki ilk *mişnada*, işverenle işçiler arasında, işçilerin tutulduğu sırada özellikle belirtilmesine hiç gerek olmayan bazı yükümlülükler olduğunu öğreniyoruz. Örneğin:

Eğer belirli bir yerde herkes işçilerine iş süresi içinde içecek verme âdetindeyse, işçiler tutan bir işveren, ücretleri konusunda onlarla mutabık kaldıkları sırada bunu belirtmedilerse bile işçilere içecek vermekle yükümlüdür. Neden? Çünkü aralarındaki anlaşmanın yerel âdetlere uygun olması gerektiği kabul edilir.

Mişnada bir başka örnek daha öğreniyoruz: Bir kişi gündelik bir iş için işçiler tuttuysa bu işçiler hangi saatten hangi saate kadar çalışmakla yükümlüdür?

İşçilerin güneşin doğuşuyla birlikte hemen çalışmaya başlayıp gün batımına kadar çalıştıkları yerler vardır. Böyle bir yerde, şayet bu şekilde çalışacakları konusunda aralarında bir mutabakata varmamışlarsa bile, işçiler bu saatlere riayet etmekle yükümlüdürler.

Kim Kimdir?

Babil'deki Dördüncü Nesil Amoraim

Paşronya şehrindeki Hahamların lideri ve *alaha* konusundaki karar merciiydi.

Bazılarına göre, bir yerde Rava'ya *Pesah-korban*ının kanunları hakkında soru sormuş olan Prişna'lı (Paşronya'lı) Rav Ukva bar Hinena, onun oğludur.

Rava onun *alahadaki* belirsizlikleri gidermek için bulduğu yollardan dolayı onu "*gavra raba*" (büyük adam) diye nitelendirmiş ve çok takdir etmiştir.

Bir keresinde sütlü bir yiyeceğin içine tavuk düşmüş ve Rav Hinena o belirli olayın şartları çerçevesinde bu yiyeceğin

yenebileceğine karar vermişti. Bu zor bir karardı ve Rava "Paşronya'lı Rava'nın oğlu Rav Hinena olmasa böyle bir şeye izin verebilecek Haham nerede var?!" demiştir.

Aktardığı bir *Baraytada* şöyle denmektedir: "Bir Tsadoki'nin (bkz. I. Kitap, sayfa 20, 26), bir Kutı'nın (bkz. sayfa 24), bir putperestin, bir kölenin, bir kadının, bir küçüğün veya bir *mumar*ın (Yahudiliği terk ederek başka inanca geçmiş kişi) yazdığı Sefer-Tora – *pasul*dur (geçersiz)."

Paşronya'lı
Rava'nın
oğlu
Rav Hinena

Hırsızları Yakalayan Rabi Elazar

Yaprak

84

Rabi Şimon bar Yohay'ın oğlu Rabi Elazar bir gün hırsızları yakalamakla görevli memurla karşılaştı. Ona “Yakaladığın kişilerin gerçekten hırsız olduğunu nereden biliyorsun?” dedi. “Gel sana bir öğüt vereyim. Sabah saatlerinde şehirde devriye gez. Eğer şarap içip uyuklayan yorgun bir adam görürsen, onun gece ‘çalışmış’ bir hırsız olma ihtimali yüksek. Ama dikkat et. Aynı kişinin gece boyunca Tora öğrenmiş bir *talmid haham* veya çok erken kalkmış bir işçi olma olasılığı da var. Dolayısıyla eğer bir *talmid haham* veya işçi değilse – büyük olasılıkla hırsızdır.”

Rabi Elazar'ın bu akıllıca öğütü kralın sarayında duyulunca bir karar çıktı: Şahsen Rabi Elazar'ı, hırsızları yakalamakla görevli memur olarak atadılar. Rabi Elazar çıkar yolu olmadığını görünce, hırsızları yakalama görevini yapmak zorunda kaldı. Yakaladıklarını kralın yargıçlarının huzurunda yargılanmaya gönderiyordu. Birçok kez yargıçlar hırsızları suçlu buluyor ve onları idam ediyorlardı. Hırsızlar arasında Yahudi olanlar da olduğundan, Hahamlar arasında Rabi Elazar'ın yanlış yaptığını düşünenler vardı. Bu nedenle Rabi Yeoşua ben Korha, Rabi Elazar'a “Tanrı'mızın halkını ne zamana kadar idama teslim edeceksin?!” diye haber gönderdi. Rabi Elazar ona cevap gönderdi: “Bağdan dikenleri temizliyorum ben!” Başka bir deyişle, Rabi Elazar, Yisrael halkının Tanrı'nın bağı gibi olduğunu ve onu “dikenlerden”, yani kötülerden temizlediğini söylemekteydi. Rabi Yeoşua onunla aynı fikirde değildi: “Bağın sahibi gelsin ve dikenleri tüketsin!” dedi ona. Yani hırsızları öldürmek onların görevi değildi. Eğer Kutsal ve Mübarek Tanrı onların ölmesini istiyorsa, bunu Kendisi yapacaktır.

Erets-Yisrael ve Babil – İki Öğrenim Ekolü

Yaprak

85

Gemara Döneminde Erets-Yisrael ve Babil'de iki farklı öğrenim ekolü vardı.

Babil'de bir *talmid haham* kendi çıkarsamalarıyla ulaştığı bir *alaha* söylediği zaman, *bet midraşta* onun sözleri üzerine Tora ateşiyle dolu bir tartışma başladır. *Talmid haham* akranları, söylenen *alahayı* çürütebilecek ve geçersiz kılacak sorular sorarlardı ve o da onların sorularına açıklamalar getirip çürütme girişimlerini bertaraf etmeye çalışırdı. Tüm bunlar, *alaha* sözlerini en ince ayrıntısına kadar açıklığa kavuşturmayı amaçlamaktaydı.

Erets-Yisrael'de ise bu şekilde davranmazlardı. Bir Haham bir *alaha* sözü söylediğinde, onun sözlerini rahat ve sessiz bir şekilde incelerler, buna karşı çıkabilecek sorular olup olmadığını araştırırlar ve buldukları takdirde bunlara cevap vermeye çalışırlardı. Ama tartışma yoluyla hareket etmezlerdi.

Tsadik Hüküm Verir ve Tanrı Yerine Getirir (devam)

Hemen Göksel bir Ses çıktı ve “Evine ve yatağına varana dek ek süre aldın!” diye ilan etti.

Bunun üzerine ölüm meleği de kendi yoluna gitti.

Ben Sever hemen en yakındaki şehre

girdi ve oranın insanlarına, şehirlerinde bir haham veya *tsadik* olup olmadığını sorarak onunla görüşmek istediğini söyledi. “Var” diye cevap verdiler şehrin sakinleri. “Gel seni büyük Haham Şefifon ben Layiş'in evine götürelim.”

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
243'te

Raba bar Nahmani Kralın Görevlilerinden Kaçıyor

Yaprak 86 Bu yaprakta, Babil'de neslinin en büyük Hahamlarından olan Raba bar Nahmani'nin vefatına yol açan olayları öğreniyoruz. Raba bar Nahmani *Gemara*'da genellikle sadece "Raba" diye anılır. Abaye'nin hem amcası hem de hocasıydı. Ayrıca Rava'ya da Tora öğretmişti.

Olaylar yabancı hükümete, Raba'nın, devletin büyük kayba uğramasına neden olduğu yönünde bir ihbarda bulunulmasıyla başladı. Mesele neydi? O günlerde âdet olduğu üzere, birçok Yahudi, yılda bir kez yaz bir kez de kış mevsiminde olmak üzere toplam iki ay boyunca işlerini bırakıp Tora öğrenmeye giderlerdi. Raba'nın yanında toplanan öğrencilerin sayısı on iki binden az olmuyordu! İhbarcılar krala "Bil ki, Yahudiler bu yüzden yılda iki ay boyunca çalışmıyorlar ve vergi de ödemiyorlar. Bu da sizin büyük bir servet kaybetmenize yol açıyor" dediler. Kral, Raba'yı idam ettirmek istedi! Raba bir yerden diğerine kaçtı ve sonunda kralın görevlileri onu bulunduğu yere hapsedip kapıyı kilitlemeyi başardılar. Raba Kutsal ve Mübarek Tanrı'ya dua etti ve evin duvarları yıkıldı. Bir göle kaçtı ve orada bir ağaç kütüğüne oturarak Tora öğrenmeye başladı.

Devamı sıradaki yazımızda...

Kim Kimdir?

Son Tannalardan

Tosefta'da, Aba Yosef'in Ben Azay'ın sözlerine açıklık getirdiğini görüyoruz. *Gemara*'da onun sözleri, *Mişna*'nın derleyicisi Rabenu A-Kadoş ve Rabi Yohanan tarafından aktarılmaktadır. Ravina da onun sözlerini açıklamıştır.

Türettiği çok sayıda *alahan*ın yanında, *agada* alanında da *deraşalar* yapmıştır. Rabi Elazar ben Azarya'nın *yeşivan*ın başına atandığı gün yeni gelen öğrenciler için *bet midraşa* kaç adet oturma sırası eklendiği konusunda diğer Hahamlardan farklı bir sayı vermiştir.

Yine, *Birkat Amazon*'daki "atov

veametiv" *berahası* hakkında da diğer Hahamlardan farklı bir görüş belirtmiştir.

Aaron'un iki büyük oğlunun ölümleri ile ilgili bir *deraşa* yapmış ve David'in, Bet-Amikdaş'ın inşası için Tapınak Tepesi'ni nasıl satın aldığını açıklamıştır.

M i n h a - k o r b a n l a r ı n ı n gerçekleştirilmesine dair birçok *alaha* söylemiştir ve Rava onun bu konudaki sözlerine açıklık getirmiştir.

İnsanların zarar görmemeleri için, öğrencileriyle birlikte bir su pınarındaki kötü bir ruhun kovulmasına yardımcı olduğu anlatılır.

Aba Yosef
ben Dostay
(Dosay)

Raba bar Nahmani – Devam

Yaprak
87

O sırada Göklerdeki *yeşivada*, *tsaraat* lekelerine dair bir belirsizlik konusunda bir görüş ayrılığı baş göstermişti. Bazılarına göre belli bir leke safken, diğerleri onun *tame* olduğu görüşündeydi. Sonunda Göklerde “Raba’yı buraya getirelim ve o karar versin” dediler. Başka bir deyişle Raba ölecek, ruhu Göklere yükselecek ve söz konusu soruyu karara bağlayacaktı. Ne var ki ölüm meleği Raba’nın canını alamıyordu, çünkü Raba o sırada Tora ile meşguldü ve böyle bir durumda ölüm meleği bile ona üstün gelemezdi.

Aniden göldeki sazların arasından bir rüzgâr esti. Raba bunun kendisini arayan süvarilerin çıkardığı gürültü olduğunu düşündü. Raba “Kralın eliyle ölmektense Göklerin eliyle ölmek daha iyi” dedi ve hemen vefat etti. *Gemara*, Raba’nın, öldüğü sırada, Göklerdeki *yeşivada* görüş ayrılığına sebep olan konuda “saf” kararını verdiğini anlatmaktadır. Hemen Göksel bir Ses çıkmış “Ne mutlu sana Raba! Bedenin saf ve ruhun da ‘saf’ ile çıktı” diye ilan etmiştir. Başka bir deyişle Raba vefat ettiği anda ağzından “saf” sözcüğünü çıkarmıştı.

O anda, Raba’nın şehri Pumbedita’ya Göklerden bir not düştü. Üzerinde “Raba bar Nahmani vefat etti” diye yazıyordu. Tüm Hahamlar hemen onun cenazesine ilgilenmek üzere çıktılar, ama onu bulamadılar. Sonunda uzun bir süre aynı noktanın üzerinde dönüp duran bir kuş sürüsünü fark ettiler. Bu kuşların, Raba’nın naaşını güneşten koruma amacıyla Göklerden gönderildiğini anladılar. Oraya gittiler ve Raba’yı buldular.

Tsadik Hüküm Verir ve Tanrı Yerine Getirir (devam)

Ben Sever, Şefifon’un evine girdi. Şefifon, konuğunun yüzünün ne kadar soluk olduğunu görünce telaşlandı.

“Ne oldu sana?” diye sordu Şefifon ben Layiş konuğuna. “Aç veya hasta mısın?”

“Hiçbir eksiklik yok” diye cevap

verdi Ben Sever. Ama *tsedaka mitsvasını* yerine getirdikten sonra geri dönüş yolunda başına gelenleri Haham’a anlattı.

“Moralini yüksek tut ve güçlü ol!” dedi Şefifon, Ben Sever’e. “Korkma! İyi eylemlerin sayesinde ölümden kurtulacağından eminim.”

Hahamlarımızdan
MAASELERDevamı
245’te

İşçiye Üzüm

Yaprak Tora'da (Devarim 23:25)

88

şöyle yazılıdır: “Akranının bağına geldiğinde, karnını doyurmak üzere canının çektiği şekilde üzüm yiyebilirsin...” Bu pasuk, toprak işlerinde çalışan, örneğin bağbozumu için tutulmuş bir işçiye hitap etmektedir. Tora böyle bir işçiye, üzerinde çalıştığı üzümlerden alıp yemekte serbest olduğunu söylemektedir.

Sefer A-Hinuh (mitsva 576), bu mitsvanın ardındaki sebebi açıklarken şöyle yazar: Kutsal ve Mübarek Tanrı, Yisrael halkı içinde iyi karakter niteliklerinin kökleşmesi için bu şekilde emretmiştir; çünkü Tanrısal berekete yalnızca iyi karakter niteliklerine sahip kişiler nail olur.

Sefer A-Hinuh'un yazarı şöyle devam eder: Bir düşünün;

bu bağın sahibine *A-Şem* her türlü iyiliği bahşetmiştir. Bağındaki ürünlerin hasadı dolayısıyla kalbi neşe doludur. Ve eğer çalışan, çabalayan ve terleyen işçisinin, elindekilerin tadına bile bakmasına izin vermezse bu, bağ sahibi için ne kadar da kötü bir karakterin göstergesi olacaktır, öyle değil mi? O kadar ki, *Sefer A-Hinuh*'un yazarı, böyle davranan bir bağ sahibinin davranışını “alçaklık” diye nitelemektedir. Ve Tora böyle bir tutumdan kaçınmamızı öğretme amacındadır.

Kim Kimdir?

Babil'deki Üçüncü Nesil Amoraim

Rav Una'nın öğrencisidir ve gerek hocası Rav Una'nın gerekse de Rav Una'nın hocası olan Rav'ın adıyla *alahalar* aktarmış, Rav'ın düşünce şekline açıklık getirmiştir.

Rav Amnuna Saba onun adıyla öğretiler aktarmıştır. Yine, Rav İdi bar Avin de onun adıyla *tefila alahaları* aktarmıştır.

Rav İdi bar Avin bunun dışında onun tıbbi konulardaki bir tavsiyesini de aktarmıştır. Üstelik *Gemara* bu tavsiyeden, *şehita alahaları*yla ilgili bazı noktaları öğrenmiştir.

Rav Yitshak bar Aşiyen sığır ve davar

sağlığı alanında da uzmandı ve hayvanların *behor* yavrularında görülebilen kusurlar konusundaki *alahaları* açıklığa kavuşturmuştur.

Bunun yanında Hahamlarımızın ekmek yemeden önce ellerin *netilat yadayim* tarzında yıkanmasını neden öngördüklerini de açıklamış, bu *takananın* kaynağının, *teruma* paylarının manevi saflığı konusunda gösterilmesi gereken özenle ilgili olduğunu öğretmiştir. Rav Yitshak bar Aşiyen ayrıca “Hahamların sözlerini dinlemek *mitsvadır*” saptamasında bulunmuştur.

**Rav Yitshak
bar Aşiyen**

Afraşat Hallâ ve Afraşat Ma'serot

Yaprak

89

Bene-Yisrael, Mısır'dan çıkışlarının kırkuncı yılında Erets-Yisrael'e girdiler. Başta yedi yıl boyunca oradaki halklarla savaştılar ve sonraki yedi yıl boyunca ülkenin kabileler arasında paylaştırılmasıyla uğraştılar. O on dört yıl boyunca *Mişkan*, Gilgal'da durdu ve ancak Bene-Yisrael'e mensup her kabile kendi topraklarına yerleştikten sonra, *Şehina*'nın (Tanrı'nın Kutsal Mevcudiyeti) yerleşmesi için özel bir yer seçildi: Şilo. Şilo'daki *Mişkan* bir açıdan Bet-Amikdaş'a benzemekteydi, zira çöldeki *Mişkan*'dan farklı olarak ahşap kalaslardan değil, taştan duvarları vardı ve *Şehina*'nın yerleşmesi için sabit bir yer sayıldı. Bu durum, Koen Gadol Eli ve Peygamber Şemuel'in zamanına kadar 369 yıl boyunca sürdü.

Bu yaprakta Erets-Yisrael'e bağlı, yani sadece Erets-Yisrael'de uygulanan *mitsvalardan* iki tanesini öğreniyoruz: *Afraşat hallâ* (*hallâ* ayırmak) ve *afraşat ma'serot* (*maaser* [=onda bir] paylarını ayırmak). Tora kanununa göre, *hallâ* ayırma *mitsvası* yalnızca Erets-Yisrael'de yoğrulmuş bir hamur için geçerlidir. Aynı şekilde *maaser* ayırma *mitsvası* da sadece Erets-Yisrael'de yetişen ürünler içindir.

Ama ikisi arasında bir fark vardır: Bene-Yisrael, Erets-Yisrael'e girmeleriyle birlikte hemen *hallâ mitsvasından* sorumlu hale gelmişlerdir. Zira Tora'da *afraşat hallâ* ile ilgili olarak “Ülke'ye geldiğinizde... *hallâ* ayırmalısınız” (Bamidbar 15:18-19) diye yazılıdır. Buradan, *mitsvanın* Ülke'ye girer girmez yürürlüğe girdiği anlaşılmaktadır. Buna karşılık Hahamlarımız, *maaserler* hakkındaki yükümlülüğün, *Şehina*'nın yerleşmesi için sabit bir yer var olana kadar başlamadığını öğretirler. Dolayısıyla Bene-Yisrael, Ülke'ye girişten ancak 14 yıl sonra, Şilo'daki *Mişkan* inşa edildikten sonra *maaser* ayırmakla yükümlü hale gelmişlerdir.

Amira LeAkum

Yaprak

90

Tanrı “Şabat” adlı son derece kıymetli armağanı sadece Yahudilere vermiştir. Yahudi olmayanların ise Şabat'ı gözetme yükümlülükleri yoktur. Bu nedenle Tora kanununa göre bir Yahudi, teorik olarak, Yahudi olmayan birinden “Benim için ışığı açar mısın?”, “ışığı söndürür müsün?” diye ricada bulunabilir, çünkü *melahay* (Şabat günü yasak olan işi) Yahudi değil, Yahudi olmayan kişi yapmaktadır.

Ama Hahamlarımız, bir Yahudi'nin, Şabat günü şahsen yapmasının yasak olduğu bir işi Yahudi olmayan birinden rica etmesini yasaklamışlardır.

Neden? Rambam bunu açıklarken Hahamlarımızın bir konuda endişe ettiklerini belirtir: Eğer bir Yahudi sürekli olarak Yahudi olmayan birinden “şunu yap”, “bunu yap” diye rica ederse, zaman içinde Şabat'ın kutsiyetini hafifsemeye ve sonunda Şabat günü yapılması yasak olan işleri kendisi de yapmaya başlayacaktır.

Hahamlarımızın koydukları bu kanuna “*amira leAkum*” (*Akum*'a söylemek) adı verilir. “*Akum*” sözcüğü “*ovede kohavim umazalot*” sözcüklerinin başharflerinden (*ayin, kaf, vav ve mem*) oluşturulmuş bir kısaltmadır. O dönemde Yahudi olmayan

Tsadik Hüküm Verir ve Tanrı Yerine Getirir (devam)

Ben Sever, birkaç gün daha Şefifon'un evinde kaldı. Ve işte, beşinci gün Şefifon'un öğrencileri, hocalarının huzuruna geldiler ve ona, evinin dışında büyük bir bulutun evin her tarafını sarmış olduğunu anlattılar.

Şefifon meselenin içyüzünü anlamaya başlamıştı. Ve işte, ölüm meleği Şefifon'un karşısına dikildi.

“Evinde duran emanetimi geri ver!” diye talep etti ölüm meleği.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
249'da

herkes genellikle aynı zamanda putperest de olduğundan, Hahamlarımız bu yasağı bu şekilde adlandırmışlardır. Ama tabii ki, artık putperestliğin pek görülmediği günümüzde de Yahudi olmayan birinden bu tipte ricalarda bulunmak yasaktır.

Şunu belirtmekte yarar vardır ki, Hahamlarımız bu yasağı koydukları zaman belli başlı durumları yasağın dışında bırakmışlardır. Örneğin Yahudi olmayan birinden, hasta bir Yahudi için – bu tehlikeli bir hastalık değilse bile – bir *melaha* yapması istenebilir.

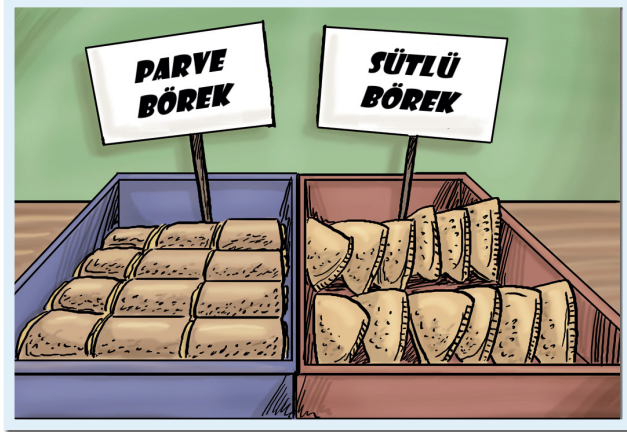
Sütlü Ekmek

Yaprak Bu yaprakta, sütlü ekmek pişirmenin yasak olduğunu öğreniyoruz.

91

Nedir sütlü ekmek?

Hamuru su yerine sütle yoğrulmuş olan ekmeğe “sütlü ekmek” adı verilir. Bu ekmeği etle birlikte yemek tabii ki yasaktır ve Hahamlarımız bir kişinin, evinde böyle bir ekmek bulundurduğu takdirde ekmeğin sütle yapılmış olduğunu unutup onu etle birlikte

yiyebileceğinden endişe etmişlerdir. Bu nedenle sütlü ekmek yapmak yasaktır.

Yine de eğer bir kişi sütlü ekmek pişirmek istiyorsa, *Şulhan Aruh* ona bir öneride bulunmaktadır: Ekmeğin üzerine özel bir işaret koymalıdır. Örneğin ekmeği fırına vermeden önce hamurun üzerinde bazı ayırt edici kesikler yaparsa, ekmeğin sahibi bu ekmeğin sütlü olduğunu her zaman hatırlar ve tutacak ve hata sonucu onu etle birlikte yemeyecektir.

Aynı sebeple etli ekmek de pişirilmez. Örneğin *Gemara* döneminde fırının içine hayvansal yağ sürerlerdi. *Gemara*, içinde ekmek pişirilen bir fırına kuzu yağı sürülmemesi talimatını vermektedir, çünkü bu yapıldığı takdirde ekmek de etli hale gelecek ve insanlar onu sütlü bir yiyeceklerle birlikte yeme hatasına düşebileceklerdir.

Kim Kimdir?

Babilli Amoralardan

Rav'ın öğrencisidir. *Tannaların Şabat alahalarıyla ilgili sözlerine açıklık getirmiş, ayrıca korbanlara dair alahalarla ilgili mişnaları da izah etmiştir.*

Rav Nahman'ın öğrencisi Haham Gidel bar Manyumi, kendi topraklarında çalışan bir adamın burada hak talep etmemesi için bir protestoda bulunacaktı. Rav Una, Rav Hiya bar Rav ve Rav Hilkiya bar Tovi'yi *bet dinde* birlikte yargıç koltuğunda otururken buldu ve onların huzurunda protestosunu dile getirdi. Aradan bir yıl geçtikten sonra Gidel bar Manyumi tekrar protesto etmek üzere geri gelerek onların huzuruna çıktı. Yargıçlar ona, bir kere protesto ettiği için bir kez daha protesto etmesine gerek

olmadığını söylediler.

Rav Hilkiya'nın hizmetkârının, üzeri açık kalmış olan bir suyu içmenin yasak olup olmadığı konusunda şüphesi vardı. Sorduğunda Rav Hilkiya bu suyu içmesine izin verdi, çünkü böyle bir suyu içmenin yasaklanma sebebi, bir yılanın ondan içip, içine zehir bırakmış olması yönündeki endişedir. Ama kendisi bu belirli suyun yanında uyuklamıştı ve genellikle yılanlar insanlardan, uyukladıkları zaman bile çekinirler.

Rav Hilkiya'nın bir tarlası vardı. Bunu akıllı bir şekilde ekmiş ve buradan, normalin iki katı miktarda, ırmık hazırlamaya uygun yüksek kaliteli buğday elde etmişti.

Rav Hilkiya bar Tovi

İşçi Ne Kadar Yiyebilir?

Yaprak

92

Yaprak 88'de, tarım ürünleri üzerinde çalışan bir işçiye, ürünlerle ilgilendiği sırada onlardan alıp yeme izni vermenin bir yükümlülük olduğunu öğrenmiştik.

İşte size, işçi Yoav'ın başından geçen bir olay: Yoav, hangi işte çalışmasının kendisi için daha kazançlı olacağını görmek üzere ilkbahar mevsiminde işçi ücretlerine bakmaya gitmişti. Yoav'ın öğrendiği kadarıyla en yüksek ücreti inşaat işçilerine ödüyorlardı: günde 8 *zuz*. Buna kıyasla daha kolay sayılan tarla işleri için günlük ücretse 3 *zuz*du. Yoav kendi kendine düşündü: “İnşaatlarda ağır işlerle kendimi yormama ne gerek var? Tarım işlerinde çalışırım ve iş yaparken o kadar çok ürün yerim ki, sonunda bir inşaat işçisinden bile daha fazlasını kazanmış olurum...”

Ama bu yaprakta öğrendiğimize göre, Rabi Elazar ben Hisma, bir tarım işçisinin, kendi ücretinden daha fazlasını yiyemeyeceğini söylemiştir. Yani Rabi Elazar ben Hisma'ya göre, Yoav günde 3 *zuz* ücret alıyorsa, çalıştığı yerde yalnızca 3 *zuz* değerinde tarım ürünü yiyebilir. Ancak diğer Hahamlar bu konuda farklı görüştedir ve onlara göre bu konuda bir sınırlama olmayıp, işçi canının çektiği kadarını yiyebilir. Hahamlar bunun yanında işçilere bir de öğütte bulunmaktadır: İstedığınız kadar yemekte serbest olduğunuz doğru; ama çok fazla yemek sonunda size fayda getirmeyecektir, çünkü artık kimse sizi işe almak istemeyecektir.

Arbaa Şomerim

Yaprak

93

Bu yapraktaki *mişna* “*arbaa şomerim*” (dört koruyucu/emanetçi) ile ilgili *alahaları* ele almaktadır. Bu kanunlar, bir malı, sahibi için korumayı kabul etmiş bir kişiyle ilgilidir ve söz konusu mal zarar görmüşse veya kaybolmuşsa nasıl davranmak gerektiğini öğretmektedir.

Anlaşılabileceği üzere dört *şomer* (emanetçi) türü vardır:

a. Şomer Hinam (ücretsiz emanetçi): Emanet aldığı malı korumak için herhangi bir ücret almayan kişi. Bir *şomer hinam*, yalnızca emanet aldığı malı korumakta ihmalkârlık etmişse ve onu gerektiği gibi korumamışsa, kayıp veya hırsızlık durumunda onun bedelini ödemekle sorumludur. Örneğin bir *şomer hinama* donmuş et emanet edilmişse ve onu buzluğa koymayı unutmuş ve böylece et bozulmuşsa, görevinde ihmalkârlık etmiştir ve zararı ödemekle yükümlüdür.

b. Şomer Sahar (ücretli emanetçi): Emanet aldığı malı korumak için ücret alan kişi. Bir *şomer sahar* [veya *nose sahar*], ihmalkârlık etmediyse bile, mal çalınır veya kaybolursa bedelini ödemekle yükümlüdür; ama *ones* (çaresiz kalma) halinde, yani zararı önlemesinin mümkün olmadığı bir durumda muaftır. Örneğin eğer silahlı haydutlar gelip bu malı onun elinden zorla aldılarsa...

c. Soher (kiracı): Ücret karşılığında bir malı kullanma hakkını alan kişi. Bir *soher* için geçerli olan kanunlar *şomer sahar* için geçerli olanlarla aynıdır.

d. Şoel (ödünç alan): Bir malı ücret ödemeksizin kullanmak için sahibinden istemiş kişi. Bir *şoel*, *ones* durumunda bile mal için tazminat ödemekle yükümlüdür.

MASEHET BABA METSİA
PEREK 8:
AŞOEL ET APARA

Arabaları Hırsızlara Karşı Korumak

Yaprak

94

Meşulam'ın iş dünyasına belirgin bir yatkınlığı vardı.

Meşulam arabalar için koruma sağlayacak bir şirket kurmayı planlıyordu. Ülke dışına seyahat edecek kişiler arabalarını otoparka getirecekler, günlük on *şekel* ücret ödeyecekler ve bunun karşılığında güçlü kuvvetli güvenlik görevlileri arabaları hırsızlara karşı koruyacaktı.

Meşulam bir sözleşme hazırladı. Sözleşmede şöyle yazıyordu: “Eğer araba çalınır, ben, Meşulam, arabanın değerinin %80’ini ödemeyi taahhüt ediyorum.” Meşulam’ın yanında çalışan Gilad adlı bir eleman bu sözleşmeyi okudu ve Meşulam’a basit bir soru sordu: “Sen bir *şomer sahar*’sın, çünkü arabaları koruman için sana ücret ödeyecekler. Ama Tora’da, bir *şomer sahar*’ın, hırsızlık veya kayıp durumunda malın değerini [tam olarak] ödemekle yükümlü olduğu yazıyor! Bu yüzden sadece %80’lik taahhütte bulunduğumuz bir sözleşme yazabileceğimizden pek emin değilim. Belki de bu, Tora’ya aykırı bir şey yaptığımız anlamına geliyor. Zaten bu sözleşmenin bir işe yarayıp yaramayacağı da şüpheli. Arabası çalınan bir kişi ‘Sözleşmede ne yazdığı umurunda değil! Tora’da bir *şomer sahar*’ın tam ödeme yapması gerektiği yazıyor. Değeri tümüyle ödeyin’ diyecektir.”

Meşulam bunun üzerine bir hahama danıştı ve şu cevabı aldı: *Masehet Baba Metsia*’nın 94. yaprağındaki *mişnada*, emanetçilerle ilgili kanunların, yalnızca herhangi bir ön koşulun öne sürülmediği durumlarda geçerli olduğu söyleniyor. Ama isteyen kişi emaneti farklı koşullarla aldığını belirten bir sözleşme yapabilir veya bunu sözel olarak dile getirebilir.

Kim Kimdir?

Babil’deki İkinci Nesil Amoraim

Rav Hana’nın evi “*Tsadiklerin Evi*” diye adlandırılmıştı. *Gemara*, bir keresinde *Amoralar Ula* ve Rav Hisda’nın yolda gittiklerini ve Rav Hana bar Hanilay’ın evine geldikleri zaman Rav Hisda’nın derin bir iç çektiğini anlatmaktadır. Ula ona “Neden böyle iç geçirdin?” diye sorunca Rav Hisda ona “Aralıksız olarak *tsedaka* yapılmış olan bu önemli ev için, Rav Hana bar Hanilay’ın evi için üzülüyorum” demişti. “Bu evde gündüz vakti altmış kadın, gece vakti de altmış kadın fakirler için hiç ara vermeden ekmek pişirirdi...”

“Bunun yanında Rav Hana’nın güzel bir âdeti vardı: Ellerini her zaman para

kesesinin içinde tutardı, çünkü iyi bir aileye mensup fakir bir kişi geldiği zaman, o elini keseye sokana kadar geçen zaman içinde o kişinin hissedeceği utanç duygusunun önüne geçmek isterdi. Rav Hana’nın evinde dört ana yöne açılan dört kapı vardı ve aç gelen herkes tok çıkardı. Kuraklık yıllarında, gündüz vakti gelmekten utanan kişilerin gece karanlığında gizlice gelip toplayabilmeleri için evinin önüne buğday ve arpa serperdi. Ama şimdi bu önemli ev yıkıldı...”

Bu sözleri duyan Ula, Rav Hisda’yı ümit ve teşvik sözleriyle teselli etti.

Rav Hana
bar Hanilay

Rabi Yeuda bar İlay

Yaprak

95

Tannalar Rabi Meir, Rabi Şimon, Rabi Yose ve Rabi Yeuda – hepsi Rabi Akiva’nın öğrencileridir ve *mişnalarda* birçok yerde isimleri geçer. “Rabi Yeuda” ile kastedilen, Rabi Yeuda bar İlay’dır. *Mişna*’da ve *Gemara*’da babasının ismi belirtilmeksizin sadece “Rabi Yeuda” dendiğinde kastedilen Haham odur. Babası Rabi İlay büyük bir Tora otoritesiydi ve *Masehet Eruvin*’de *Gemara*’nın onun adıyla aktardığı ünlü bir söz vardır: İnsanın kişiliği üç niteliğiyle anlaşılır: *BeKoso* (kadehinden), *BeKiso* (cebinden) ve *BeKaaso* (öfkesinden).

Rabi Yeuda, Aşağı Galil bölgesindeki Uşa kentinde doğmuştur (burası günümüzdeki Kiryat Ata yakınlarındadır) ve Tora’yı Rabi Tarfon ile Rabi Akiva’dan öğrenmiştir.

Romalılara başkaldıran Bar Kohba’nın isyanının başarısızlığa uğramasını takip eden dönemde yaşamıştır. O dönemde Roma İmparatoru Adrianos Yahudilere karşı çok ağır kararlar çıkarmıştı. Tora öğrenimini tamamen durdurmak istiyordu ve bu nedenle yeni nesil Hahamları yetkilendirme (*semiha*) işlemini yasakladı. Eski dönemlerde bir *dayan* (yargıç), aralarından en az birisi önceki neslin otoriteleri tarafından yetkilendirilmiş olan üç *dayan* tarafından yetkilendirilirdi ki o otoriteler de bir önceki nesil tarafından yetkilendirilmiş olurdu. Bu yetkilendirme zinciri, Moşe Rabenu tarafından yetkilendirilmiş olan Yeoşua’ya kadar kopmadan geri gitmekteydi.

Adrianos şöyle bir emir verdi: Herhangi bir öğrenciyi karar yetkisiyle donatan her Haham – öldürülecektir. Karar yetkisiyle donatılan her Haham – öldürülecektir. İçinde yetkilendirme işlemi yapılan her şehir – yıkılacaktır.

Rabi Yeuda ben Baba, daha sonra anlatılacağı üzere, yetkilendirme zincirini devam ettirme uğruna canını ortaya koymuştur.

Rabi Yeuda bar İlay – Devam

Yaprak

96

Rabi Yeuda ben Baba, Şefaram ile Uşa arasındaki bölgede beş Hahamı şehrin dışındaki kırsal alana çağırdı. Bu beş Hahamdan biri de Rabi Yeuda bar İlay’dı. Rabi Yeuda ben Baba onları yetkilendirdi ve hepsine farklı yönere kaçmalarını söyledi. Romalılar oraya ulaştıklarında, sadece kaçmayı başaramayan Rabi Yeuda ben Baba’yı buldular ve onu öldürdüler. Rabi Yeuda ben Baba, *Asara Aruge Malhut*’tan (Romalıların katlettikleri on Haham) biridir.

Rabi Yeuda ben Baba öldürülmüştü, ama bu yaptığıyla, Romalıları oyuna da getirmişti, çünkü bu beş Haham’ı şehir dışında yetkilendirdiği için, Romalılar şimdi, içinde yetkilendirme işleminin yapıldığı herhangi bir şehri yıkamayacaklardı. Aynı şekilde, Rabi Yeuda ben Baba’nın talimatıyla, yeni yetkilendirilmiş olan Hahamlar da kaçmayı başarmışlardı.

Tsadik Hüküm Verir ve Tanrı Yerine Getirir (devam)

“İşine git, çünkü benim evimde sana ait hiçbir şey yok” diye kesin bir ifadeyle cevap verdi Şefifon ben Layiş, ölüm meleğine. Şefifon ben Layiş, şahsen ulaştığı kutsiyet düzeyi sayesinde ölüm meleğiyle bizzat konuşabilmişti ve gerçekten de, ölüm meleği oradan ayrıldı.

Ölüm meleği, Kutsal ve Mübarek

Tanrı’ya giderek yakındı: “Şefifon ben Layiş görevimi yapmama engel oluyor. Evine girmeme izin vermiyor!” dedi.

Daha sonra ölüm meleği bir deneme daha yaparak eve giriş izni istedi: “Senin için gelmedim” dedi Şefifon’a. “Buradan Ben Sever’i alıp gideceğim.”

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
251’de

Hahamlarımız, Rabi Yeuda bar İlay'ın, Tişa BeAv öncesinde yenen *seuda mafseket* (oruç öncesindeki son öğün) için evin en sefil yerini seçtiğini anlatırlar. Fırınların arasında yere oturur, biraz ekmek yiyip su içer, sanki yeni ölmüş bir yakını gözlerinin önünde yatıyormuş gibi son derece üzgün görünürdü.

Matkap Bozuldu. Kim Ödeyecek?

Yaprak

97

Netanel'in evinin kapısı çalındı. Gelen üst kattaki komşuydu; Elkana'nın babası. Matkabı ödünç istemek için gelmişti.

Birkaç dakika sonra Elkana'nın evinden matkap sesleri yükselmeye başladı. Ama aradan birkaç saniye geçmişti ki gürültü kesildi. Devamı gelmeyince Netanel hayret etti. Acaba matkapla işleri bu kadar çabuk bitmiş olabilir miydi? Ama durumun açıklığa kavuşması fazla zaman almadı. Elkana, elinde 450 *şekel* içeren bir zarfla kapıda belirdi ve Netanel'e "Babam bunu babana vermeni söyledi. Kendisi özür de diliyor. Matkapla çalıştığı sırada matkabın motoru yandı. Bu yüzden size matkabın değeri olan 450 *şekeli* gönderdi."

Kim Kimdir?

Babil'deki İkinci Nesil Amoraim

Hocası Rav Una'yla Birlikte

Bir keresinde hocası Rav Una, omzunda bir çapayla yoldan geçiyordu. Hocasının onuruna önem veren Rav Hana çapayı alıp kendi omzunda taşımak istedi. Rav Una ona şöyle cevap verdi: "Eğer kendi şehrinde omzunda çapa taşımaya alışkınsan, kabul ederim. Ama eğer kendi şehrinde saygın biriysen ve omzunda çapa taşımıyorsan, senin onurunu düşürme pahasına onurlandırılmayı kabul etmem."

Başka bir zamanda, Rav Hana *Yom Tov*'da *melaha* yasağına dair *alahaları* tartışmaktaydı. *Yom Tov*'da *eruv* (bkz. I. Kitap, *Masehet Eruvin*) *alahaları* konusunda aklına uygulamaya yönelik bir soru gelince, bunu iletmek üzere hocası Rav Una'nın huzuruna geldi. Bu konudaki tartışmayla ilgili olarak *Gemara*

şöyle demektedir: Rav Hana ben Hanilay başkadır; zira o, büyük bir Tora adamıdır ve her zaman Tora üzerinde düşünmekle meşguldür; o kadar ki, kendi şahsi mallarını bile unutabilir!

Rav Una bir günü oruç ilan etmişti. Rav Hana bar Hanilay ile şehrinin tüm sakinleri oruç dualarına katılmak için Rav Una'nın şehrine geldiler. Oruç günlerinde âdet olduğu üzere aralarında *tsedaka* toplayıp Rav Una'ya verdiler. Rav Hana ve hemşehrileri kendi şehirlerine geri dönmek istediklerinde, Rav Una'nın bu *tsedaka* paralarını kendi şehirlerindeki fakirlere dağıtmak üzere onlara iade edeceğini düşünmüşlerdi, ama Rav Una, kendi şehrinin *tsedaka* fonunun onların şehrindeki fakirlere de yardım ettiğini söyledi.

**Rav Hana
bar Hanilay**

Netanel zarfı babasına getirdi, ama babası ona zarfı hemen iade etmesini söyledi. “Bize hiçbir şey ödemeleri gerekmiyor!” dedi.

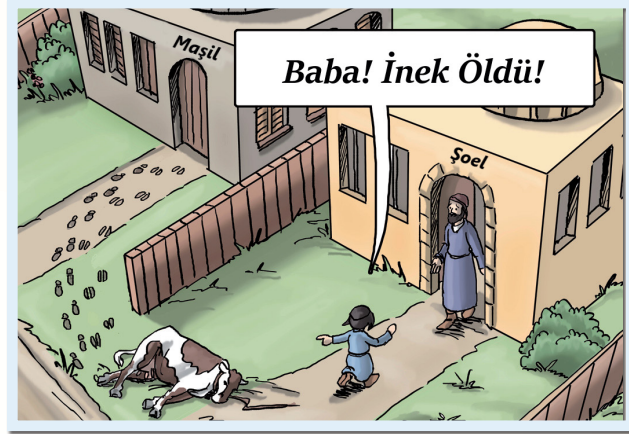
Netanel zarfı iade etti ve sonra hayretle babasına geldi: “Birkaç gün önce seninle birlikte, bir *şoelin*, yani bir malı ödünç alan kişinin, *ones* (çaresizlik) sonucunda meydana gelen zararlarda bile yükümlü olduğunu öğrenmiştik. Öyleyse matkap için neden ödeme yapmaları gerekmiyor?” “Haklısın” dedi babası. “Ama şunu bilmen gerekir ki, *şoelin* de muaf olduğu bir durum vardır: Eğer ödünç alınan bir mal, ödünç alınma amacı olan normal kullanımı nedeniyle bozulduysa, *şoel* ödemekten muaftır. Bu muafiyete “*meta mehamat melaha*” (iş sebebiyle öldü) adı verilir. Yani ödünç alınan inek veya mal, normal kullanım sırasında ölmüştür veya bozulmuştur.

İnek Yolda Öldü. Kim Ödeyecek?

Yaprak

98

Artık bildiğiniz gibi, bir malı ödünç alan kişi (*şoel*), bu mal elde olmayan sebeplerden dolayı (*ones*) kırılır veya kaybolursa bile, onun bedelini ödemekle yükümlüdür. Bu nedenle bir ineği ödünç alan kişi, bu inek öldüğü takdirde onun fiyatını ödemelidir. Tabii ki tüm bunlar yalnızca, inek *şoelin* elindeyken ölmüşse geçerlidir. Buna karşılık, eğer *şoel* ineği ödünç

alma konusunda yalnızca mutabık kalmışsa, ama inek, ödünç veren (*maşil*) sahibinin evindeyken ölmüşse, o zaman *şoel* elbette herhangi bir yükümlülük altında değildir.

Bu yapraktaki *mişna*, *maşilin* evinden çıktıktan sonra, ama henüz *şoelin* eline ulaşmadan önce ölen bir ineği ele almaktadır. Böyle bir şey nasıl mümkün olabilir? Örneğin, *maşil* ineği, *şoelin* evine götürmesi için kendi oğlunun veya *şoelin* oğlunun eline teslim etmiş ve inek yolda ölmüştür.

Böyle bir durumda kanun nedir?

Mişna bunun duruma bağlı olduğunu söylemektedir: Eğer *şoel*, *maşile* “İneği benim oğlumla gönder” dediyse, artık ineği ödünç almış sayılır ve o andan itibaren ineğin sorumluluğu kendisine geçmiştir. Böylece inek öldüğü takdirde *şoel* yükümlü hale gelir.

Ama eğer ona böyle dememişse, inek fiilen eline geçmediği sürece henüz “*şoel*” konumuna girmiş sayılmaz.

Tsadik Hüküm Verir ve Tanrı Yerine Getirir (devam)

Ama Şefifon ben Layiş meleğe giriş izni vermedi ve Ben Sever’in, iyi eylemleri sayesinde ölümden kurtulması için dua etmeye ve yalvarmaya devam etti.

Göklerden bir Ses çıktı ve ilan etti:

“Bu *tsadikler* hüküm verdiler ve Kutsal ve Mübarek Tanrı onlar uğruna yargı hükmünü iptal etti. Her iki *tsadik* de toprak üzerinde yetmiş yıl daha yaşamaya nail olacak!” (*Sefer A-Dorot*).

Hahamlarımızdan
MAASELER

SON

Tuz-Buz Olan Şarap Fıçısı

Yaprak

99

Bir bakkal, kendisi için şarap fıçıları taşımaları amacıyla hamallar tutmuştu. Hamallar dikkat etmediler ve fıçılardan birini düşürüp kırdılar. Hamallar fıçının 4 zuz olan fiyatını ödemeyi kabul ettiler, ama bakkal itiraz etti: “Aslında benim kaybım 5 zuz, çünkü çarşı gününde fiyat yükselir. Bu fıçıyı 5 zuz karşılığında satabilirdim. Lütfen bana 5 zuz ödeyin!”

Kanun nedir? Acaba fıçının her günü fiyatı normal doğrultusunda 4 zuz mu ödemelidirler, yoksa çarşı günündeki fiyatına göre 5 zuz mu?

Rava'ya göre, eğer fıçı çarşı gününden önce kırıldıysa bakkal haklıdır ve hamalların, onda yol açtıkları zararın bedeli olarak 5 zuz ödemeleri gerekir. Ama şimdi dikkat edin! Eğer çarşı gününden sonra, bakkalın, elindeki şarap fıçılarının hepsini satamadığı anlaşılırsa, o zaman hamallar ona yalnızca 4 zuz ödemelidirler, çünkü böyle bir durumda onun 5 zuz kadar zarara uğramasına neden olmuş değillerdir.

Dahası, her halükârda hamallar için zarar ödeme bedelini biraz düşürmemiz de gerekmektedir, çünkü hamallar bakkalın işinden tasarruf da etmişlerdir. Ne de olsa bakkalın bu şarabı satmak için gün boyu bakkalda durması ve gelen müşterilere azar azar satıp sonuna kadar bitirmesi gerekiyordu. Ve şimdi bakkal kırılan fıçı nedeniyle bu işi yapmaktan kurtulmuştur. Ayrıca bakkallar fıçıdan her müşteriye istediği miktarda şarap satabilmek için fıçıya bir de musluk takarlar ve fıçıyı kırmış ve bedelini ödeyecek olan hamallar, bakkalı bu işten de kurtarmışlardır.

Gilgul Şevua

Yaprak

100

Bu yazımızda “gilgul şevua” terimini öğreneceğiz.

Öncelikle “şevua”, yani yeminin ne zaman bir yükümlülük olduğunu açıklayalım.

Diyelim ki Reuven *bet dine* geldi ve “Şimon’un bana borcu var” dedi. *Bet din* Şimon’u çağırdı ve Şimon “Doğru değil, borcum yok!” dedi. Bu durumda ne yapılır? Yargıçlar Reuven’e şöyle derler: “Tora kanununa göre, Şimon’un sana borcu olduğuna dair kanıtın yoksa sana hiçbir şey ödemek zorunda değil. Hatta bunun için yemin etmesine bile gerek yok.” Ama bazı durumlar vardır ki, Tora Şimon’un, borcu olmadığına dair yemin etmesini gerekli kılmıştır. Buna örnek olarak, daha önce bahsetmiş olduğumuz emanetçilerin yemini (bkz. sayfa 211) ve “mode be-miktsat” durumunda edilen yemin (bkz. sayfa 194) verilebilir.

Şimdi “gilgul şevua” teriminin ne anlama geldiğini açıklayalım. Diyelim ki Reuven kanıt getiremediği için bu olay geçti. Daha sonra Reuven’in Şimon’a ücret ödemeksizin emanet ettiği bir saat çalındı. Şimon saati iyi bir şekilde saklamasına rağmen onun kendisi uyurken çalındığını ve bir *şomer hinam* olarak yükümlülüğü bulunmadığını öne sürdü. Bu durumda Şimon’un, ihmalkârca davranmadığına dair yemin etmesi gerekir.

Kim Kimdir?

Üçüncü Nesil Tanna'im

Rabi Eliezer ben Urkenos’un öğrencisidir. Rabi Şimon ben Lakiş ve Rabi Simon onun adıyla öğretiler aktarmışlardır.

Erets-Yisrael dışından Erets-Yisrael’e *teruma* getirilmesine dair bir tartışma sırasında Raban Şimon ben Gamliel (Rabi Yeuda A-Nasi’nin babası) “Rabi Şimon bar Kaana’yı, Ako’da *teruma* şarabı içerken görmüştüm” demiştir.

Rabi Şimon bar Kaana hırsızlık yasağı konusunda son derece titizdi. Bir keresinde

Rabi Şimon bar Kaana, öğrencisi Rabi Elazar’ın desteğiyle yürümekteydi. Bir bağın yanından geçtiler. Rabi Şimon, Rabi Elazar’a “Bağın etrafını çeviren çitten küçük bir kürdan parçası getir de dişlerimin arasını temizleyeyim” dedi. Ama Rabi Şimon hemen bu söylediğinden vazgeçti ve “Getirme!” dedi. “Çünkü eğer buradan geçen herkes çitten küçük bir kürdan koparacak olsa bağ çitsiz kalır!”

**Rabi Şimon
bar Kaana**

Şimdi Şimon Reuven'e saat için *bet dinin* huzurunda yemin etmekle yükümlü olduğuna göre, Reuven ona "Dinle; seni bir keresinde bana borcun olduğun için dava ettiğimi ve senin de borçlu olmadığının söylediğini hatırlıyor musun? Şimdi saat için yemin ederken, o parayı borçlu olmadığın konusunda da yemin etmeni istiyorum" diyebilir. Bu şekilde Reuven, mevcut bir yemin yükümlülüğü vesilesiyle, ikinci bir yemini resme dâhil etmiştir. İşte buna "*gilgul şevua*" adı verilir.

Erets-Yisrael'de Yahudi Olmayan Birine Ait Tarla

Yaprak
101

Tora kanununa göre *teruma* ve *maaser* paylarını ayırma yükümlülüğü sadece Erets-Yisrael'de yetişen ürünler için geçerlidir, ama Erets-Yisrael dışında yetişen ürünler bundan muaftır. Hahamlarımız, Erets-Yisrael'e bitişik bazı yerlerde de *teruma* ve *maaser* paylarının ayrılmasını öngörmüşlerdir.

Yahudi olmayan bir kişi tabii ki *terumot u-maaserot mitsvasından* muaftır. Peki, Erets-Yisrael'de Yahudi olmayan birine ait olan bir tarlada yetişen mahsulle ilgili kanun nedir ve bu mahsulden yemek isteyen bir Yahudi ne yapmalıdır? Acaba bundan *teruma* ve *maaser* ayırması gerekir mi?

Bu yaprakta, Erets-Yisrael'de Yahudi olmayan birine ait olan bir tarlanın *terumot u-maaserot* yükümlülüğü olup olmadığı konusunda *Amoralar* arasındaki bir görüş ayrılığına yer verilmektedir. Bazı *Amoralar* "Yahudi olmayan birinin, Erets-Yisrael'de, *maaser* yükümlülüğünü iptal ettirecek bir iyelik hakkı vardır" görüşündedir. Başka bir deyişle bu görüşe göre Yahudi olmayan kişinin tarla üzerindeki iyeliği, o tarlada yetişen ürünlerden *terumot u-maaserot* yükümlülüğünü ortadan kaldırır. Diğer *Amoralara* göreyse "Yahudi olmayan birinin, Erets-Yisrael'de, *maaser* yükümlülüğünü iptal ettirecek bir iyelik hakkı yoktur" görüşündedir. Buna göre Yahudi olmayan kişinin bir tarlayı satın alması, o tarlada yetişen ürünlerdeki *terumot u-maaserot* yükümlülüğünü ortadan kaldırmaz.

Kiralık Evde Mezuzayı Kim Takmalı?

Yaprak
102

Kutsal Tora'mız evlerin kapılarına *mezua* takmamızı emretmektedir. Kiradaki bir evin *mezuzayla* ilgili durumu nedir? Acaba böyle bir eve *mezua* takma yükümlülüğü kime aittir? Acaba ev onun olduğu için ev sahibine mi, yoksa evde oturduğu için kiracıya mı?

Gemara, bu *mitsvanın* kiracıyı bağladığını söylemektedir.

Gemara bu konuda bir *alaha* daha öğretmektedir: Eve *mezua* takmış olan bir kiracı, kira dönemi sona erdikten sonra bu *mezuzaları* çıkarıp yanına almama konusunda özenli olmalıdır, çünkü bunda tehlike vardır. *Gemara* bu şekilde davranan ve aile içinde bir felaket yaşayan bir adamdan bahseder. Büyük Talmud otoritelerinden Ritba bunu şöyle açıklar: *Mezua* eve kutsiyet getirir; bu şekilde *Şehina* evde barınır. Bu nedenle *mezuzayı* yerinden çıkarmak yasaktır, çünkü *mezuzayı* çıkaran, sözün gelişi, *Şehina*'nın da oradan ayrılmasına sebep olacaktır.

Şunu da bilmek gerekir ki, *poskim* (*alaha* otoriteleri) böyle bir durumda ev sahibinin *mezuzaların* bedelini kiracıya ödemekle yükümlü olduğunu yazmaktadırlar (*Bet Yosef* ve *Rema*, *Yore Dea* 291:2).

Sözünü Dinlerseniz - Bugün

Rabi Yeoşua ben Levi, kutsiyeti sayesinde Peygamber Eliyau'nun kendisine görünmesine nail olmuştu. Bazı zamanlarda Peygamber Eliyau onunla yüz yüze konuşurdu ve Rabi Yeoşua ben Levi de sorularını veya kendisine zor gelen Tora konularını onun önüne sunardı.

"Maşiah ne zaman gelecek?" diye sordu Rabi Yeoşua, Peygamber Eliyau'ya bir keresinde.

"Kendin yaklaş ona ve bu soruyu doğrudan kendisine sor!" diye cevap verdi Peygamber Eliyau.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
255'te

Rabi Yeuda – Devam

Yaprak
103

95 ve 96. yapraklarda *Tanna* Rabi Yeuda bar İlay'ın hayat hikâyesini anlatmaya başlamıştık. Şimdi onun hakkında bazı başka noktaları aktaracağız.

Rabi Yeuda bar İlay son derece fakir biriydi. O kadar fakirdi ki *Gemara* (*Nedarim* 49b) bir dönem kendisiyle eşinin yalnızca tek bir paltoları olduğunu anlatır. Eşi pazara çıktığı zaman paltoyu o giyer ve Rabi Yeuda evde dururdu. Paltoya Rabi Yeuda'nın ihtiyacı olduğu zamansa eşi evde kalırdı.

Sadece Rabi Yeuda değil, o dönemde Erets-Yisrael'de onun neslinin neredeyse tüm mensupları da son derece fakirdi. Hahamlarımızın anlattıkları üzere, Rabi Yeuda'nın öğrencileri o kadar fakirdi ki, altı tanesi tek bir üstlülle örtünürler ve bu şekilde Tora öğrenirlerdi. Şunu bilmekte önem vardır ki, sıkıntı ve fakirlik içindeyken bile Tora öğrenildiği zaman, bu öğrenim Kutsal ve Mübarek Tanrı'nın gözünde paha biçilmez niteliktedir. Ve gerçekten de *Gemara*, Kral Şelomo'nun, kutsal ilham yoluyla geleceği gördüğünü ve Mişle Kitabı'nda, çok fakir olmalarına rağmen Tora ile meşgul olan Rabi Yeuda bar İlay'ın neslini, Moşe Rabenu ile Yeoşua bin Nun'un neslinden bile daha fazla övdüğünü anlatmaktadır. Zira şüphesiz onlar da çok Tora öğrenmiş olmalarına rağmen, fakir bir neslin mensupları değillerdi.

Hahamlarımız, Rabi Yeuda'nın Şabat onuruna hazırlıklarını tamamladıktan sonra *A-Şem*'in bir meleği gibi görüldüğüne tanıklık ederler.

MASEHET BABA METSİA
PEREK 9:
AMEKABEL
SADE MEHAVERO

Rabi Yeuda – Devam

Yaprak
104

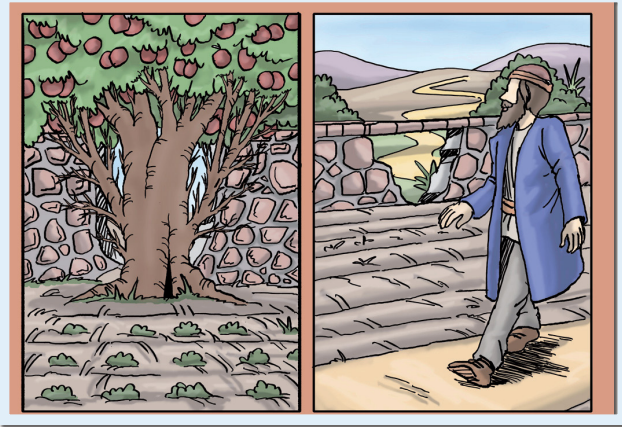
Rabi Yeuda bar İlay'ın yaşam hikâyesinden bazı kesitleri aktarmıştık. Şimdi onun hakkında ilave bazı ayrıntıları göreceğiz.

Gemara bazı yerlerde söze “*Maase be-hasid ehad*” (bir *hasid*’in başından geçen bir olay) diye başlar. Buradaki “*hasid*” ile kastedilen, Rabi Yeuda bar İlay ile Rabi Yeuda ben Baba’dan biridir. İşte size, anlatılan olaylardan biri: Bir *hasid*’in başından geçen bir olay: Bir Şabat günü, tarlasının çitlerinde gedik olduğunu fark etmişti. O anda o günün Şabat olduğu aklından uçup gitti ve gediği kapatması gerektiğini düşündü. Ama hemen sonra o günün Şabat olduğunu hatırladı ve bir karar verdi: “Bu gediği hiçbir zaman kapatmayacağım!” Neden mi böyle bir karar vermişti? Çünkü Şabat günü sıradan günlere özgü şeyleri düşünmek doğru değildir. Aslında bunda bir yasak yoktur, çünkü Şabat günü sıradan günlere özgü şeyleri sadece konuşmak yasaktır; ama bunları düşünmek yasak değildir. Yine de bu *hasid*, Şabat günü aklına onarım yapma fikri geldiği için kendisini affedemeyerek bu kararı almıştı. Kutsal ve Mübarek Tanrı onun için bir mucize gerçekleştirdi ve gediğin bulunduğu yerde dikenli bir çalılık yeşerdi. Bu şekilde gedik kapanmış oldu. Hatta bunun da ötesinde, hem *hasid* hem de oğulları, geçimlerini o çalılığın verdiği meyvelerle sağlamaya başladılar.

Rabi Yeuda bar İlay, *Nasi*’nin (*Sanedrin* başkanı) makamında “*more oraa*” (*alaha* talimatları veren bir Haham) olarak görev yapmıştır. İnsanların *alaha* konusunda soruları olduğunda onun rehberliğine başvurulardı.

Mişna’da Rabi Yeuda’nın adıyla aktarılmış olan altı yüzü aşkın *alaha* vardır. Ve tek bir *masehet* – *Masehet Kinim* – haricinde adının geçmediği tek bir *masehet* bile yoktur.

Rabi Yeuda’nın öğrencileri en son *Tannaim* nesliydi. Ondan Tora öğrenen Hahamlar arasında Rabi Yeuda A-Nasi, Rabi Şimon bar Yohay’ın oğlu Rabi Elazar ve Rabi Yose’nin oğlu Rabi Yişmael sayılabilir.

Sözünü Dinlerseniz - Bugün (devam)

Rabi Yeoşua ben Levi buna çok hayret etmişti. Majesteleri Kral *Maşiah*’ın şahsiyle nasıl görüşebilecekti? Rabi Yeoşua, Eliyau’ya tekrar sordu: “Onunla nerede görüşebilirim?”

Peygamber Eliyau Rabi Yeoşua’ya, *Maşiah*’ın Roma şehri girişinin yanında

bulunduğunu, çıbanlardan ve başka birçok hastalıktan dolayı acı çeken yoksul ve düşkün fakirlerin arasında oturduğunu söyledi. Hatta Peygamber Eliyau, bu zavallı insanlar arasında *Maşiah*’ı nasıl ayırt edebileceğine dair ona bir işaret de verdi:

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
257’de

Tarla Sahibi İle Kiracısı Arasında Anlaşmazlık

Yaprak
105

Gemara bu yapraklar boyunca, tarla kiralama konusunu ele almaktadır. İbranice’de, arazi kiralama için kullanılan terim “*hahira*” iken, taşınabilir mal veya işçilerin kiralanması için “*sehirut*” terimi kullanılır, ama ikisi birbirine benzer. Örneğin bir kişi bir tarla sahibine giderek onunla, tarlasını bir yılığına kendisine vermesi ve kendisinin de bunun karşılığında ona 5 *kor* buğday ödemesi konusunda mutabık kalabilir (1 *kor* = yaklaşık 400 lt.).

Adamın biri bir tarla kiralamıştı. Mutlaka biliyorsunuzdur; eğer bir tarlada yabancı otlar, örneğin dikenler, çalılıklar bitmişse, tarlanın ekilecek tohumları yetiştirme gücünün bir kısmı bu otlara gidecektir. Bu nedenle, ekim yapmadan önce tarlada bitmiş olan bu yabancı otlar koparılır. Ama bu olayda tarla sahibi, onu kiralayan adamın, ekim öncesinde tarlayı bu yabancı otlardan temizlemediğini fark etmişti.

Kiracısına “Yabancı otları neden koparmıyorsun?” diye sordu.

Kiracı cevap verdi: “Bundan sana ne? Ben sana 5 *kor* tahıl vaat ettim. 5 *kor* tahıl alacaksın! Ama ben tarlayı yabancı otlardan temizlemek istemiyorum.”

Masehet Baba Metsia’nın 105. yaprağında kiracının bu sözlerinde haklı olmadığını öğreniyoruz. Neden? Çünkü eğer yabancı otları temizlemezse, kira döneminin bitiminde tarlanın sahibi, yabancı otlarla dolu, verimi düşük bir tarla olacaktır. Ve kiracı, buna hakkı olmadığı için tarlayı yabancı otlardan arındırmalıdır.

Sarımsak Yeşermedi

Yaprak
106

Önceki yaprakta, kiralanmış bir tarladan bahsetmiştik.

Peki, ya kiralanmış bir tarlaya ekilen ürün başarılı olmadıysa kanun nedir? Örneğin ya tarla bir çekirge istilasına uğramış ve ürünler mahvolmuşsa veya kavurucu bir doğu rüzgârı eserek tahılların bozulmasına neden olmuşsa? Acaba kiracı, tarla sahibine “Bak! Ürün başarılı olmadı. Bu yüzden sana kira bedelini ödemeyeceğim” deme hakkına sahip midir?

Bu, duruma bağlıdır. Eğer sadece o tarladaki ürün başarılı olmadıysa, tarla sahibinin haklı bir iddiası olacaktır:

Kim Kimdir?

Babil’deki İkinci Nesil Amoraim

Amora Şemuel’in adıyla çok sayıda *alaha* aktarmıştır.

Şemuel “*dina demalhuta dina*” (devletin kanunu bağlayıcıdır) tespitinde bulunmuştu. Buna göre, *alaha*, parasal konularda devlet kanunlarının bağlayıcılığını tanıır. *Gemara* bu kuralı ele aldığı zaman, Rav Hinena bu kuralın, uygunsuz davranarak insanlardan adil ve eşit olmayan bir şekilde para tahsil eden devlet memurlarını kastetmediğini belirtmiştir.

Rav Hinena, Rabi Elazar’ın adıyla öğretiler aktarmış, yine, *eruv* (bkz. I. Kitap) konusunda Rav Asi’nin adıyla bazı *alahalar* iletmıştır.

Bir ölünün onurunun korunması için, *Amora* Rav’ın *bet midraş*ındaki

hahamlardan duyduğu bir öneriyi dile getirmiştir ve onun bu sözlerine *Gemara* da kanıtlar getirir.

Ayların yirmi dokuz yerine otuz gün çekmesine ve yılların düzenine dair bir tartışma sırasında Rav Hinena, Ezra A-Sofer’in zamanından, yani II. Bet-Amikdaş Dönemi’nin başından beri, Elul ayının otuz gün sürdüğünün hiç görülmediğini, bu ayın hep yirmi dokuz gün çektiğini belirtmiştir.

Tora’daki “*Arkamı göreceksin*” (Şemot 33:23) pasuğunu açıklarken, Rav Hinena, Rabi Şimon Hasida’dan alıntı yaparak, Kutsal ve Mübarek Tanrı’nın Moşe’ye başa takılan *tefilin*in düğümünü gösterdiğini söylemiştir.

**Rav Hinena
(Hanina)
bar Kaana**

“Ürün sadece sende başarılı olmadı. Anlaşılan bunda senin kötü talihinin payı var; ama konunun benimle ilgisi yok. Ben sana ürün yetiştirmeye uygun bir tarla verdim – mutabık kaldığımız ücreti bana öde.” Ama eğer etraftaki tarlaların çoğunluğunda da aynı başarısızlık varsa, o zaman kiracı ödeme yapmak zorunda değildir.

Bu konuyla bağlantılı olarak *Gemara* bir olay anlatmaktadır: Adamın biri “Malka Saba” (yaşlı kral) adlı bir nehrin kıyısında bir tarla kiralamıştı. Amacı, çok fazla nem gerektiren sarımsak ekimi yapmaktı. Kiracı kendi kendine düşündü: “Ürünlerim mutlaka başarılı olacaktır. Ne de olsa nehir kıyısı, tam da sebze yetiştirirken ihtiyaç duyulacağı şekilde, bol bol nem sağlıyor.” Aradan bir süre geçtikten sonra, bu nehrin yukarı kesimlerinde yaşayan insanlar bir kanal kazdılar ve “Malka Saba” Nehri başka bir yöne akmaya başladı. Kiralanan tarla kurudu ve sarımsak yetiştirme işi de başarısız oldu. Konu karara bağlanmak üzere Rava’nın önüne getirildiği zaman, Rava, kiracının tarla sahibine ödeme yapmamaya hakkı olduğuna hükmetti. Çünkü sadece kiralanan bu tarla değil, nehrin aşağı kesimindeki diğer tüm tarlalar da bu zarardan nasibini almıştı.

Doğruyu Söylemeye Alışmak

Yaprak

107

Gemara tarla kiralama konusuna bu yaprakta da devam etmektedir.

Bu kez *Gemara* şöyle bir durumu ele almaktadır: Bir adam bir tarla sahibiyle, tarlada belirli bir ürün türünü yetiştirme konusunda mutabık kalmıştır; ama daha sonra bundan vazgeçmiş ve başka bir ürün türü ekmeye karar vermiştir. Acaba bunu yapmaya yetkisi var mıdır?

Hahamlara göre bu, duruma bağlıdır: Eğer tarla sahibiyle, buraya arpa ekeceğine dair mutabık kaldıysa, ondan izin almadan buraya buğday ekme yetkisine sahip değildir; çünkü doğanın bir kuralı olarak, buğday yetiştirmek, tarlanın gücünü, arpa ekimine göre daha fazla azaltır ve eğer kiracı buğday ekerse, tarla sahibini kayba uğratacaktır. Ama eğer buğday ekimi üzerine mutabık kalmışlarsa, o zaman kiracı buraya arpa ekebilir, çünkü tarla sahibi bundan sadece kazançlı çıkacaktır.

Buna karşılık Raban Şimon ben Gamliel, kiracının böyle bir durumda da mutabakatın dışına çıkamayacağı görüşündedir. Rav Hisda’nın açıklamasına göre Raban Şimon ben Gamliel’in bu görüşünün ardında, yalan ve sahtekârlıktan kaçınma gerekliliği vardır.

Sözünü Dinlerseniz - Bugün (devam)

“Orada, hastalıklardan dolayı acı çekenlerin hepsi ara sıra sargılarını açarlar, yaralarıyla ilgilenirler ve sonra da yaralarını tekrar sararlar. Bunu yaparken tüm yaralarını aynı anda açarlar ve yine birlikte sararlar. Aralarından sadece

Maşiah, her bir yaranın ve her bir berenin sargısını tek tek açar ve sarar. Ve neden böyle davranır? Çünkü gelip Yisrael halkını kurtarmaya can atmaktadır ve onları gereksiz bir dakika için bile bekletmek istememektedir.”

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
259’da

Bar Metsra

Yaprak
108

Genellikle bir insan, malını mülkünü istediği herhangi bir kişiye satma yetkisine sahiptir. Örneğin bir kişi bir malı satmak istiyorsa ve o malı almak isteyen birkaç müşteri varsa, malın sahibi onu kime satmak istediğine karar verebilir.

Bu yaprakta, satıcının müşterilerden birinin özel durumunu dikkate alıp malını özellikle ona satmasını gerektiren sıra dışı bir durumu öğreniyoruz. Satıcı, bir tarla satmak istiyor ve bu tarlayı satın almak isteyen birkaç potansiyel alıcı var. Bu alıcılardan biri, satıcının komşusu; yani satılmak istenen tarlanın bitişiğindeki tarla ona ait. Komşu diğer potansiyel alıcılara karşı bir iddia öne sürüyor: “Siz bu tarlayı veya başka bir tarlayı satın alırsanız bir şey fark etmez. Ama eğer bu tarlayı ben satın alırsam bundan büyük kazancım olacak, çünkü benim tarlama bitişik konumda ve bu sayede büyük bir tarlaya sahip olacağım. İki tarla birbirine bitişik olduğunda benim onları ne kadar kolay işleyeceğimi, onları ne kadar kolay sulayabileceğimi siz de biliyorsunuz. Ama eğer başka bir tarla satın alırsam her seferinde tarlalardan birinde çalışmak, sonra oradaki işe ara vermek, diğer tarlaya gitmek ve tüm iş aletlerimi de yanımda taşımak zorunda kalacağım. Sizden rica ediyorum; bu tarlayı ben satın almak istiyorum.”

Bu yaprakta komşunun, iddiasında haklı olduğunu ve satıcının tarlayı özellikle ona satması gerektiğini öğreniyoruz.

Bu *alaha* “*bar metsra*” olarak adlandırılır. *Bar metsra* “[ortak] sınır sahibi”, yani “komşu” anlamına gelir.

Ortakçı ve Beş Damadı

Yaprak
109

“Ortakçı” veya “maraba” (İbranice *aris*), başka bir kişiye ait tarlayı kendi şahsı için işleyen kişidir; ama normal bir kiracıdan farklıdır. Bir kiracı sabit bir ücret öderken, bir ortakçı, tarla sahibiyle, tarlanın yetiştireceği ürünleri aralarında belli bir oranda paylaşma konusunda mutabık kalır.

Gemara Rav Yosef’le ilgili bir olayı aktarmaktadır. Rav Yosef’in bir ortakçısı vardı ve aralarında bir anlaşmaya varmışlardı. Ortakçı Rav Yosef’in bağına asma dikecek ve ürünün bir kısmını alacaktı. Bir süre sonra ortakçı öldü ve ardında beş damat bıraktı. Bu beş damat Rav Yosef’in önüne geldiler ve müteveffa kayınpederlerinin yerine ortakçılığa devam etmek istediklerini söylediler. Ama Rav Yosef bunu kabul etmedi. Onlara şöyle dedi: “Kayınpederiniz tek başına bir ortakçıydı ve sorumluluğun kendisinde olduğunu bildiği için mutlaka her şeyin gerektiği şekilde yapıldığını kontrol ederdi. Ama siz beş kişisiniz. Herhangi bir konunun halledilmesi gerektiğinde her zaman biriniz diğerinize güvenecek ve bu şekilde bağ gereken bakımı görmeyecektir. Sizin benim ortakçılarım olmanızı kabul etmiyorum. Ama kayınpederiniz, yaptığı işle bağın kalitesini yükseltmişti ve ben de bu yükselişin bedelini size ödemeyi kabul ediyorum.”

Kim Kimdir?

Babil’de Besinci Amoraim Nesli Öncesi

Bir keresinde Ravina’yı ziyaret etmişti ve o sırada Ravina, *Allel* duasını söylemekte olduğu için, duasını kesip onu selamlamamıştı.

Başka bir olayda, *bet midraşa*’da zor bir soru ortaya atıldığında Rav bar Şeva, Rav Kaana’ya konunun anlaşılması için yeni bir bakış açısı sunmuştu. Oradaki diğer kişiler bu açıklamayı hor gören bir tavır takındıklarında Rav Kaana “Bilgelik üzerine büyük bir kişi bir söz söyledi. Onun sözleriyle alay etmeyin!” dedi. Bunun ardından Rav Kaana, Rav bar Şeva’nın sözlerindeki derinliği onlara açıkladı.

Rav bar Şeva, Rav Papa’nın önünde zor sorular ortaya atmıştır.

Bir dönem, Rav bar Şeva’nın Rav Kaana’ya borcu vardı ve ona bir söz verdi: Eğer borcunu belirli bir tarihe kadar ödemezse, Rav Kaana, tahsilat olarak Rav bar Şeva’nın şaraplarını alacaktı. *Gemara*’da böyle bir vadin bağlayıcılığı olup olmadığı konusunda bir tartışma vardır.

Gençliğinde Rav Nahman’ın evine konuk olmuştu ve kendisine haşlanmış ciğer ikram edildiğinde, katı bir standartla davranarak bunu yememeyi tercih etmişti. Rav Nahman bunu öğrenince onun bu ciğeri yemeye zorlanmasını emretti.

**Rav
bar Şeva**

Güvenilir Adam

Yaprak

110

Bir borçlu ile alacaklısı, aralarında bir mutabakata varmışlardı. Alacaklı bir süre boyunca borçlunun topraklarından birini alacak ve buradan çıkacak meyveleri kendisine alacak, borç da bu şekilde ödenmiş olacaktı. İkisi bunu borç senedine de yazdılar.

Üç yıl sonra borçlu alacaklıya “Tarlamı geri ver. Tarlanın sende kalması konusunda anlaştığımız süre sona erdi” dedi. Alacaklı ise “Ne münasebet! Tarlanın beş yıl boyunca benim elimde kalacağına dair mutabık kalmıştık. Daha az bir süre değil!” diye öne sürüyordu.

Bet dine geldiklerinde yargıçlar alacaklıya: “Senedi çıkar. Eğer gerçek senin dediğin gibiyse, senette senin bu tarlayı beş yıl boyunca elde tutacağın yazılı olmalı” dediler. Ne var ki alacaklı senedi kaybetliğini söyledi. Şimdi yargıçların, tarlanın sıradaki iki yıl boyunca kimin elinde olacağına karar vermeleri gerekiyordu. Böyle bir durumda ne yapılır?

Gemara’nın söylediğine göre Rav Yeuda, böyle bir durumda alacaklının güvenilir olduğuna hükmetmiştir. Neden?

Çünkü eğer alacaklı yalancı olsaydı “Bu tarla benim! Birkaç yıldır onu benim işlediğimi herkes görüyor!” diyebilirdi. Ve borçlu tarlanın daha önce kendisine ait olduğuna dair kanıt getirse bile bu işe yaramazdı, çünkü *Masehet Baba Batra*’da öğrendiğimiz üzere, bir kişi bir tarlayı en az üç sene boyunca işlediyse ve tarlanın önceki sahibi hiçbir zaman buna itiraz edip adamın tarlasını çalmakta olduğunu öne sürmemişse, tarlayı işleyen adam onu satın aldığını söylediği takdirde kendisine güvenilir. Bizim örneğimizde, alacaklı tarlanın kendisine ait olduğunu iddia ederek yalan söyleyebilirdi ve biz de ona güvenmek durumunda olurduk. Bu tarlayı üç yıl boyunca elinde tutmuş olan alacaklı bu şekilde bir yalan söyleyip tarlayı tamamen sahiplenebilirken, bunu yapmadığı, sadece onu beş yıl boyunca elinde tutmaya hakkı olduğunu öne sürdüğü için güvenilirdir.

İşçilerin Maaşı

Yaprak

111

Bir *sahir*in *saharını* esirgemek yasaktır.

“*Sahir*”, ücret karşılığı çalışan bir işçidir. “*Sahar*” ise onun ücretidir. Bir başkasının yanında çalışan bir *sahir* işini bitirdiği gün, eğer işverenin elinde para varsa, ona *saharını*, yani ücretini ödemek bir yükümlülüktür.

Bir düşünün; bir kişi gün boyunca zorlu bir işte çalışıyor, terliyor, çabalıyor, enerji sarf ediyor ve tüm bu zaman boyunca “Önemli olan, günün sonunda ücretimi alacak olmam. Kendime ve çocuklarıma yiyecek alacak param olacak!” diye düşünüyor. Ve gün sonunda işverenin karşısına çıktığı zaman, işveren ona “Ha... şimdi ödeme yapmıyorum, yarın gel” diyor. İşçinin ne kadar büyük bir hayal kırıklığı yaşayacağını tahmin edebiliriz!

Bu nedenle Tora böyle bir davranıştan kesinlikle kaçınmak gerektiği konusunda uyarıda bulunmaktadır.

Bu yaprakta öğrendiğimize göre bu yasak yalnızca, işçi ücretini işverenden talep ettiği zaman geçerlidir. Ama eğer işçi bu talepte bulunmadıysa, işveren onun ücretini hemen ödemezse bile bu yasağı ihlal etmiş olmaz.

Sözünü Dinlerseniz - Bugün (devam)

“... İşte bu yüzden tüm sargılarını aynı zamanda açmaz. Böylece kurtuluş anı geleceği zaman tüm yaralarıyla meşgul olduğu için gecikmeyecek ve hemen halkı kurtarmak üzere harekete geçecektir!” Peygamber Eliyau bu sözlerle, verdiği işareti Rabi Yeoşua’ya açıklamayı tamamladı.

Rabi Yeoşua ben Levi oyalanmadı ve hemen Roma şehrinin kapısına doğru yola

çıktı. Ve gerçekten de, kendisine verilen işarete uygun olarak, tüm fakirler içinde *Maşiah*’ı ayırt edebildi.

“Ne zaman geleceksin?” diye sordu Rabi Yeoşua ben Levi *Maşiah*’a. Sesinde kendisini sevindirecek bir cevap almak için müthiş bir heves duyduğu hissedilebiliyordu. Ve *Maşiah* gerçekten de onu şaşırttı!

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
263'te

Zanaatkârla Müşterisi Arasında Anlaşmazlık

Yaprak
112

Bu yazımızda çok ilginç bir parasal kuralı öğreneceğiz. İki kişinin, hatta iki arkadaşın, para konusunda anlaşmazlığa düşmesi, birçok kez olabilecek bir şeydir. Reuven “Bana borcun var” diye öne sürer. Şimon ise “Sana borcum yok” der. Tanrı korusun, kavga etmeye hiç gerek yoktur. *Bet dine* gidilir ve bu durumda paranın kime verilmesi gerektiği karara bağlanır.

Örneğin, bu yaprakta bir zanaatkârla ona iş veren bir adam arasındaki anlaşmazlık ele alınmaktadır. İşveren ona bir iş vermiştir ve zanaatkâr, onun kendisine bu iş için iki gümüş *şekel* ödeyeceğine söz verdiğini öne sürmektedir. Buna karşılık işveren bunun doğru olmadığını iddia etmekte “Sana sadece bir gümüş *şekel* vaat ettim” demektedir.

Yargıçlar bu iddiaların hangisini kabul edeceklerini hangi kriterlere göre belirlerler?

Bu konuda çok temel bir kural vardır: “*A-motsi me-havero, alav a-reaya*” (akranından [para] çıkaran [=çıkarmak isteyen], kanıtla yükümlüdür; ayrıca bkz. sayfa 213). Başka bir deyişle, birinin kendisine borçlu olduğunu öne süren kişi, haklı olduğuna dair kanıt getirmekle yükümlüdür. Eğer diğerinin kendisine borçlu olduğunu gösteren bir kanıt getiremezse, ona hiçbir şey ödenmez. Böylece, işverenin cebinden para çıkarma talebinde bulunan zanaatkârın, haklı olduğuna ve işverenin kendisine gerçekten de iki gümüş *şekel* vaat ettiğine dair kanıt getirmesi gerekir. Eğer kanıt getiremiyorsa, yalnızca tek bir gümüş *şekel* alır.

Rehin Bu Şekilde Alınır

Yaprak
113

Bazen, borç para veren bir kişi, bu borcun geri ödenmesini garantiye alma ihtiyacı duyar. Örneğin, borçlunun kendisine bu borcu ödeme olanağı olmayabileceğinden endişe ediyorsa, ondan bir malı rehin (İbranice: *maşkon*) olarak isteyebilir. Farklı *maşkon* türleri vardır ve bu yazımızda “*maşkon şelo biş’at alvaa*” (borcun verildiği zamanın dışında alınan rehin; ayrıca bkz. sayfa 208) türü bir *maşkondan* bahsedeceğiz.

Eğer tahsilat zamanı geldiyse ve borçlunun borcunu geri ödemek için parası yoksa, alacaklı onu *bet dinde* dava edebilir ve *bet din* de, borçlunun, borcunu ödeyebilecek kadar parayı elde edene kadar, değer sahibi herhangi bir malı borç karşılığı *maşkon* olarak alacaklıya vermesine hükmedebilir. Bu, “*maşkon şelo biş’at alvaa*”, yani borcun verildiği zaman değil, daha sonraki bir aşamada verilmiş bir rehindir.

Bu yaprakta *maşkon* alımı konusunda bazı *alahalar* öğretilmektedir.

a. Bir alacaklının, borçlunun elinden zorla rehin alması yasaktır. Bunun için *bet dine* başvurması gerekir ve *bet dinin* bir görevlisi rehin malı borçlunun elinden alır. (Tabii ki eğer borçlunun kendisi *maşkon* vermeyi kabul ediyorsa, ondan bunu *bet dinin* aracılığı olmadan almakta bir sakınca yoktur.)

Kim Kimdir?

Besinci Nesil Tannaim

Talmud boyunca *agada* öğretilerinde (kanuni olmayan öğretiler) adı geçen “Rabi Yitshak”, Rabi Yitshak ben Pinhas’tır. *Masehet Pesahim*’in bir yerinde Rabi Yitshak ben Tavla’nın Rabi Yitshak ben Hakla olduğu ve aynı zamanda Rabi Yitshak ben İla olarak da adlandırıldığı yazılıdır ve bazı görüşlere göre her üçüyle de kastedilen, Rabi Yitshak ben Pinhas’tır.

Rav Yeuda, onun adıyla bazı *şehita* (hayvan kesimi) *alahaları* aktarmıştır.

Rabi Yitshak şöyle der: “Elinde *midraş*

öğretileri olup *alaha* öğretileri olmayan kişi bilgeliğin tadını bile almamıştır. Ve elinde *alaha* öğretileri olup *midraş* öğretileri olmayan kişi, günah korkusunun tadını bile almamıştır”.

Rabi Yitshak ayrıca şöyle demiştir: “Elinde *midraş* öğretileri olan, ama *alaha* öğretileri olmayan kişi silahsız bir yiğit gibidir. Elinde *alaha* öğretileri olan, ama *midraş* öğretileri olmayan kişi zayıf, ama silahlı biri gibidir. Elinde hem o hem de o olan kişi silahlı bir yiğittir.”

Rabi
Yitshak
ben Pinhas

b. *Bet dinin* gönderdiği görevlinin bu rehin malı almak üzere borçlunun evine girmesi yasaktır. Evin dışında durmalıdır ve borçlu *maşkon* olarak hangi malı seçerse onu getirip görevliye teslim etmelidir.

Mezarlıkta Peygamber Eliyau'yla Karşılaşmak

Yaprak

114

Gemara'da, Peygamber Eliyau'nun bir keresinde yabancılara ait bir mezarlıkta *Amora* Raba bar Avua'ya görüldüğü anlatılmaktadır. Raba, Eliyau'ya bazı *alaha* soruları sormuş ve Peygamber Eliyau da bunları cevaplamıştı. Sonunda Raba ona bir soru sordu: "Sen bir Koen'sin; nasıl oluyor da bir mezarlığa girebiliyorsun? Bir Koen'in ölü nedeniyle *tame* olması yasak!"

"Neden bunu soruyorsun ki?" diye cevap verdi Peygamber Eliyau. "Hiç *Mişna*'nın *Taarot* faslını öğrenmedin mi? Orada Rabi Şimon bar Yohay'ın, yabancılara ait mezarlıkların orada bulunan kişilerde *tumaya* yol açmadığını söylediği yazıyor! (Yahudi olmayan bir kişinin ölü bedeni yalnızca doğrudan temas yoluyla *tumaya* yol açar.)

Raba ona şöyle cevap verdi: "*Mişna*'nın altı faslı var. Şu anda benim için bu fasılların iki tanesinin uygulanabilirliği yok. Bunlardan biri *Seder Zeraim* (ziraat/tohumlar faslı). Buradaki kanunlar Erets-Yisrael içinde uygulanan tarımsal *mitsvaları* ele alıyor; oysa ben Babil'de yaşıyorum. Diğer de *Seder Taarot* (manevi saflık faslı) ki bu fasıl da, esas olarak Bet-Amikdaş'ın ayakta olduğu dönemlerde uygulanan manevi saflık kanunlarını ele alıyor; oysa şimdi Bet-Amikdaş ne yazık ki yıkık halde."

"Günümüzde uygulaması olan diğer dört faslı bile derinlemesine zar zor öğrenebildim" diye devam etti Raba. "Diğer iki faslı iyi bilmemi benden nasıl bekleyebilirsin?" Raba'nın böyle konuşmasının sebebi çok fakir olmasıydı. Sürekli geçim arayışı içinde olduğundan, Tora'yı arzu ettiği şekilde öğrenememekteydi.

Acaba Raba uygulanabilirliği olmayan fasıllar içinde neden *korbanlar* konusunu ele alan *Seder Kadaşim*'i (kutsallar faslı) de saymamıştır? Bet-Amikdaş'ın olmadığı dönemlerde oradaki kuralların da pratikte uygulaması yoktur! Raşi bunu şöyle açıklar: Raba *Seder Kadaşim*'i, günümüzde de uygulaması olan kanunlar olarak görmekteydi, çünkü genel bir prensibe göre, *korbanlara* dair kanunları öğrenen kişi, fiilen *korban* yapmış gibi sayılır.

Şemitat Kesafim Mitsvası

Yaprak

115

Yedinci yıl olan *Şemita* yılında, toprak işlerini bırakma gereğinin dışında bir *mitsva* daha vardır: *Şemitat kesafim* (borç verilen paralardan feragat etmek). Bir kişi başka birine borç verdiyse ve bu borcun vadesi gelmesine rağmen *Şemita* yılı bitene kadar tahsil edilmediyse, artık bu kişi söz konusu borcunu hiçbir zaman tahsil edemez!

Tora'da *şemitat kesafim mitsvası* hakkında üç emir verilmektedir ve bu emirlerden yola çıkarak bu *mitsva* hakkındaki bazı ayrıntıları öğrenebiliriz:

Birinci Mitsva – Borçtan feragat etmek: Eğer borçlu, *Şemita* yılı sona erdikten sonra parayı geri ödemek isterse, alacaklının "*maşmit ani*" (feragat ediyorum) demesi *mitsva*dır.

İkinci Mitsva – Borcu talep etme yasağı: *Şemita* yılı bittikten sonra alacaklı borcunu talep etme yetkisine sahip değildir.

Üçüncü Mitsva – Borç vermekten kaçınmamak: Bir kişinin, *Şemita* yılı geçer de verdiği borcu geri alamaz endişesiyle, ihtiyaç duyan kişilere borç para vermekten kaçınması yasaktır.

Şemita yılında toprağı işlemeye yönelik yasaklar sadece Erets-Yisrael için geçerliyken, *şemita kesafim* Erets-Yisrael dışında da yürürlüktedir.

Bu yaprakta öğrendiğimize göre, eğer alacaklı borçludan borç karşılığında bir *maşkon* (rehin mal) aldıysa, *Şemita* yılı geçtikten sonra bile bu borcun tahsilatından feragat etmek zorunda değildir.

MASEHET BABA METSİA PEREK 10: ABAYİT VEAALİYA

Çöken Bina

Yaprak
116

Bu yaprakta *Masehet Baba Metsia*'daki onuncu ve son *perek* başlamaktadır. Bu *perek*in başlığı “*Abayit Veaaliya*” (ev ve üst katı) şeklindedir ve bu başlığın verilme sebebi, *perek*teki ilk *mişnay*ı açan *alahad*ıdır.

“*Bayit*” bir evin zemin katıyken, “*aliya*” ikinci kattır.

Biri zemin katta diğeri de üst katta oturan iki komşu vardır. Bir gün bina aniden çöker. İki komşu, yıkıntıların içinden, yeni bir evi inşa etmekte kullanılabilecek, örneğin, kalaslar, tuğlalar ve kirişler gibi malzemeleri almak istemektedir. Ne var ki, eğer hangi kalas ve tuğlaların giriş katında olup alt komşuya ait olduğu ve hangilerinin üst katta olup üst komşuya ait olduğu bilinmiyorsa bu bir sorun yaratabilir. Bu karmaşada nasıl davranmaları gerekmektedir?

Kim Kimdir?

Babil'deki Üçüncü Nesil Amoraim

Abaye ve Rava'nın neslinde yaşamış çok büyük bir *tsadikti*. Mesleği, tıbbi amaçlarla kan çekmekti.

Her gün Göklerden bir Ses çıkar ve ona “*Şalom aleha*” (selam sana) derdi. Böyle bir Sese, Abaye yalnızca haftada bir kez, Rava ise yalnızca Yom Akipurim arifelerinde nail olurdu. Abaye, Aba Umna'nın bu Göksel Sese, *yeşiva* başkanları olan Abaye ve Rava'dan bile daha fazla nail olmayı hangi büyük liyakati sayesinde hak ettiğini merak etmişti. Abaye'ye Göklerden “Sen Aba Umna'nın yaptığı eylemler gibisini yapamazsın!” diye cevap verdiler. Aba Umna tıpla ve dolayısıyla insan bedeniyle uğraştığı için kutsiyet ve mahremiyet konusuna azami önem verirdi. Tedavileri gerçekleştirdiği yerde, erkek ve kadınların mutlak şekilde ayrı olması için gereken düzenlemeleri titizlikle yapmıştı ve bunun

gibi, mahremiyeti el üstünde tutan diğer uygulamaları nedeniyle her gün Göklerin selamına nail olmaktaydı.

Bunun yanında hastaları, tedavi ücretini onun eline ödemezler, bunun yerine paraları, orada gizli bir yere koyduğu bir çanağın içine bırakırlardı. Bu şekilde, Aba Umna, tedavi ücretini ödeyecek parası olmayan fakirlerin utanmasını önlerdi. Ayrıca Aba Umna, bir *talmid hahamı* tedavi ettikten sonra, kan çekme işleminden sonra bedenin güçlenmesi için yenmesi âdet olan öğünü satın alması için ona para verirdi.

Aba Umna'nın tarzı, insanların davranışları için daima olumlu bir gerekçe arama şeklindedir ve uygunsuz görünen bir davranışta bulunanlar için bile böyle davranırdı.

**Aba
Umna**

Mutlaka aklınıza bir düşünce gelmiştir: “Ne fark eder ki? Her evin kaç tuğla kullanılarak inşa edildiğini biliyoruz. Böylece her komşu, payına düşen kadarını alır!” Ama ya tuğlaların bir kısmı kırıldıysa ve bunların kime ait olduğunu bilmiyorsak? O zaman ne yapacağız?

Konunun hiçbir şekilde açıklığa kavuşturulamayacağı böyle bir durumda tek bir çare vardır: komşular kullanılabilecek tüm malzemeleri yarı yarıya bölüşürler.

Binanın Yeniden İnşası

Yaprak

117

Yaki ve Yoel adlı iki komşu vardı. Yaki zemin katta, Yoel ise üst katta otururdu. Bir keresinde Yaki ile Yoel, yanlarına ailelerini de alarak evin dışında gezmeye gittiler. Çok uzaklaşmamışlardı ki, aniden evin bulunduğu yönden muazzam bir patlama sesi geldi. Hepsi hemen geri koştu. Gördükleri karşısında şoka girmişlerdi. Evleri yıkılmıştı! Havaya keskin bir gaz kokusu hâkimdi. Anlaşılan gaz tüpündeki bir kaçak patlamaya neden olmuştu.

Yaki bu aşamada dairesini yeniden inşa etmek için yeterli parası olmadığına karar verdi ve ailesiyle birlikte, büyükannesinin o sıralarda boş duran evine yerleşti.

Yoel’i bir düşünce almıştı: “Ben ikinci katta oturuyorum. Şimdi ne yapacağım?” Sonunda kararını verdi: “Yaki yok. Ben kendime tek bir kat inşa ederim ve orada otururum.” Ve öyle de yaptı. Yoel’in, yeni inşa ettiği evinin kapısına mezuya takmaya hazırlandığı gün Yaki çıka geldi ve ona “Özür dilerim; ama giriş katı bana ait. Senin burada oturmaya hakkın yok. Canın istiyorsa lütfen ikinci bir kat inşa et ve orada otur” dedi. Acaba Yaki haklı mı?

Gemara’da öyle olmadığını öğreniyoruz! Yaki, Yoel’e dairenin inşası için yapmış olduğu masrafları ödeyene kadar Yoel giriş katında ücretsiz olarak oturabilir. Yaki bu masrafları ödedikten sonra Yoel’in kendisine ikinci bir kat inşa etmesi gerekecektir ve başta olduğu gibi birlikte yaşayacaklardır. (Çoğunluk Hahamların görüşü böyledir ve *alahada* bu şekilde karara bağlanmıştır.)

Sefihim

Yaprak

118

Bet-Amikdaş’ta Pesah bayramının ikinci günü *Omer-korbanı* getirilir (bkz. II. Kitap, sayfa 146). Şavuot bayramında ise *şete alehem* (iki ekmek) *korbanı* gerçekleştirilir (bkz. I. Kitap, sayfa 195). Bu *korbanlar* yıl içinde yeni yetişmiş tahıl ürünlerinden getirilir.

Aklınıza bir soru gelebilir: Bir *Şemita* yılında *Omer-korbanı* ve *şete alehem* için yeni tahıl ürünlerini nereden buluyorlardı? Ne de olsa bu yıl içinde toprağı işlemek yasaktır ve hiç buğday ve arpa yetişmediği açıktır!

İşte bu yaprakta, *Şemita* yıllarında bu *korbanların* “*sefihim*” sınıfındaki tahıllarla gerçekleştirildiğini öğreniyoruz. “*Sefihim*”, önceki yılın hasadı sırasında yere düşen ve bir kısmı toprakta kök salarak kendiliğinden yetişen ürünlerdir. İşte *Şemita* yıllarında *korban* olarak bu ürünler kullanılırdı.

Sözünü Dinlerseniz - Bugün (devam)

“Bugün!” diye cevap verdi *Maşiah* kesin bir dille. Rabi Yeoşua ben Levi Peygamber Eliyau’ya geri döndü ve yakınmaya başladı. “Gördün mü? *Maşiah* benimle eğleniyor. Bugün geleceğini söyledi, ama gelmedi!

Peygamber Eliyau, Rabi Yeoşua’ya

şöyle cevap verdi: “*Maşiah* tüm kalbiyle gelmek istiyor, ama sizi bekliyor! ‘Bugün’ derken, ‘*Bugün – eğer [Tanrı’nın] sözünü dinlerseniz*’ (Teilim 85:7) pasuğunu kastediyordu. Çünkü onu bugün getirmek, sizin elinizde!” (*Sanedrin* 98a).

Hahamlarımızdan
MAASELER

SON

Aslına bakılırsa *sefihim* de, tıpkı *Şemita* yılı içinde yetişen diğer her şey gibi, “*efker*”, yani sahipsizdir. *Gemara*’nın anlattığına göre, bu sebeple, Bet-Amikdaş’taki görevliler, *sefihim* sınıfındaki ürünlerin bir kısmının başında duracak nöbetçiler tutarlardı. Böylece herhangi bir kişi bu ürünlerden almak istediği takdirde bu nöbetçiler onlara “Bu ürünlere *korbanlar* için ihtiyacımız var. Lütfen buradan almayın” derlerdi.

Tora Öğrenen Yabancı Kral

Yaprak 119

Herkesin bildiği gibi, bir meyve ağacı dikildikten sonra ilk üç yıl boyunca meyveleri “*orla*” (kapalı; erişilemez) olarak adlandırılır ve onları yemek ve onlardan faydalanmak yasaktır (bkz. sayfa 109).

Bu yaprakta ilginç bir soru ele alınmaktadır: Diyelim ki bir adamın artık *orla* sınıfından çıkmış yaşlı bir meyve ağacı var. Bu adam günün birinde, bu yaşlı ağacın köklerinin içinden yeni bir dal çıkmaya başladığını fark ediyor. Aradan birkaç ay geçiyor ve o dal kendi başına bir ağaca dönüşüyor. Acaba bu yeni ağacın meyveleri de *orla* sınıfında mı olacaktır? Bir yandan ağaç yenidir; ama diğer yandan eski bir ağacın köklerinden yetişmiştir. Kanun nedir?

Gemara, bu yeni ağacın meyvelerinin *orla* sınıfında olacağını belirten bir *barayta* aktarmaktadır.

Yaprak 119, *Masehet Baba Metsia*’nın en son yaprağıdır. *Masehetin* en son satırında çok ilginç bir şey anlatılmaktadır: Eski İran’da “Şevor Malka” adında yabancı bir kral vardı. Kral Şevor, Tora öğrenmiş ve *alaha* konusunda büyük bir otorite haline gelmişti. Bir keresinde *Amora* Reş Lakiş, ortaya çıkan bir görüş ayrılığında, *alahayı* *Tanna* Rabi Şimon’un görüşüne göre karara bağlamıştı. Kral Şevor bunu duyduğu zaman Reş Lakiş’i överek, kendisinin de *alahanın* Rabi Şimon’a göre olması gerektiği fikrinde olduğunu söyledi.

